BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar nr. 34154

Biblioteca Bucureștilor

8
August
2010

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

HARITON TIKTIN

1850–1936

160 de ani de la naştere

Am petrecut cu Eminescu ore minunate în discuţii filologice şi filozofice şi a fost o mare pierdere pentru mine cînd el a părăsit Iaşul pentru a intra în redacţia unui jurnal din Bucureşti. El m-a iniţiat în literatura română de la începuturile ei şi prin el am cunoscut limba poporului, limbă a cărei importanţă încă nu era apreciată pe atunci, decît de puţini. Lecturile făcute împreună cu Eminescu şi explicaţiile pe care mi le-a dat cu această ocazie acest excelent cunoscător al limbii sale materne mi-au prilejuit o mulţime de constatări lexicografice, gramaticale, literare şi istorice, pe care le-am înregistrat pe fişe, la care s-au adăugat apoi extrase din gazete şi figuri executate de desenatori pentru mine, astfel că am ajuns la o bogată colecţie de fişe. În modul acesta am ajuns la convingerea că limba şi literatura română reprezintă un cîmp pentru a cărui desţelenire se făcuseră abia primele încercări modeste, aşa că aveam în faţa mea un teren vast pe care puteam desfăşura o activitate rodnică.

**Din discursul în limba germană rostit de H. Tiktin
la Asociaţia „Allgemeiner Deutscher Neuphilologen-Verband“,
cu ocazia sărbătoririi sale la 80 de ani de viaţă**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Răsfoiri
Emil RACOVIȚĂ – Expediţiunea antarctică belgiană (1900) 2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ
Lector univ. dr. Simion CÂLȚIA – Reglementarea igienico-sanitară a producţiei şi a comerţului cu pâine în Bucureşti, la 1900 ... 3

Patrimoniu 9

ISTORIA CĂRŢII
Tritonic – o editură în pas cu vremea 10

In memoriam Mircea Micu 11

AUTOGRAFE CONTEMPORANE
George Tei – poezia cu parfum de romanță 12

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC
Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
Salonul de Carte, Presă şi Muzică, ediția a II-a – Cartea la Cazinoul din Sinaia 14

Bibliotecile lumii
Yi XUMEI, Lu XIUWEN – Moştenirea culturală a caligrafiei şi tipografiei în provincia Gansu (II) 15
Instrumente moderne de informare. Biblioteca 2.0 18

Corespondenţă din Bremen
Prof. dr. Viorel ROMAN – Unirea sub preşedinți postrevoluționari 19
– Cultura Războiului Rece 21

Orizonturi
Dr. Dumitru ISAC – Conceptul de frumos la Socrate, Platon şi Aristotel (I) 22
Prof. Nicoleta NĂSTASE – Teatrul antic între „cântecul țapului" şi „cântecul de procesiune" 25
Prof. drd. Georgeta CUDRICI – Coordonate spațio-temporale ale corporeității 28
Dr. Ion CONSTANTIN – Gherman Pântea – Primar al Odessei (1941–1944) (I) 31

Am primit, vă semnalăm
Marian NENCESCU – Patru decenii de istorie secretă a României – de la Serviciile de informații/contrainformații la Securitate 33
Petre Pandrea şi „Cartea unică" 34
„Terra Magazin" 35

Catalog 36

Repere
Marian NENCESCU – Sfânta Maria şi Schimbarea la față 38

Calendar 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Răsfoiri

Expediţiunea antarctică belgiană (1900)

Emil RACOVIŢĂ

Din Raportul prezentat membrilor Societăţii Geografice Române, cu prilejul întoarcerii din expediţia vasului „Belgica"

Dar, în sfârşit, la 28 Iunie zărirăm din nou soarele. O boare aurie ni-l vestea de câteva zile, dar la acea dată el însuşi ne apăru, dar ros şi bosumflat ca un calup de brânză de Holanda. Şi, Doamne, ce hazliu era, turtit în sensul vertical din cauza refracţiei. Nu pot să zic că era frumos, dar cu mult drag l-am mai privit!

Dumneavoastră, Onorat auditoriu, ce vedeţi soarele în toate zilele, nu ştiţi ce bucurie te cuprinde când îl vezi după trei luni de noapte. E sărbătoarea ochilor şi sărbătoarea inimii. Ne târam abia, slăbănogi şi ofiliţi, cu greu suflând. Ei ş-apoi! Speranţa îndată îşi găsi aripi în razele lui calde. Imaginaţia încătuşată de întuneric îşi luă zborul prin văzduhul luminat şi care de care făceam planuri mai măreţe. Unul voia să exploreze Ţara Victoriei, altul Ţara lui Kemp, al treilea altă parte sau aiurea, şi toţi discutarăm cu foc, susţinându-şi fiecare a sa părere, parcă deja pluteam în marea liberă şi nu eram ferecaţi solid în puternica banchiză. Şi din nou răsună aerul de chiote şi cântice, şi din nou năvăliră iar în număr mare prietenii pinguini şi foci, şi din nou lumina îşi făcu sărbătoare pe lanurile întinse a[le] banchizei, şi din nou cu drag ne-am pus pe lucru.

Am văzut că banchiza era necontenit în mişcare; acest fapt ne-a permis să explorăm fundul mării pe o întindere de aproape 25° de longitudine.

Instalasem lângă «Belgica», pe gheaţă, un aparat de sondaj şi, de câte ori puteam determina poziţia noastră geografică, cercetam fundul mării, temperatura apei şi pescuiam animalele ce trăiau pe fund şi animalele ce pluteau în apă. Astfel am putut descoperi, între 80° şi 103° de longitudine vest şi între 69° şi 71° 30' de latitudine sud, un platou continental de 300 până la 500 metri profunzime, ce indică, cu certitudine, prezenţa unei mase continentale la sudul poziţiei noastre, masă continentală ce prelungeşte Ţara Alexandru I şi uneşte această ţară cu Ţara Victoriei. Acest continent e încă adeverit prin sedimentele terigene ce am găsit la suprafaţa platoului, adică năsip, prundiş şi bolovani ce nu puteau proveni decât de la un ţărm puţin depărtat, de unde au fost aduşi aci de gheţuri. Pe acest platou continental trăieşte o faună marină asămănătoare cu acea găsită în fundurile abisale ale oceanurilor. Faptul se explică uşor, deoarece în marile adâncimi oceanice domneşte aceeaşi temperatură de cam 0° ce a fost găsită de noi prin cercetările noastre termometrice. Animalele plutitoare, planctonul, nu era foarte bogat, dar la suprafaţa mării, în scorburile munţilor de gheaţă şi pe mărginile canalurilor banchizei, se dezvălea în timpul verii o bogată floră de mici alge microscopice, numite diatomee. [...]

Cu topoare şi căzmăli am săpat mai întâi un mic şanţ în gheaţă până la nivelul mării; cu lungi ferestre de oţăl am tăiet gheaţa ce mai rămânea sub apă şi aceeaşi operaţiune am făcut-o pe cealaltă margine a canalului proiectat. Pe urmă am unit aceste două tăieturi prin tăieturi transversale şi astfel obţineam sloi mari de gheaţă pe care-i împingeam în calea naturală. Timp de o lună de zile, zi şi noapte, cu schimbul, am lucrat cu toporul şi ferestrăul. Mai aveam două sau trei zile ca să ne ajungem scopul, când o cumplită presiune închise calea naturală şi prelungi printr-o crăpătură canalul artificial. Astfel vechiul câmp se despărţi în două şi aceste bucăţi apropiindu-se una de alta ne închise canalul nostru.

Nimic nu mai era de făcut acum; munca noastră era cu totul zădărnicită şi poziţia noastră era mult mai primejdioasă decât înainte, căci «Belgica» era strânsă între două mari câmpii de gheaţă ce necontenit mişcau, strivind între mărginele lor stecloase lemnul vasului ce să lua în aşchii. În sfârşit, 15 zile mai târziu, un vânt favorabil despărţi puţin lanurile îngheţate; cu muncă grea am împins corabia prin vechiul nostru canal ce se deschisese şi toată ziua am putut naviga spre nord, spre libertate. Dar către sară vântul se schimbă, din nou furăm prinşi între sloi şi din nou sta «Belgica» neclintită între şirurile de lanuri. Din vârful catargului zăream marea liberă ca o mişcătoare geană neagră pe orizontul luminat, dar gheţurile erau aşa de strânse şi vremea aşa de târzie, că ne rămânea puţină speranţă de a ieşi vreodată din banchiză. Şi apoi altă temere ne îngrijea. Situaţia vasului nostru era cât să poate de critică. Înaltele talazuri a[le] mării libere se transmiteau până la noi prin lanurile de gheaţă. Banchiza întreagă se mişca, lanurile şi sloiurile se râdicau şi coborau ritmat şi cu putere loveau gheţurile groase în coastele «Belgicei». Cincisprezece zile am luptat cu dinamita şi ferestrăul ca să sfărâmăm lanurile de gheaţă ce erau prea aproape. Făceam astfel un soi de apărare de sloiuri mici ce amorţea loviturile câmpiilor întinse.

La 14 Martie, când speranţa de a ieşi ne părăsise cu totul şi ne pregăteam de a doua iernare, un puternic curent se formă; împinşi cu sloi cu tot trecurăm pântre înalţii munţi de gheaţă şi am ajuns într-o regiune unde sloii erau mici şi puţin strânşi. Ne-a fost uşor să ieşim de acolo la marginea banchizei.

Trebuie să notez aci un simţimânt curios. Ne închipuiam, când eram încă ferecaţi înlăuntrul banchizei, că îndată ce vom ajunge în apă liberă vom porni în grabă spre ţările locuite, ne închipuiam că nu vom avea alt gând decât să scăpăm de vederea duşmanei banchize ce ne-a ţinut prinşi atâta vreme. Trebuie să mărturisesc că ideea ce ne făceam nu a corespuns realităţii. Odată ajunşi în mare liberă, nici bucurie aşa mare n-am simţit cum ne închipuiam, nici banchiza nu ni se părea aşa de duşmană cum a fost. Am stat la marginea ei o zi întreagă, am sondat şi am pescuit şi în fiecare din noi era ascuns simţimântul de părere de rău că am părăsit acel lăcaş unde 13 luni, de bine de rău, tot am trăit. [...]

Iar în ceea ce mă priveşte, nu doresc decât un singur lucru: când veţi binevoi a vă aminti de expediţia noastră, aş fi fericit ca ea să vă evoce următoarele cugetări:

Au fost odată 19 oameni ce au plecat pe un mic şi şubred vas ca să exploreze Polul Sud.

Ei nu erau nici bogaţi, nici puternici, nici renumiţi, dar erau conştienţi de ceea ce se duceau să facă şi ştiau ce-i aşteaptă.

Şi ajunşi acolo, au făptuit greşeli şi au fost pradă slăbiciunelor omeneşti – dar au lucrat cât au ştiut mai bine şi au făcut tot ce au putut.

Şi s-au întors numai 17, zicându-şi că moartea celor doi sărmani tovarăşi şi propriile lor suferinţi nu vor fi fost cu totul zadarnice, căci au putut adăugi o mică petricică la edificiul ştiinţei, la acel focar de lumină, de adevăr şi de dreptate ce călăuzeşte omenirea spre timpuri mai bune.

Călătorii extraordinare, coordonator ştiinţific prof. univ. dr. Silviu Neguţ, ideea volumului, selecţia textelor, prefaţa, schiţe biografice şi note de Alexandru Marinescu, Editura CD Press, Bucureşti, 2001, pp. 184-187

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Reglementarea igienico-sanitară a producţiei şi a comerţului cu pâine în Bucureşti, la 1900

Lector univ. dr. Simion CÂLŢIA
Facultatea de Istorie
Universitatea Bucureşti

Articolul de faţă este parte a unei cercetări de lungă durată, care îşi propune să urmărească modul în care elitele au impulsionat/condiţionat transformarea urbană prin intermediul legislaţiei şi al regulamentelor urbane.

Ne-am oprit asupra regulamentelor care privesc comercializarea pâinii din mai multe motive. În primul rând, pâinea constituie baza alimentaţiei orăşenilor[1], în tot secolul al XIX-lea şi chiar şi după 1900. Pentru bucureştenii săraci, pâinea este alimentul esenţial şi ca atare ei sunt mult mai sensibili la problemele care afectează acest aliment. Pe de altă parte, bogat sau sărac, bucureşteanul de la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui următor nu mai face pâine acasă decât arareori, marea majoritate cumpăra acest aliment şi deci depindea de brutari şi de calitatea pâinii pe care aceştia o produceau.

Nu este doar cel mai consumat aliment, el atrage atenţia autorităţilor într-o măsură mai mare ca oricare altul: „Primul articol de consumaţiune este pâinea şi că de calitatea ei bună depinde sănătatea cetăţenilor",[2] se spune în preambulul Regulamentului din 1895. Preocupările tot mai mari pentru sănătatea populaţiei – care merg în crescendo de la mijlocul secolului al XIX-lea până la cel de Al Doilea Război Mondial – se reflectă şi asupra problemei alimentaţiei. Pentru mediile urbane, pâinea fiind alimentul cel mai consumat, era firesc ca el să beneficieze de o atenţie mai mare din partea autorităţilor comunale şi sanitare.

În jurul anului 1900 asistăm la o schimbare: până acum preţul pâinii, abundenţa ei fuseseră principalul motiv de îngrijorare, începând cu această perioadă preocupările privind calitatea pâinii şi mai ales aspectele sanitar-igienice ale producerii şi distribuirii ei devin precumpănitoare, ceea ce ne-a făcut să ne oprim asupra acestor ani.

Am ales Bucureştiul pentru că este exemplul cel mai complex pe care îl avem în România. De asemenea, ipoteza noastră (ce rămâne a fi verificată de cercetări ulterioare) este că soluţiile şi regulamentele adoptate de Bucureşti funcţionează ca un model pentru celelalte oraşe; dacă ea este corectă, avem un motiv în plus să începem cercetarea acestui domeniu cu Capitala.

Pentru a reglementa producţia şi comerţul pâinii, Primăria Bucureştiului utilizează două instrumente uşor diferite din punct de vedere juridic: ordonanţele şi regulamentele. Primele sunt hotărâri ale Consiliului Comunal sau numai ale primarului, fiind afişate în oraş şi publicate în „Monitorul Primăriei Bucureşti" (cel puţin unele dintre ele). În general, ordonanţele privesc aspecte limitate, punctuale, care tratează o singură problemă. Regulamentele sunt acte mai ample, care îşi propun să reglementeze un domeniu întreg şi care au o durată mai mare în timp. Ele sunt votate de Consiliul Comunal, contrasemnate de rege şi de ministrul de Interne şi publicate în „Monitorul Oficial". Diferenţa de conţinut dintre ordonanţe şi regulamente nu trebuie absolutizată. De exemplu, Ordonanţa din 1895 este de fapt un regulament referitor la fabricarea pâinii în Bucureşti, fiind mai scurtă şi mai puţin detaliată decât Regulamentul propriu-zis din 1901. Ea atinge totuşi mai toate punctele importante, constituind baza pe care a fost elaborat Regulamentul din 1901.

Ce se reglementează prin intermediul acestor acte? Judecând după numărul de articole dedicat fiecărui domeniu, două ies în evidenţă: modalitatea concretă în care se fabrică pâinea, pe de o parte, şi localul de fabricaţie, pe de alta; ele constituie de fapt, aşa cum vom vedea, două aspecte ale aceleiaşi probleme. În ordinea importanţei, imediat după ele vine o categorie de prevederi referitoare la relaţia dintre brutar (sau vânzător) şi client; este vorba de preţul şi greutatea pâinii (aceste două ultime aspecte reprezentând, după cum ştim din Evul Mediu, una şi aceeaşi problemă). Aspectelor administrative propriu-zise le este alocat cel mai puţin spaţiu în regulamentul şi ordonanţele privitoare la pâine.

Două acte principale reglementează fabricarea şi comercializarea pâinii în Bucureşti la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea. Primul este o Ordonanţă emisă în 1895: *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*,[3] de fapt, această ordonanţă constituie un prim regulament privitor la producerea pâinii. Ea este înlocuită în 1901 de *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*,[4] mai amplu şi mult mai detaliat şi care a rămas în vigoare cel mai probabil până în 1932.[5] Trei ordonanţe emise în anii 1902–1903 vin să completeze acest regulament, precizând modalităţile lui de aplicare.[6] De asemenea, ne-am referit şi la *Regulamentul asupra privegherei sanitare a fabricaţiunei alimentelor şi băuturilor şi a comerţului cu alimente şi băuturi* din 24 septembrie 1895, un act mult mai amplu, care în titlurile X şi XI fixează cadrul general al fabricării şi comercializării făinei şi pâinii în toată România.[7]

Modul în care este fabricată pâinea reprezintă partea cea mai amplă din aceste regulamente. Grija faţă de igienă,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

element important al activității administrației de secol al XIX-lea, precum și dorința de a asigura fiecărui consumator o pâine sănătoasă sunt motivele pentru care fabricarea pâinii este o preocupare principală pentru Primărie. Prevederile privitoare la local, prezentate de obicei într-un capitol separat, au de fapt ca scop tot o fabricare corectă, igienică și sănătoasă a pâinii; ele constituie o parte componentă a problemelor legate de igiena pâinii, reglementând cadrul fizic care să permită o corectă fabricare a pâinii.

În primul rând, este necesar un local adecvat; este prima dintre condițiile puse pentru a obține autorizația de brutar (art. 1.a)[8], ceea ce demonstrează importanța ce i se acorda.[9] Localul poate fi proprietate a brutarului sau închiriat. O comisie a Primăriei, compusă dintr-un medic al comunei și un arhitect sau inginer, trebuia să verifice conformitatea spațiului respectiv cu cerințele unei brutării, fără avizul lor pozitiv Primăria nu elibera autorizația necesară pentru practicarea meseriei de brutar.

Capitolul al doilea al acestui regulament stabilește în detaliu ce trebuie să conțină un local de brutărie. În primul rând, el impune construirea brutăriilor după un plan tip aprobat de Primărie.[10] O prevedere asemănătoare mai fusese enunțată și în Ordonanța Primăriei din februarie 1895, *Instrucțiuni higienice pentru îmbunătățirea fabricațiunei pâinei și franzelei ce se vinde în Capitală*,[11] care încerca să impună un model în construcția brutăriilor din București.[12] Localul este un element-cheie în realizarea unei fabricări igienice a pâinii, într-un local prost construit măsurile sanitare, igienice și organizatorice necesare unui proces corect de fabricare nu se pot aplica. Pe de altă parte, brutarii nu posedă cunoștințele necesare pentru a-și realiza singuri un local de brutărie corespunzător, de aceea Primăria încearcă să le ofere soluția planului tip.[13]

Încăperile necesare unei brutării sunt în număr de șase: cuptorul, „atelierul de frământare", depozitul de făină, camera de odihnă a lucrătorilor, magazinul („camera de vânzare"), și veceul (latrina). Fiecare în parte trebuie să îndeplinească un set de cerințe minimale, igienico-sanitare.

Problema principală în ceea ce privește cuptorul este asigurarea unei temperaturi optime pentru coacerea pâinii,[14] prevedere pe care o întâlnim și în Ordonanța Primăriei din 1895.[15] Pâinea insuficient coaptă, umedă la interior, este nesănătoasă, în plus se acrește repede. Comercializarea unei pâini insuficient coapte stârnește întotdeauna nemulțumirea populației și îngrijorarea autorităților sanitare; prin impunerea unui model judicios al cuptorului, Primăria încearcă să elimine una dintre cauzele unei proste coaceri a pâinii.[16] Cuptorul trebuie construit „la locul și în condițiunile cerute de regulamentul construcțiilor".

„Atelierul de frământare" este încăperea în care se concentrează activitatea de preparare a pâinii. Conform Regulamentului din 1901,[17] el trebuia să fie spațios, bine ventilat (pentru a împiedica adunarea mirosurilor sau depunerea prafului de făină). Pereții trebuiau să fie vopsiți cu ulei (Ordonanța din 1895 accepta și ca pereții să fie dați cu var, cu condiția să fie văruiți des).[18] Pardoseala trebuia să fie cimentată. Toate aceste prevederi care, cu mici diferențe, se regăsesc și în Ordonanța din 1895 și în Regulamentul din 1901, au drept scop crearea unei încăperi în care curățenia să fie ușor de întreținut. Regulamentul din 1901 nu mai menționează interdicția de a amplasa camera de frământare la subsol, interdicție impusă de Ordonanța din 1895,[19] nu știm care sunt cauzele acestei omisiuni.

Făina trebuie depozitată într-o încăpere separată, uscată și ventilată. Așa cum vom vedea mai departe, utilizarea făinii alterate este una dintre cauzele fabricării pâinii necorespunzătoare, și Primăria încearcă să prevină această situație asigurându-se că localul de conservare a acesteia permite păstrarea ei în bune condiții.[20]

Pentru lucrători este rezervată o cameră separată, care le servește de locuință. Sunt mai multe motive pentru care lucrătorii trebuie să locuiască în brutărie. Meseria de simplu lucrător într-o brutărie nu necesita cunoștințe sau vreo calificare, cerea însă efort fizic susținut (frământatul pâinii este o muncă grea, obositoare și monotonă, în general se face noaptea, înainte de răsăritul soarelui, căci pâinea trebuie să și dospească mai mult timp înainte de a fi băgată în cuptor, și mulți clienți cumpără pâinea dimineața, la prima oră). Era o meserie specific masculină, în care intrau de obicei tinerii veniți de la țară, care nu aveau o locuință în oraș și care fie doreau să devină brutari, fie nu găseau altceva de făcut. Este posibil ca și cei ce erau din oraș să locuiască aici, atât pentru a nu străbate orașul în miez de noapte, cât și pentru a fi sub supravegherea meșterului căruia îi sunt ucenici.

Regulamentul din 1901 fixează dimensiunea minimă a camerei lucrătorilor la 20 m^2, sau mai mare dacă numărul de lucrători o impune;[21] Ordonanța din 1895 precizează doar că trebuie să fie „spațioasă", dar insistă ca muncitorii să nu fie lăsați să doarmă în camera în care se frământă pâinea sau în depozitul de făină.[22] De asemenea, ei nu au voie să mănânce în aceste camere sau să-și „facă toaleta".[23] Este evidentă dorința Primăriei de a separa spațiile destinate fabricării pâinii de cele în care trăiesc lucrătorii, pentru a păstra mai ușor igiena.

Regulamentul din 1901 introduce o încăpere nouă, destinată vânzării pâinii, și care nu este menționată în Ordonanța din 1895. Pâinea trebuia vândută într-o încăpere separată, astfel ca lumea să nu intre în spațiile în care se face pâinea, iar acestea să poată fi păstrate curate. Magazinul (denumit în Regulament „cameră de vânzare" sau prăvălie) trebuia dotat cu cântar și cu rafturi „pentru păstrarea higienică a pâinei".[24]

Latrinele trebuiau construite separat de camerele în care se depozita făina sau se producea pâinea.[25]

Regulamentul nu interzice crearea altor spații (locuința patronului etc.). Este foarte probabil că majoritatea brutăriilor dispuneau de o căruță cu care să aducă făina și lemnele, deci și de un grajd; acesta nu este însă reglementat aparte, singura restricție impusă fiind, ca și în cazul latrinelor, o anumită distanță față de depozitul de făină și de brutăria propriu-zisă.[26] De asemenea, este interzisă creșterea animalelor domestice în localurile de brutărie, din evidente rațiuni sanitare.[27]

Două aspecte legate de local se bucură de o atenție aparte: aprovizionarea cu apă și iluminatul.

Ordonanța din 1895 impune brutarilor să introducă apă curentă în toate sălile și „să se instaleze robinete peste tot și să se facă sghiaburi (lavabouri) pentru spălarea pe mâini a lucrătorilor",[28] prevedere reluată și de Regulamentul din 1901.[29] Ambele documente insistă asupra interdicției de a folosi apa de puț. Explicația este destul de evidentă, cu toate limitările pe care sistemele de distribuție a apei potabile încă le mai au în

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

jurul anilor 1900; apa din reţeaua de distribuţie este supusă unor controale sanitare şi are o calitate relativ acceptabilă pentru epocă. În schimb, apa din puţuri nu prezintă nici o garanţie, posibilitatea ca ea să fie infectată fiind destul de mare într-un oraş de dimensiunea şi cu densitatea de locuire a Bucureştiului, de asemenea, calitatea ei scapă oricărui control. Ţinând cont că apa este una dintre materiile prime esenţiale în fabricarea pâinii şi în cazul în care ar fi conţinut agenţi patogeni ar fi îmbolnăvit un număr important de locuitori, autorităţile au preferat să interzică cu desăvârşire folosirea apei din puţuri. Chiar şi apa din reţeaua oraşului, când era folosită în fabricarea pâinii, trebuia filtrată încă o dată „cu un filtru din cele mai perfecţionate".[30]

Apa este un element esenţial şi în igiena lucrătorilor. Prezenţa apei curente în localuri permite muncitorilor să se păstreze curaţi mult mai uşor, iar obligaţia de a avea chiuvete înlătură riscul utilizării aceloraşi vase pentru igiena personală şi pentru păstrarea apei necesare fabricării pâinii.

Tot în această categorie intră şi obligaţia de a avea scuipătoare,[31] un element indispensabil în condiţiile în care se lucrează cu făină, care produce o pulbere foarte fină ce rămâne în aer şi care intră în nas şi în gură.

În ceea ce priveşte iluminatul, este impus cel cu gaz (aerian) sau petrol (gaz lampant), lumânările fiind interzise. Motivul este fumul şi mirosul pe care îl degajă lumânările, în special cele de seu, mai ieftine şi deci mai tentante pentru brutari. De altfel, Ordonanţa din 1895 le interzice în mod special pe acestea din urmă.[32]

Atât Ordonanţa din 1895, cât şi Regulamentul din 1901 subliniază necesitatea de a păstra localul „în perfectă stare de curăţenie", insistând pe obligaţia de a spăla zilnic pereţii.[33]

Transpunerea acestui regulament în practică s-a dovedit destul de anevoioasă. Articolul 14 din Regulamentul din 1901, ce stabileşte termenele în care brutăriile existente la momentul respectiv trebuiau să se conformeze noului regulament, nu este foarte clar. El scuteşte brutăriile care aveau autorizaţie de funcţionare obţinută anterior promulgării regulamentului de aplicarea dispoziţiilor privitoare la local, dar le impune să respecte „dispoziţiunile deja luate de administraţie, pe baza legilor şi regulamentelor sanitare".[34] Ori, la capitolul local, singura diferenţă majoră este apariţia, în Regulamentul din 1901, a unei încăperi separate destinate vânzării, restul sunt detalieri ale unor obligaţii existente sau deosebiri de limbaj. Supoziţia noastră este că scutirea se referă mai ales la primul paragraf al articolului 4, în care se prevede obligaţia localurilor de brutărie de a fi construite după un plan aprobat de Primărie. Aceasta ar fi impus reconstruirea brutăriilor existente, o sarcină pe care, în mod evident, brutarii nu o pot suporta, aşa că Primăria, pe de o parte, stabileşte nişte reguli foarte clare pentru construcţiile viitoare, pe de altă parte, acceptă ca brutăriile vechi să funcţioneze în localurile existente, făcându-le îmbunătăţirile absolut necesare. Conform Regulamentului, brutarii au un an la dispoziţie pentru a aduce localul la nivelul impus de administraţia locală, în realitate însă, un număr important de brutării nu l-au respectat.[35]

Principalul obstacol în calea aducerii brutăriilor la standardele prevăzute de regulamente sunt costurile modificării numeroaselor brutării deja existente, pe care fabricanţii de pâine nu pot sau nu vor să le asume. Nerespectarea termenului impus de Regulamentul din 1901 a obligat Primăria Capitalei să revină cu mai multe ordonanţe prin care le oferă termene suplimentare.

Termenul limită pentru a-şi aduce localul în regulă[36] le este reamintit brutarilor în aprilie anul următor, cu ocazia unei ordonanţe care tratează alte probleme legate de fabricarea pâinii.[37] Cu toate acestea, Primăria se vede obligată să revină, în 27 mai 1903, căci „cea mai mare parte din brutari nu s-au conformat încă dispoziţiunilor" din Regulamentul din 1901. Administraţia le acordă un nou termen, de 60 de zile, în care brutarii trebuie să-şi pună localul în ordine, iar acesta să fie verificat de o comisie compusă dintr-un medic comunal şi dintr-un inginer sau arhitect al Primăriei,[38] nerespectarea acestei prevederi ducea la „ridicarea dreptului de fabricaţiune".[39] Termenul nu a fost respectat, deşi Ordonanţa următoare, din 2 august 1903, menţionează inspecţiile făcute pe la brutari. Prin această ultimă ordonanţă, Primăria mai acordă un termen brutarilor, de 15 zile, pentru a-şi aduce localul la normele impuse de regulament; cei ce nu se conformau nu mai aveau dreptul să fabrice pâine iar localurile lor „se vor închide prin agenţii poliţiei administrative", fără alte formalităţi sau somaţii.[40] Se vede clar că Primăria exercită o presiune tot mai mare asupra brutarilor, reducând termenele şi mărind sancţiunile, pentru a-i grăbi să se conformeze regulamentului. Măsura închiderii brutăriei nu era una pe care Primăria să o aplice cu inimă uşoară, căci asta înseamnă că o zonă a Capitalei nu mai este deservită şi oamenii rămân fără principalul aliment.

Problemele legate de fabricarea propriu-zisă a pâinii sunt grupate în capitolul al treilea. Majoritatea acestui capitol este o reluare a Titlurilor X (Cerealele şi făina) şi XI (Pâinea) din *Regulamentul asupra privegherei sanitare a fabricaţiunei alimentelor şi băuturilor şi a comerţului cu alimente şi băuturi* din 24 septembrie 1895.[41] Acest regulament, în fapt o lege adoptată de Parlament, stabilea condiţiile generale privitoare la comercializarea şi folosirea materiilor alimentare în România. Articolele în cauză sunt reproduse identic, păstrând inclusiv numerotaţia din legea originală. Lor le sunt adăugate, la finalul capitolului, alte două articole specifice Bucureştiului.

Practic, cele şapte articole privitoare la făină se ocupă aproape numai de compoziţia şi calitatea diverselor tipuri de făină folosite (de grâu, secară, orz şi porumb, precum şi făină de leguminoase). Articolele 119 şi 120 stabilesc compoziţia chimică pe care trebuie să o aibă fiecare tip de făină în parte şi toleranţele admise pentru fiecare tip de produs (totul în procente).[42] Este puţin probabil că brutarii aveau capacitatea de a face analizele chimice necesare pentru a vedea dacă făina folosită respectă compoziţia prescrisă de *Regulamentul fabricaţiunii alimentelor* din 1895, în actualul stadiu al cercetării nu este clar cum vedea Primăria aplicabilitatea practică a acestui regulament.

Urmează apoi o lungă listă de substanţe şi materii care nu au ce căuta în făină. În primul rând, substanţe minerale asemănătoare cu făina la aspect, dar în mod categoric necomestibile – ghips, carbonat de calciu (cretă) etc. Acestea au fost adesea amestecate în făină, în special în perioadele de criză, când făina este rară şi tot mai scumpă, iar tentaţia de a face bani repede şi mai mare. Făina care conţine asemenea substanţe, ca şi cea care „dintr-o cauză accidentală conţine substanţe toxice" trebuiau confiscate de autorităţi. De asemenea, în făina oferită la vânzare sau folosită în panificaţie este inter-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

zisă prezența a numeroase materii organice, în special dăunători ai cerealelor (neghină, tăciune etc.).[43]

Este interzisă vânzarea pe post de făină de grâu a unui amestec conținând făinuri inferioare (ca preț – făină de secară, de orz) sau tărâțe, deși aceste combinații nu sunt dăunătoare sănătății. Măsura vizează protecția financiară a consumatorului (brutarul în cazul de față) contra negustorilor necinstiți.[44]

De asemenea, făina care, din cauza conservării necorespunzătoare, a luat mirosul altor substanțe ce au fost depozitate cu ea nu mai poate fi comercializată sau folosită.[45]

Un singur articol (118) reglementează comercializarea și utilizarea cerealelor, interzicând utilizarea pentru hrana oamenilor sau măcinarea la moară a cerealelor necorespunzătoare. Același articol împuternicește administrația locală să sechestreze cerealele găsite necorespunzătoare, pentru a se asigura că nu ajung să fie consumate.[46]

Titlul XI, care privește pâinea, reglementează unele domenii tratate separat de Regulamentul din 1901, cum ar fi localul. Prevederile preluate din *Regulamentul fabricațiunii alimentelor* din 1895 sunt mult mai sumare decât cele din Regulamentul Primăriei, iar în unele cazuri administrația bucureșteană a impus obligații mult mai severe. De exemplu, în București, utilizarea apei curente este obligatorie, în timp ce în *Regulamentul fabricațiunii alimentelor* din 1895, gândit pentru toată țara, se cere doar ca apa să fie „limpede, curată, conservată în vase curate și acoperite".[47] Nu este vorba numai de prevederi care profită de utilitățile urbane pe care le posedă Capitala, și care nu se regăsesc decât în mică măsură sau chiar deloc în celelalte localități, căci *Regulamentul fabricațiunii alimentelor* din 1895 nu impune cameră separată pentru păstrarea făinii sau vopsitul pereților cu ulei și nu are prevederi despre latrină etc. Este vorba deci despre o exigență mult mai mare a edililor bucureșteni, care impun brutarilor măsuri ce asigură consumatorului o mai mare protecție și o mai mare siguranță sanitar-igienică, ca și o calitate mai ridicată a pâinii.

Nu vom discuta în detaliu fiecare prevedere din Titlul XI, referitor la pâine, ci numai acelea care aduc lucruri noi față de restul Regulamentului din 1901. Astfel, se interzice ținerea, în depozitul de făină sau în sala de frământat, a hainelor sau așternuturilor murdare, a încălțămintei, ca și a oricăror obiecte mirositoare, pentru ca acest miros să nu se transmită făinii sau pâinii. Instrumentarul și vasele folosite la fabricarea, conservarea și transportul pâinii trebuie menținute „în perfectă stare de curățenie".[48]

Ca și pentru făină, este interzisă adăugarea de substanțe străine în pâine („panificația se va face în mod natural").[49]

Este reiterată obligația de a coace pâinea bine, fiind descris în detaliu aspectul unei pâini bine făcute: „Pâinea coaptă bine are coaja lucioasă, omogenă, miezul de structură fin, poroasă uniform, fără excavațiuni prea mari".[50] De asemenea, ca și pentru făină, este dată compoziția chimică pe care trebuie să o aibă pâinea.[51] Este precizată o lungă listă de defecte ale pâinii (necoaptă, din făină stricată, cu compoziție necorespunzătoare etc.) care atrag după sine confiscarea pâinii și sancționarea celui ce a pus-o în vânzare.[52]

Curățenia și starea de sănătate a lucrătorilor sunt esențiale în fabricarea unei pâini sigure din punct de vedere igienic și sanitar. Medicii comunali trebuiau să inspecteze fiecare brutărie de două ori pe săptămână, verificând muncitorii și interzicând celor care au contactat o boală molipsitoare accesul în brutărie până la însănătoșire; de asemenea, trebuiau să urmărească dacă localul este igienic. Muncitorii trebuie să se spele pe mâini de fiecare dată când încep lucrul și să facă „o baie de curățenie" de două ori pe săptămână. Sunt obligați să lucreze cu bonetă pe cap și îmbrăcați cu bluză, interzicându-li-se categoric să lucreze „despuiați".[53] Este evidentă preocuparea Primăriei pentru a asigura fabricarea unei pâini care respectă normele igienice și nu îmbolnăvește populația.

Comparația cu regulamente privitoare la fabricarea pâinii în alte orașe sau chiar sate din Vechiul Regat relevă că regulamentul pentru București este cel mai complex. Trebuie însă menționat că există și prevederi care apar în alte regulamente, dar nu se regăsesc în cele referitoare la București. De exemplu, în Regulamentul orașului Roman, modificat în 1902, este interzisă transformarea pâinii vechi în făină sau aluat pentru a fi reîncorporată în pâinea nouă.[54] În Regulamentul pentru fabricarea pâinii în comunele rurale din județul Ilfov este interzisă frământarea aluatului cu picioarele, muncitorii trebuie să fie atenți să nu le curgă transpirația de pe frunte în aluat etc.[55] Nu știm de ce asemenea prevederi lipsesc din ordonanțele și regulamentele bucureștene. Ipoteza noastră este că prevederi de genul acesta sunt reacții la cazuri particulare, care nu au avut loc și în București, și prin urmare municipalitatea nu le-a inclus în regulamente.

Din punctul de vedere al importanței acordate, prețul pâinii (împreună cu problemele direct legate de el – greutatea pâinii, etichetarea etc.) este al doilea aspect reglementat. Deoarece lui îi va fi dedicat un articol separat, nu îl vom analiza aici. Trebuie însă menționat că până la Ordonanța din 1895, prețul este problema principală a Primăriei. În Ordonanța din 1895, ca și în Regulamentul din 1901, prevederile privitoare la preț ocupă o parte redusă din totalul documentului, mult mai mică decât cea dedicată aspectelor igienico-sanitare. Acestea ne fac să considerăm că ultimii ani ai secolului al XIX-lea reprezintă perioada în care aspectele igienico-sanitare devin principala preocupare a edililor bucureșteni. Este vorba despre o deplasare de accent, nu despre o inventare a problemei, preocupări pentru calitatea pâinii existând cel puțin de la sfârșitul secolului al XVIII-lea.[56]

În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, problemele sanitare și igienice câștigă rapid în importanță, devenind una dintre principalele preocupări ale autorităților. Orașele nu fac excepție, și în acest context primăriile elaborează regulamente care impun norme igienico-sanitare pentru diverse aspecte ale vieții urbane.

Pâinea beneficiază de o atenție sporită, datorită ponderii ei importante în alimentația orășenilor. Administrația bucureșteană reglementează în detaliu fabricarea și vânzarea pâinii. Brutăriile beneficiază de o atenție aparte, Primăria încercând să preîntâmpine multe dintre problemele sanitare care pot apărea printr-o construcție corespunzătoare a localurilor. Igiena și starea de sănătate a muncitorilor trebuie supravegheate constant; aceștia sunt obligați să respecte reguli stricte în ceea ce privește activitatea lor în brutărie. Sunt prevăzute, în mod amănunțit, compozițiile diverselor tipuri de făină și sunt specificate substanțele admise în compoziția pâinii.

Administrația locală bucureșteană impune condiții mult mai stricte decât în alte localități (apa curentă etc.), oferind astfel consumatorilor o pâine mult mai sigură din punct de vedere igienic și sanitar.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Note:

1. La sfârşitul secolului al XIX-lea, chiar şi în Bucureşti, unde alimentaţia este de mai bună calitate, consumul de pâine este dublu faţă de cel de carne (al doilea aliment din punctul de vedere al cantităţii consumate), *Marele Dicţionar Geografic al României*, vol. I, fasc. IV, Bucureşti, Socec, 1898, p. 754.

2. Ordonanţa nr. 2194/130 C, din 3 februarie 1895, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor şi agenţilor de poliţie. Legi, regulamente şi ordonanţe de poliţie administrativă şi comunală cu un supliment: Diferite ordine circulare şi instrucţiuni asupra datoriilor lor ca agenţi ai poliţiei administrative şi comunale şi ca oficeri ai poliţiei judiciare*, Bucureşti, Editura Institutului de Arte Grafice „Eminescu", 1903, pp. 315-317; (în continuare Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903).

3. Ordonanţa nr. 2194/130 C, din 3 februarie 1895, cu titlul *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, pp. 315-317.

4. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, pp. 7189-7191.

5. *** *Regulament pentru funcţionarea brutăriilor şi simigeriilor din Bucureşti, fabricarea şi vânzarea pâinei şi derivatelor*, în Ioan Roba, Christea Istodor, (ed.) „Codul legilor şi regulamentelor financiare şi administrative aplicate de administraţia comunală a municipiului Bucureşti", Tipografia Ioan C. Văcărescu, 1933, pp. 427-440.

6. Ordonanţa nr. 1369 din 10 aprilie 1902, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 354; Ordonanţa nr. 25061/5546, din 27 mai 1903, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 369; Ordonanţa nr. 25061/5546 B, din 2 august 1903, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, pp. 370-371.

7. Hamangiu, II, pp. 1561-1563.

8. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

9. Şi în regulamentul, mult mai scurt şi mai simplificat, adoptat de un număr de primării locale din judeţul Ilfov, prevederile (foarte succinte) referitoare la local sunt plasate la început, imediat după obligaţia celor ce înfiinţează brutării de a se conforma Regulamentului pentru industrii insalubre. *** *Regulament pentru fabricarea pâinei în comunele rurale din judeţul Ilfov*, art. 2, în M. Of. nr. 193, Vineri 30 noiembrie 1901, p. 7446; exact acelaşi text şi în *** *Regulament pentru fabricarea pâinei în comuna Lipia-Bogdani, judeţul Ilfov*, art. 2, în M. Of. nr. 73, Vineri 5 iulie 1902, p. 2669.

10. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, art. 4, p. 7189.

11. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, pp. 315-317.

12. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, titlul I, p. 316.

13. Soluţie uzitată în epocă şi în alte domenii, cum ar fi primării rurale, şcoli primare etc.

14. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, art. 4, pct. a, p. 7189.

15. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 1, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

16. Cealaltă cauză este graba, dorinţa de a face cât mai repede pâinea, ceea ce duce la scoaterea ei din cuptor înainte de termen.

17. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, pct. b, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

18. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 2, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

19. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 2, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

20. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, pct. c, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

21. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, pct. d, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

22. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul II, paragraful 1, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 317.

23. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul II, paragraful 4, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 317; *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 7, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

24. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, pct. e, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

25. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 4, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316; *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

26. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 4, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316; *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

27. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

28. *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 6, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

29. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

30. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189; *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 7, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

31. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189; *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 7, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

32. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189; *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul II, paragraful 4, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

33. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 4, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, pp. 7189-7190; *Instrucţiuni higienice pentru îmbunătăţirea fabricaţiunei pâinei şi franzelei ce se vinde în Capitală*, titlul I, paragraful 5, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 316.

34. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 14, paragraful 1, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

35. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 14, paragraful 1, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

36. Regulamentul din 1901 este publicat în „Monitorul Oficial“ pe 23 noiembrie şi le acordă brutarilor un an, în schimb în Ordonanţa nr. 1369 din 10 aprilie 1902 (Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 354), termenul limită este de 26 octombrie 1902, reducând astfel acest termen cu, practic, o lună.

37. Ordonanţa nr. 1369 din 10 aprilie 1902, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 354.

38. Este comisia în forma prevăzută de Regulamentul din 1901, *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 1.a, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7189.

39. Ordonanţa nr. 25061/5546, din 27 mai 1903, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor...*, 1903, p. 369.

40. Ordonanţa nr. 25061/5546 B, din 2 august 1903, în Iuliu I. Roşca, *Cartea oficerilor ...*, 1903, pp. 370-371.

41. Hamangiu, II, pp. 1542-1568.

42. De exemplu, făina de grâu trebuie să conţină: „Gluten, albumină 8% până la 13%. Amidon, dextrină, glicoză 68% până la 74%. Oleu vegetal 0,4% până la 2%. Săruri minerale 0,3% până la 2%. Apă 10 până la 16%.“ *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 119 şi 120, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

43. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 121 şi 123, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

44. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 122, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

45. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 124, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

46. „Necoapte, mucezite, fermentate, descompuse, putrede, stricate prin parasiţi vegetali ori animali“ etc., *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 118, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

47. Hamangiu, II, Titlul XI, art. 126, p. 1563.

48. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 125, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

49. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 127, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

50. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 127-128, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

51. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 129, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

52. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 130, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

53. *** *Regulamentul pentru fabricarea şi vânzarea pâinei şi franzelei în Bucureşti*, art. 7, M. Of. nr. 187, din 23 noiembrie 1901, p. 7190.

54. *** *Regulament pentru fixarea toleranţei la greutatea pâinei de ori-ce calitate, a jimblei şi franzelei în oraşul Roman*, art. 6, în M. Of. nr. 88, din 24 iulie 1902, p. 3175.

55. *** *Regulament pentru fabricarea pâinei în comunele rurale din judeţul Ilfov*, art. 2, paragraful 3, şi art. 5, în M. Of. nr. 193, din 30 noiembrie 1901, pp. 7446-7447.

56. V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, Bucureşti, Carol Göbl, vol. I, 1891, pp. 476-477, vol. II, 1892, p. 180; domnia este însă mult mai preocupată de preţul pâinii şi de asigurarea cantităţilor necesare decât de aspecte calitativ-igienice, *Idem*, vol. I, 1891, pp. 476-479, 522-523; vol. II, 1892, pp. 277-278 etc.

MARCEL CHIRNOAGĂ
17 august 1930 – 23 aprilie 2008
80 de ani de la naştere

Ilustraţii la volumul
Cîntarea Cidului
Editura Univers, Bucureşti, 1979

Reproduceri în paginile
8, 30, 35

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

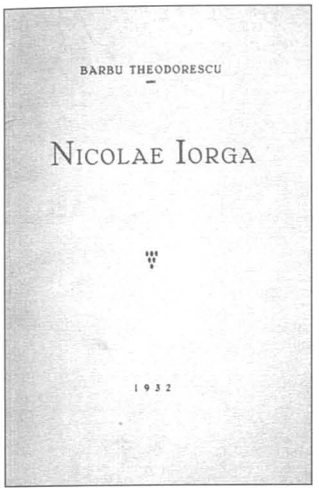

Barbu THEODORESCU, *Nicolae Iorga*
Tipografia «Bucovina» I. E. Torouțiu, Bucureşti, 1932

Poate, epoca noastră va fi trecută în istorie cu numele celui căruia îi sunt închinate aceste rînduri.

S'a scris mult, s'a vorbit şi mai mult, de bine şi de rău, de Nicolae Iorga.

S'a lăudat urmărind un scop. A fost insultat din invidie şi cu anumite intenţii. Azi e geniu, apostolul nostru; mîine, fals idol, nebun şi chiar hoţ...

Pornesc din credinţa că, astăzi mai mult de cît oricînd, Iorga e un simbol necesar. Naţionalismul său în mijlocul unei societăţi fără ideal naţional, fără glasul viitorului poporului român, e un strident ţipăt de desnădejde înainte de peire.

Viaţa sa fără pată în haosul mediului politic desechilibrat şi nevropat, e un simbol.

Mîndria sa de Român într'o ţară dominată de interesele marilor Puteri, e o rechemare...
(Autorul)

I. LUPAŞ, *Istoria Românilor pentru cursul superior*
Ediţiunea a XV-a, Editura „Dacia Traiană" S.A., Sibiu, 1944

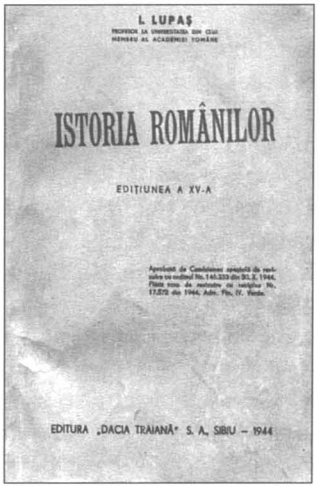

Cunoştinţa istoriei, în deosebi a celei naţionale, trebue să fie pentru orice popor un patrimoniu moral de covârşitoare valoare educativă. Mai ales în ceasuri de nedreptate şi de vitregie a destinului această valoare sporeşte. Căci, în perpetua ei strădanie de a descoperi adevărul şi de a-l sprijini în anevoioasa lui cale spre biruinţă, istoria năzueşte să fie şi o ştiinţă a dreptăţii, în slujba neamurilor hotărâte să lupte şi să se jertfească pentru ea.

Trecutul nu moare, nici nu se lasă sugrumat de către cei zoriţi să-l împingă fără soroc în mormânt. În timpuri bântuite de patimi, de frământări şi porniri destructive, a păstra şi a consolida moştenirea trecutului sau, dacă ea a fost ştirbită, a o reînchega din risipiri cu toate aşezămintele de fortificare a sufletului popular, este o problemă de valoare morală-educativă mai urgentă decât aceea care vrea să împingă mereu spre înnoiri, fără să ţină seamă de experienţa, uneori aşa de scump plătită, că nu tot ce este nou poate fi în orice împrejurări acceptabil şi folositor. (Autorul)

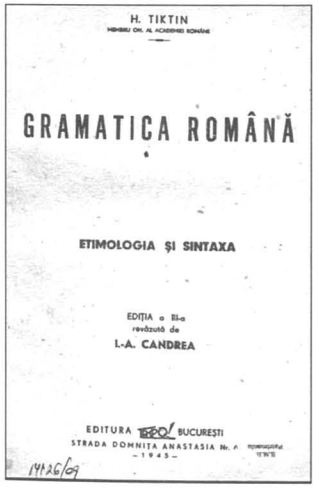

H. TIKTIN, *Gramatica română: Etimologia şi Sintaxa*
Ediţia a III-a revăzută de I.-A. Candrea, Editura Tempo!, Bucureşti, 1945

Tiktin, animat de dorinţa de a-şi însuşi limba românească – o ştiu din mărturisirile lui – a început să citească gazetele şi revistele, pe cari căuta să le înţeleagă, servindu-se de dicţionarele româno-germane de pe vremuri. Şi-a notat particularităţile gramaticale, expresiile caracteristice şi locuţiunile uzuale şi şi-a alcătuit un îndreptar al limbii vorbite, pentru uzul propriu. A trecut apoi la lectura cărţilor literare şi populare, extrăgând pe fişe citatele cu forme mai de seamă din punctul de vedere lexical şi gramatical. S'a apucat apoi să citească toată literatura noastră veche, începând cu textele religioase şi sfârşind cu cronicile, copiind mereu pe fişe cuvintele, expresiile şi formele gramaticale mai deosebite. Sutele de mii de extrase din aceste numeroase lecturi i-au servit de bază la alcătuirea Gramaticii şi, mai târziu, neîntrecutului Dicţionar român-german... (I.-Aurel Candrea)

Rubrică realizată de Serviciul Patrimoniu Cultural. Memorie Comunitară al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

Tritonic – o editură în pas cu vremea

În 1993, când s-a înfiinţat Editura Tritonic, iniţiativa particulară în materie de editare şi distribuţie de carte din România era cu totul timidă. Existau încă editurile de stat, cu nume şi faimă, conduse de literaţi consacraţi, care nu fuseseră încă falimentate deliberat. Pentru orice autor cu pretenţie de notorietate publică era o problemă de prestigiu să apeleze la editurile intrate deja în conştiinţa publicului pe considerentul că cititorul ar cumpăra, odată cu cartea, şi brandul respectiv.

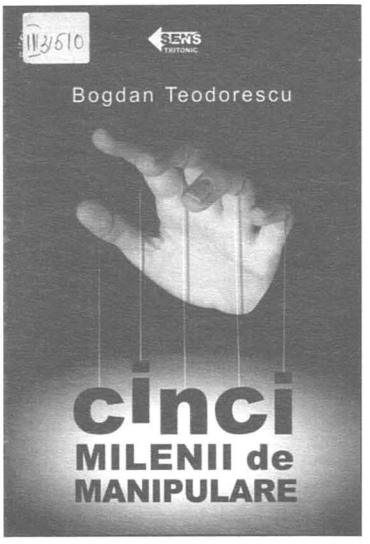

Cu atât mai mult a riscat Bogdan Hrib, inginer de profesie, dar cu certe calităţi de jurnalist şi romancier, când şi-a asumat direcţia noii edituri Tritonic. Şansa lui a fost miza pe tineri, provenind în special din segmentul media şi comunicare, şi care s-au dovedit nu doar autori de succes, dar şi consilieri temeinici. Treptat, Editura Tritonic şi-a făcut loc pe o piaţă de carte încă bulversată de „succesul" unor serii comerciale „lacrimogene" ce ţineau în acei ani loc de telenovele. Lui Bogdan Hrib şi echipei sale de colaboratori, între care îl amintim pe Bogdan Teodorescu, azi cunoscut comentator politic şi dascăl de comunicare, li se datorează apariţia, la noi, a colecţiei „Comunicare. Jurnalism" şi a primei reviste de specialitate din România: „Jurnalism & comunicare. Revista Română de Ştiinţe ale Comunicării", editată în parteneriat cu Universitatea din Bucureşti. Astăzi este ceva obişnuit ca editurile să bată la porţile universităţilor, să-şi promoveze cartea şi, eventual, să-şi atragă autorii din aceste medii specializate, unde prestigiul cărţii se menţine constant. Dar cu un deceniu şi mai bine în urmă, modul insistent şi chiar agresiv cu care Bogdan Hrib se prezenta la manifestările tradiţionale ale breslei editorilor (târguri şi saloane de carte, colocvii, excursii tematice etc.) era cu totul inedit. Din această simbioză între mediul academic şi piaţa media s-a constituit profilul Editurii Tritonic, o instituţie „culturală" inedită, având ca obiective nu doar editarea de carte, cât mai ales formarea, în perspectivă, a unui public interesat de aceste proiecte.

În materie de marketing editorial, Bogdan Hrib este unul dintre cei mai atenţi şi mai sensibili analişti media. Constatarea că publicul actual, dependent de Net, este interesat mai ales de zone culturale nonconvenţionale (ficţiune, SF, istorie popularizată, erotism etc.) l-a condus spre iniţierea unor colecţii adecvate, în care publicul *target* îl reprezintă, paradoxal, femeile, considerate azi mult mai active în materie de lectură decât bărbaţii. A te adresa femeilor, consideră Bogdan Hrib, nu înseamnă neapărat a edita carte „roz", gen Sandra Brown, cât mai ales a promova lucrări în care inclusiv zona erotică să fie tratată decent, dacă se poate pe înţelesul comun. Aşa au apărut la Tritonic colecţiile de literatură erotică, unde, paradoxal, sexul este doar devoalat, iar nu prezentat explicit. Acelaşi mod de abordare îl regăsim, de pildă, în cazul literaturii SF promovate de Editura Tritonic sub o formulă ce îmbină studiul cu ficţiunea, un fel de *do-it-yourself* adresat cititorului obişnuit cu acest tip de literatură.

Un alt model de promovare îl constituie politica de preţuri. Editura Tritonic a introdus „bulina galbenă", un fel de preţ redus aplicat deopotrivă cărţii studenţeşti, dar şi celei de agrement, de vacanţă. A face reduceri nu înseamnă, consideră Bogdan Hrib, a face compromisuri. Cărţile cu „bulină galbenă" nu sunt neapărat nevandabile sau pur şi simplu proaste, cât mai ales reprezintă lucrări ce-şi găsesc mai greu beneficiarul. Aplicând inteligent şi consecvent astfel de practici, Editura Tritonic a devenit foarte populară. Numai la recentul Bookfest, găzduit de Romexpo, Tritonic a înregistrat peste 90.000 de vizitatori. Fără falsă pudibonderie, editura ştie să-şi vândă marfa, iar o carte precum *Preţuieşte viaţa* de Andreea Marin Bănică a fost best-seller-ul târgului, eclipsând mulţi autori consacraţi, unii chiar aduşi cu bani grei de peste hotare.

Modest, cu un comportament colegial firesc şi natural, Bogdan Hrib recunoaşte că în materie de selecţie a autorilor nu are o reţetă favorită: „Piaţa românească nu e analizată de nimeni. Editorii «vechi» se orientează după fler, după intuiţie. Nu există o reţetă infailibilă ci, cel mult, curajul deciziei. Mai ales că orice opţiune înseamnă bani."

Cât priveşte *miza pe tineri*, directorul Editurii Tritonic, inclusă astăzi între Publicaţiile Flacăra, a postat pe Net un *ghid al autorului*, un fel de *vademecum* în… şapte paşi în care cei interesaţi să publice sunt îndemnaţi să trimită un *mail* editurii: „Dacă aveţi şi un răspuns, aţi câştigat, dacă nu, trimiteţi la alte edituri."

În ce ne priveşte, am apelat totuşi la Net, întrucât Bogdan Hrib este un director de editură în pas cu vremea.

Redacţia „B.B."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

In memoriam

„Şi-o să-mi gustaţi râsul amar / Poate din ce în ce mai rar..."

Mircea Micu – „Gânduri de plecare"

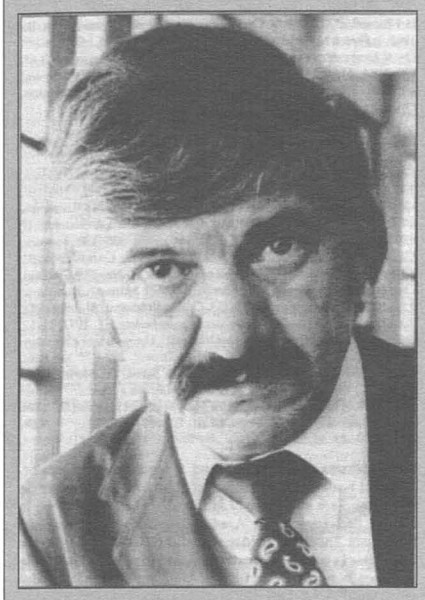

S-a stins, la 73 de ani, scriitorul Mircea Micu (n. 31 ianuarie 1937, com. Varşand, jud. Arad – d. 18 iulie 2010, Bucureşti). Aproape că am obosit să scriem despre plecări, mai mult sau mai puţin previzibile. Scriitori, artişti, persoane publice pe care nu i-am remarcat suficient în timpul vieţii ne lasă pedeapsa de a scrie despre ei postum. Între aceştia, scriitorul Mircea Micu, un obişnuit şi curent frecventator al Bibliotecii Metropolitane, lasă un gol nu doar ca literat, dar şi ca om. Obişnuia să-şi înregistreze emisiunile din ciclurile „Cafeneaua literară" şi „Ateneul artelor" direct la sediul instituţiei noastre, ceea ce ne oferă posibilitatea de a-i admira în direct verva şi generozitatea sufletească. Era un risipitor, spumant şi strălucitor, de spirit şi vitalitate.

După tată, era moţ, iar după mamă, român din Ungaria. Vorbea binişor maghiara, dar s-a considerat totdeauna urmaş al lui Avram Iancu, personaj cu care avea şi secrete legături sufleteşti, de vreme ce l-a nemurit într-o piesă de teatru, premiată de Uniunea Scriitorilor. Din 1965, se stabileşte la Bucureşti, ocupând diverse funcţii administrative la Uniunea Scriitorilor, dar mai ales trăind şi locuind la Mogoşoaia, legendară casă de creaţie, unde s-a consumat şi apogeul carierei sale literare. Aici, în ambianţa lacustră şi avându-i drept convivi pe Marin Preda, Ion Băieşu, Gh. Tomozei, Cezar Ivănescu sau Nichita Stănescu, toţi trecuţi astăzi „la masa umbrelor", dar şi pe unii aflaţi încă în viaţă, dar care fac uitate acele escapade spirituale, precum Mircea Dinescu sau Ana Blandiana, scrie Mircea Micu trei cărţi, „prea puţine pentru câte condiţii am avut", cum singur va recunoaşte într-un interviu acordat unei reviste literare, după 1990. Este vorba de romanul *Patima* apărut în 1972, ecranizat de Mircea Veroiu şi comparat cu alte creaţii similare, de la Slavici şi Agârbiceanu la Titus Popovici, volumul de versuri *Poeme pentru mama* (1973) şi *Parodii de la A la Z* (1974), creaţii considerate comparabile cu cele mai reuşite ale genului, intrând definitiv în galeria inaugurată de G. Topârceanu şi Marin Sorescu.

După Revoluţie, ocupă diverse funcţii administrative în Primăria Generală a Capitalei, conduce câteva gazete („Viaţa Capitalei", „Cronica română" ş.a.) şi realizează emisiuni televizate. A fost unul dintre susţinătorii ideii de solidaritate scriitoricească, analizând, fără ură şi patimă, viaţa literară, promovând un spirit de toleranţă activă. Rubrica sa „Întâmplări vesele cu scriitori trişti", prezentă vreme de 20 de ani, iniţial la „Luceafărul", iar apoi în mai multe gazete post-revoluţionare, constituie o radiografie amuzantă şi veridică a vieţii literare văzută de un scriitor dotat cu simţul umorului. La reuşite, se adaugă şi seria nouă a „Literatorului", revistă girată şi condusă de Mircea Micu, concepută ca o contrapondere la maculatura literară susţinută financiar, inclusiv din bugetul public.

La plecare, gândul nostru se îndreaptă către colegul şi prietenul Mircea Micu, ale cărui umor şi bună dispoziţie ne vor lipsi, cu siguranţă. „Am să vă las şi-am să mă duc/în vârful frunzelor de nuc", spunea cândva poetul, plecat să-i întâlnească în miez de iulie pe iluştrii săi companioni, Tom(ozei) şi Nichita...

Redacţia „B.B."

Presimţire

Am să vă las şi-am să mă duc
în vîrful frunzelor de nuc
şi-o să-mi gustaţi rîsul amar
poate din ce în ce mai rar.
O să mă fac foarte distins,
(să ştiţi c-am fost cîndva un ins)
şi-am să mă duc şi-am să mă duc
în vîrful frunzelor de nuc.
Spre Munţi am să mă duc frumos,
suplu şi tragic pînă la os.
Am să mă-mbrac precum un mire
sosit în zori la mănăstire
şi n-o să ştiţi de ce-am plecat
în noaptea grea ca un oftat.
Nu mai am timp şi-am să mă duc
în vîrful frunzelor de nuc...
Mi-e dor de coama unui cal
şi de o casă din Ardeal.

Baladă mică

Iancule, Mărirea ta,
cînd treceam la Baia dealul,
ţi-am văzut, sub un gorun,
priponit de-o floare – calul.

Iarba scăpăra sub el
şi în ochii mari, cît pruna
şi în nările de-oţel
se juca, nebună, luna.

Întrebai, atunci, o stea
ce-şi ardea departe dorul
şi o frunză întrebai:
– Unde-i, soro, Crăişorul?

Codrul, tot, sună din poale
un răspuns ca doina dulce:
– Ia, s-o dus în jos, pe vale
sub un carpen, să se culce.

Era seară. Calul blînd,
învelit în neguri sure,
sta-nşeuat şi aştepta
nechezînd către pădure...

Din volumul *Testament liric*, Editura Fundaţiei Internaţionale pentru Cultură, Ştiinţă şi Morală Civică, Bucureşti, 2007

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

George Tei – poezia cu parfum de romanţă

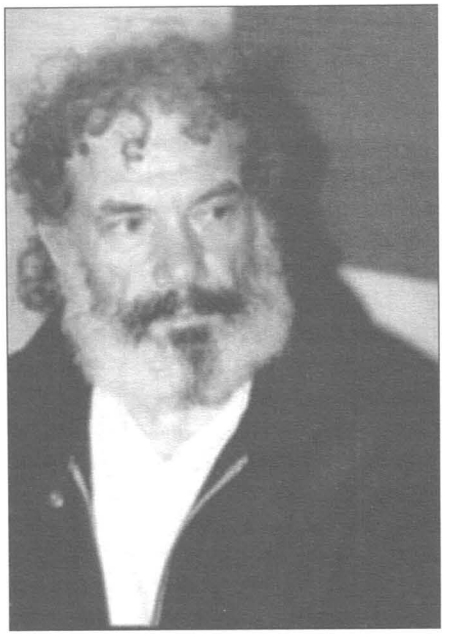

În peisajul liric actual, dominat de angoase post-moderniste şi nelinişti fără suport, poetul George Tei aduce farmecul discret al romanței, punând semnul egalității între artist şi cititor. Complici deopotrivă în iubire, speranță şi dezamăgire, binomul cititor/poet funcționează fără cusur, poetul George Tei având abilitatea să alimenteze cu versuri de o limpezime clasică toate neîmplinirile unei vieți cotidiene banale. Cândva, un alt scriitor ce trăieşte exclusiv din roadele creației sale, George Astaloş, mărturisea că, la Paris, singurii poeți care contează sunt cei care reuşesc să vândă câteva volume pe zi. Indicatorul de piață ține loc de certificat de artist. La noi, lucrurile sunt puțin mai complicate. Există uniuni de creație, există reviste subvenționate de la buget, există preşedinți de breaslă cu indemnizații de miniştri. Din păcate, paginile revistelor „oficiale" sunt din ce în ce mai sărace în idei lirice, în vreme ce viața literară pulsează nestingherită în colțuri de Bucureşti sau de țară, fără să țină seama de ierarhiile şi orgoliile oficiale.

Un astfel de poet, cu alură leonină, este George Tei. Autodidact, poştaş de meserie (profesie pe care o practică de peste trei decenii), George Tei (numele real Ion Gheorghe, născut la 31 mai 1946) a scris prima poezie pe timpul stagiului militar, oferind-o drept „şpagă" unui medic ce l-a operat la un picior. A publicat pentru prima dată la 37 de ani, câştigând şi un premiu literar, la concurență cu o generație ce purta pantaloni scurți la Revoluție, iar la 49 de ani debutează editorial cu un volum „antologic", *Fratele meu geamăn* (Editura Uranus, 1995). Au urmat alte cinci volume, inclusiv o antologie prefațată de George Stanca (*Bolnav de timp*, Editura Semne, 2007), iar cel mai recent volum, *Miza pe 1*, a văzut lumina tiparului în luna iunie 2010 la Editura Detectiv, fiind prezentată publicului la Sala Dalles, la concurență cu Bookfest. Este încă o dovadă că poezia adevărată nu are nevoie neapărat de „ținută oficială".

Prieten al poeților şi al actorilor – de-a lungul vremii au recitat din versurile sale Eusebiu Ştefănescu, Cristina Deleanu şi Eugen Cristea, iar mai recent Văru' Săndel – George Tei cultivă o poezie „clasică", bazată pe ritm, muzicalitate, cadență, majoritatea poeziilor sale cu formă fixă – în special rondeluri şi sonete – având compoziția unor adevărate bijuterii. De altfel, principala calitate a poetului, inclus recent în antologia *55 poeți contemporani* (Editura Arhi Art, Sibiu, 2010), rămâne în opinia Cezarinei Adamescu abilitatea de a cultiva formele fixe. Rondeluri precum cel dedicat poeziei („Te-aş fi iubit de nu-mi erai stăpână"), al *literei* sau al *păcatului* alternează cu suave sonete sau rodnice balade („Ți-aş dărui o toamnă frumoasă şi discretă / Să nu mai cauți mâine un altfel de amor…").

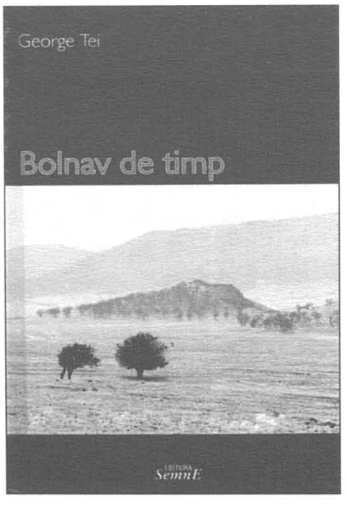

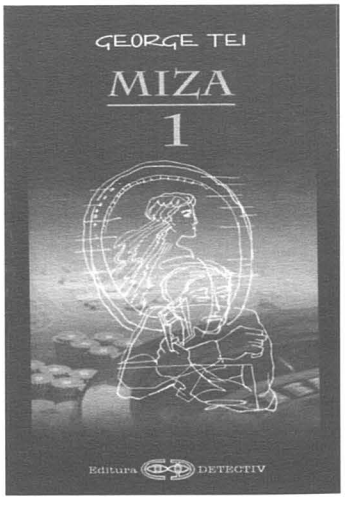

Poet citadin, provenit din cartierul bucureştean Tei, de la care a împrumutat şi numele literar, George Tei are nostalgia… timpului. Multe din poemele sale sunt meditații pe această temă, asociată liric cu nemurirea, dar şi cu împlinirea în dragoste. Motivele se împletesc, se țes creând ceea ce George Stanca numea poezia „oximoroanelor", alternanța deliberată de noțiuni antagonice, schimbate „cu o naturalețe demnă de un fakir".

Bun conviv, fără false atitudini de vedetă de Bucureşti, George Tei este un boem iremediabil, un ironist cum stă bine unui „... tei frumos cu ochelari / Ce şi-a pierdut potența în parcare / Iar anii de serviciu pe Şelari". Concluzia: „Nu-i extirpa iluzia – nu-l doare!" (*Rondel autoironic*)

Citiți-l, deci, pe George Tei, dacă nu din antologiile enumerate, măcar de pe Net. Poeții moderni nu au nevoie de reviste oficiale pentru a intra în conştiința publică. (*Redacția „B.B."*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Rondel de vară

Atâtea veri ne duc la Sud
Spre Bolintin, mai jos, în Vale
Unde târziul – verde crud –
Ne limpezeşte roua-n cale

Dulcele murmur de ţambale
Aşează cina sub un dud;
Atâtea veri ne duc la Sud!
Spre Bolintin, mai jos, în Vale

Apare luna. Alb sau nud
Îţi face nopţile egale
Când eu încerc să nu las ud
Un ultim vers din madrigale.

Atâtea veri ne duc la Sud!...

Nu căuta...

Nu căuta părerile de rău
Din care doar durerea se adapă,
Trimite schije din privirea ta
Şi-nchide-n ea ultimul fir de apă...

Este un joc în care unul cade
Amăgitor de sigur, într-un vis
Din care nu se ştie de-o să vină
De unde şoapta nopţii l-a închis...

Un spin prea temător de viaţă nouă –
De azi, spre el doar vântul o să bată;
Este un joc în care nici o primăvară
Uitând, nu-l va mai înflori vreodată...

Cerşind...

Am viscolit cuvinte pentru tine
Numai că vara se născuse mută,
Demitizând şi dorul şi suspinul.
Rememorezi un ceas ce nu se mută –

E mult prea greu să reîntorci destinul!
Eventuale semne sau înscrisuri
Ajung târziu în palma ta pleşuvă;
Mai bine te-ai încrede doar în visuri!

Adormi. Laşi clipele să te devore.
Redevenind mai mică decât meiul
Intri, cerşind o umbră de lumină,
Numai acolo unde arde teiul...

Miza pe 1

Mizasem pe 1 adânc şi departe!
Istoria toată în mine înfrântă
Hrănea şi deşertul, şi verbul din carte,
Atât cât să nărui un vis ce încântă.

Iubindu-mi amiaza întinsă pe-o parte,
Prezent cu trecutul la masă, în seară
Orfeul căzuse spre marea de ceară
Popas de o viaţă, un pas mai departe – ...

Elimin, cerându-i o minimă şansă,
Săpând cu ideea-n destinul ce-mparte,
Curajul şi teama păstrându-le-n transă,
Un 2 singuratic venit dintr-o moarte...

Biblioteca

Vi s-a spus că iubirea de carte e moartă!
Inima voastră mai ninge, sau reneagă
Cerşindu-vă clipa şi viaţa întreagă.
Tăinuitele versuri vă trece o poartă.

O dată, să treci printre rafturi ce leagă
Rănite conştiinţe, cu visuri, spre artă
Petreci rătăcirea din propria-ţi soartă
Emoţii şi timpuri albastre culeagă –

Trecut-am şi eu, lustruind la cuvinte.
Resturi de pagini mă privesc dintr-o parte;
Există o stea în aceste noi ţinte...

Stările de calm reclădite de carte,
Covor de lumină spre mările sfinte –
Unduiesc printre noi, ducând mai departe...

Mă latră luna...

Am pus atâta roşu peste noapte!
Nostalgice amurguri ne unesc;
Ai să mă ceri dintre idei necoapte
Mai rătăcit, mai trist, mai pitoresc?

Am să aştept să te întorci din vise.
Rămâne toamna ultimul zăvor;
Ia-mă cu tine către zări deschise,
Aşteaptă-mă când alţii nu mă vor...

Mai cântăresc privirea ta ce cântă
O altă vorbă sau o altă stea;
Jur să mă leg de dragostea ta sfântă,
Acum mă latră luna. Să mai stea...

Repatriere

Trec printre voi
tot mai rar
pentru-a nu vă stârni
amintirea

Sigur,
foamea de poezie vă cere
să-i consumaţi amintirile

Mai mult,
vă roagă să-i acordaţi
şansa de a nu
vă repatria când
ea va rămâne...

Rondel dedicat poeziei

Te-aş fi iubit de nu-mi erai stăpână
Dar te-aş urî de m-ai lăsa străin
Şi nu ştiu cât distanţa ne amână
Un ultim pas – destin înspre destin

Ascult şi mă asculţi ca o fântână
Prea plină de ecoul ei prea plin;
Te-aş fi iubit de nu-mi erai stăpână
Dar te-aş urî de m-ai lăsa străin...

Cu greu reîntruparea ţi-o menţin –
Dau viaţa mea târziu pe-o altă mână
Şi voi plăti cu drumurile până
Ne vom plia amiezile ce vin.

Te-aş fi iubit de nu-mi erai stăpână...

Poezii reproduse din volumele: *Bolnav de timp* (antologie), Editura SemnE, Bucureşti, 2007; *Miza pe 1*, Editura Detectiv, Bucureşti, 2008; portretul: din volumul *Bolnav de timp*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Din viaţa Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

Salonul de Carte, Presă şi Muzică, ediţia a II-a
Cartea la Cazinoul din Sinaia

În ultimii ani, cartea a fost expusă oriunde: la cort, la tarabă, în hale industriale sau, mai nou, la bibliobuz. Această modalitate comercială agresivă şi inabilă de a aduce cartea „la cititor" a avut în timp efecte negative: cartea a decăzut din calitatea de obiect cultural şi eventual de partener spiritual, devenind o simplă marfă. Treptat, ideea de *Târg de carte* a fost asociată de unii editori, în goană după câştig, cu un fel de *bazar* unde se poate vinde orice, de la produse comerciale la artizanat. În acest context, cartea a fost asociată cu orice alt produs „de consum", fiind apreciată şi evaluată aproape exclusiv în funcţie de succesul comercial.

Modelul *Târgului de Carte* de la Frankfurt a devenit *Bookfest*-ul, o instituţie exclusiv comercială, privată şi clientelară, unde primează interesul editorilor. Aceştia stabilesc, după criterii absolut subiective, atât potenţialul artistic al scriitorilor, cât şi o eventuală „ierarhie", în funcţie de vânzări. Despre acest fenomen am mai scris în paginile acestei publicaţii, în luna iunie a.c. Semnalam atunci că, în paralel cu *Bookfest*-ul, aveau loc în Bucureşti lansări importante de cărţi, unele cu şanse să figureze chiar într-o eventuală *Istorie „sinceră" a literaturii române*. Constatam atunci că autori semnificativi ai momentului evită sau ezită să se lanseze la *Bookfest*, ca o reacţie la această atitudine agresivă, de tip comercial a organizatorilor.

În paralel, funcţionează în peisajul cultural românesc *Saloanele de carte*, o modalitate mai adecvată de promovare a unui produs eminamente cultural, cum este cartea, dar având şi un efect psihologic mai puternic asupra cititorului. La *Saloane* sunt importante vânzările, ceea ce asigură circuitul comercial pentru editori, dar contează, în egală măsură, şi reacţia cititorilor. Aceştia iau contact cu cartea, asistă la manifestările artistice conexe, poartă un dialog cu autorii şi editorii, şi cumpără, în cunoştinţă de cauză, nu atât un obiect oarecare, învelit într-o copertă *glamour*, cât o *carte* pe care, efectiv, simte nevoia să şi-o achiziţioneze şi s-o citească în clipele relaxate ale vacanţei.

Un model de *Salon* promovat cu consecvenţă, eleganţă şi simţ comercial de mai bine de un deceniu în peisajul cultural autohton este cel organizat de *AMPLUS Internaţional*, partener consecvent al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti. Activităţile *AMPLUS*-ului, derulate pe parcursul întregului an, vizează organizarea unor manifestări în primul rând culturale, dar care să le aducă şi editorilor profitul scontat. În acest sens, esenţială rămâne alegerea locaţiei, pe principiul că opera de artă, care este cartea, nu poate fi expusă oriunde şi în orice condiţii. Astfel, pendulând între holul Muzeului Naţional de Istorie a României şi Cazinoul din Sinaia, cu popasuri la Palatele Culturii din Ploieşti sau Brăila, *AMPLUS*-ul şi-a câştigat un renume greu de egalat pe piaţa cărţii din România.

Manifestarea, derulată anul acesta la Sinaia, între 5 – 8 august, a reunit cele mai importante edituri, dar şi structuri guvernamentale, din cadrul Departamentului pentru Relaţii Interetnice. Participanţii la deschidere, d-nii Attila Marko, Secretar de stat, Departamentul pentru Relaţii Interetnice, Dragoş Gabriel Zisopol, deputat, preşedintele Comunităţii Elene din România, Claudiu Istrate, director executiv al Uniunii Editorilor din România, precum şi d-na Cristina Poterăşoiu, director executiv al Asociaţiei Editorilor din România, au subliniat, în acord cu organizatorii, d-nele Maria Stancu, economist, şi Mariana Marinescu, director proiect, necesitatea de a susţine, şi cu argumentele culturii, un veritabil „brand de ţară". În această perspectivă, oraşul Sinaia, cu potenţialul său turistic şi cultural de excepţie, poate fi el însuşi un brand românesc, idee susţinută şi de autorităţile locale, dl primar Vlad Oprea şi dl Gh. Bădăran, viceprimar. Pentru a sublinia aceste preocupări, semnalăm că anul acesta Sinaia a fost la înălţime sub aspect edilitar. Oraşul arată impecabil, cu mobilierul stradal renovat şi covoarele florale perfect întreţinute. Astfel, Sinaia anului 2010 nu este cu nimic mai prejos decât orice staţiune similară din Europa.

În ceea ce priveşte programul cultural propus de organizatorii *Salonului*, semnalăm dezbaterea privind promovarea lecturii şcolare, moderată de dl Claudiu Istrate. Vorbitorii, dl Boris Singer, directorul Editurii Sigma, d-na Cristina Poterăşoiu, şi dl Marian Nencescu, din partea Bibliotecii Metropolitane Bucureşti, au evidenţiat ideea reunirii tuturor forţelor educaţionale pentru câştigarea ultimei „redute" a lecturii – elevii de gimnaziu. Dincolo de această vârstă, au subliniat mai mulţi pedagogi dar şi editori prezenţi la manifestare, interesul pentru lectură scade. Riscul pentru toţi slujitorii cărţii, autori, editori, bibliotecari şi dascăli este de a nu mai avea pe viitor cititori, pe temeiul că lectura electronică va acapara interesul public.

Până când va veni acest moment, cartea, cu tot aparatul ei comercial, rămâne un reper public esenţial. Faptul este ilustrat şi de prezenţa publicului în număr mare la manifestările de la Sinaia. Este o dovadă că piaţa cărţii va rezista crizei, având şansa chiar să devină o industrie, fenomen cu totul remarcabil în majoritatea ţărilor europene. (*CRONICAR*)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliotecile lumii

Moştenirea culturală a caligrafiei şi tipografiei în provincia Gansu

(II)

Yi XUMEI, Lu XIUWEN
Biblioteca Provincială din Gansu
şi Institutul de Cercetare din Dunhuang

2. Naşterea şi dezvoltarea cărţilor tipărite

Nu există date istorice privind imprimarea cărţilor în provincia Gansu. Putem însă considera, după obiectele reale produse prin gravură, că emergenţa acestei tehnici în Gansu poate fi datată la sfârşitul celui de-al nouălea secol sau la începutul celui de-al zecelea. În timpul Dinastiei Tang târzii şi la începutul celor Cinci Dinastii, sutre şi imagini ale lui Buddha erau imprimate în Gansu. În Dunhuang, o regiune importantă în timpul Dinastiei Tang şi una dintre zonele în care Buddhismul a câştigat simpatia oamenilor, se găseau numeroşi negustori şi călugări. Datorită mediului propice şi cererii pentru propagandă religioasă, imprimarea a căpătat preponderenţă în Dunhuang. Peştera Clasicelor din această regiune a păstrat numeroase materiale tipărite din timpul Dinastiei Tang.

Fricţiunea

Tipărirea este o metodă de copiere. Înainte de inventarea tipografiei, fricţiunea era principala metodă pentru copierea unui text. Există trei exemple de text imprimat prin fricţiune din moştenirea Dunhuang, de la începutul şi mijlocul Dinastiei Tang, şi anume: Cangbozi Nr. 4508, *Odă izvorului fierbinte* (autor Liu Xia), scris de Împăratul Tai al Dinastiei Tang; Nr. 4510, *Inscripţia turnului Safifa a maestrului Yong din templul Huadu*, de către faimosul caligraf Ouyang Xun, din Dinastia Tang timpurie, şi *Sutra Diamantului* de către faimosul caligraf Liu Congquan, din 824. Inscripţia realizată prin fricţiune a *Odei izvorului fierbinte* este următoarea: „De Guoyier, în Weigufu, luna a opta, al patrulea an al perioadei Yonghui (653)." Acesta este cel mai vechi text obţinut prin fricţiune din lume. El ne-a arătat condiţia unei versiuni originale, oferindu-ne dovezi substanţiale cu privire la originea şi cauzele imprimării prin gravură.

Imprimarea prin fricţiune

Tehnică inspirată din inscripţii prin frecare şi stampare – imaginile erau gravate în vederea copierii pe plăci de lemn cu scopul realizării formelor (tiparelor) de imprimare, apoi erau frecate de hârtie, aşadar imprimate prin frecare. Astfel arăta în stadiul iniţial imprimarea prin gravură.

Majoritatea xilografiilor din Dunhuang sunt lucrări de o singură pagină făcute în timpul Dinastiei Tang târzii. Acestea reprezintă poveşti buddhiste. Sunt reprezentate figuri singulare şi combinate. Cea mai mică xilografie este de 20 x 13 cm, iar cea mai mare de 45 x 34 cm. Majoritatea au 30 x 20 cm. Cea mai întâlnită temă este „Mii de Buddha", gravată pe o placă de lemn şi apoi presată pe hârtie. Există două tipuri de forme de tipar, „o formă pentru imprimări multiple", respectiv „forme multiple". „O formă pentru imprimări multiple" se referă la metoda de a imprima figuri ale lui Buddha identice prin presarea repetată asupra hârtiei a aceleiaşi forme. Această metodă este folosită în principal pentru a reda imagini cu Buddha şi Bodhisattva. „Forme multiple" se referă la presarea de forme diferite pentru un efect de imagine schimbătoare. Există zeci de imprimări timpurii în P. 4514, între care o singură pagină cu un Buddha presat. Această pagină arată ca o imagine din sutra, cu Buddha şi un şir de Bodhisattva în mijloc, un lotus în partea de jos şi Gadharva zburând deasupra lor. Pagina este de dimensiunea unei stampe. Există numeroase imagini cu „mii de Buddha" şi „Bodhisattva", dintre care unele sunt lipite după o imprimare prin frecare singulară. Cele închise într-un dreptunghi sunt, în mod evident, gravate ca un întreg. Comparate cu cele făcute prin frecarea repetată a unei forme singulare, ultima poate fi considerată un mare pas înainte, întrucât prima se află încă în categoria de stampă, iar cea din urmă este imprimare prin gravură. Xilografiile din Dunhuang pot fi clasificate în numeroase categorii: documente de templu şi stampe, Shouchiqian, pagini de titlu, mandale din Buddhismul esoteric şi decoraţiuni colorate. Imaginile cu Buddha, imprimate prin fricţiune, reflectă tranziţia de la stadiul iniţial de imprimare prin gravură şi au exercitat o influenţă directă asupra dezvoltării imprimării prin gravură în China.

Imprimarea prin gravură

Între imprimările Dinastiei Tang şi ale celor Cinci Dinastii, descoperite în Peştera Clasicelor din Dunhuang, *Prajnaparamita Hrdaya Sutra*, gravura de Wang Jie, care se ruga pentru binecuvântarea părinţilor în cel de-al nouălea an al perioadei Xiantong (868 d.Chr.), este cea mai valoroasă. Nu este numai cea mai timpurie gravură găsită în China, ci este, totodată, cea mai completă din vechime. În plus, aduce dovezi circumstanţiale pentru datarea inventării imprimării gravate, undeva la mijlocul celui de-al optulea secol. Comunitatea academică a privit gravura ca o dovadă substanţială pentru a data inventarea imprimării prin gravură. Acest volum are o banderolă cu o lungime de 16 metri ataşată la un număr de şapte pagini. Pe prima pagină se află o gravură de Jetavana Vihar, arătând scena în care Sakyamuni este aşezat pe un tron în formă de lotus în mijloc, predicând doctrine buddhiste către studentul său, Subbhuti. Următoarele şase pagini sunt

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Hia Kouei (1180–1230) – *Vedere de departe, cu munți și pâraie* (desen în cerneală pe hârtie)

dedicate textului *Prajnaparamita Hrdaya Sutra*, tradus de Jumarajiva; la sfârșitul acestui volum se poate citi inscripția următoare: „Contribuție de Wang Jie, care se ruga pentru binecuvântarea părinților, la data de 15, luna a patra, al nouălea an al perioadei Xiantong." Forma desăvârșită, imaginile imprimate pe pagina de sus, text și imagini impunătoare, gravurile delicate, caligrafia viguroasă, întunecimea potrivită, toate acestea sunt elemente ale unei lucrări tehnologizate și mature, spre deosebire de lucrările din faza inițială. Este, de asemenea, singura lucrare completă din China cu o dată a imprimării clar menționată. Întrucât nu este o lucrare din faza inițială a imprimării, inventarea imprimării prin gravură are rădăcini într-o perioadă ce precede al nouălea an al perioadei Xiantong. Luând în considerare progresul lent din societatea feudală, putem spune că a durat un secol sau mai mult pentru această realizare. Și mai important este faptul că data imprimării și contributorul au fost înscrise la sfârșitul lucrării. Inscripția „Contribuție de Wang Jie, care se ruga pentru binecuvântarea părinților, la data de 15, luna a patra, al nouălea an al perioadei Xiantong" face delimitarea între această lucrare și celelalte lucrări din timpul Dinastiei Tang. Așadar, *Prajnaparamita Hrdaya Sutra* este cel mai vechi exemplu de imprimare cu o dată clar definită, iar Wang Jie este cel mai vechi contributor cunoscut până în prezent.

În plus, pe volumul rămas din *Prajnaparamita Hrdaya Sutra*, colectat de Biblioteca din Beijing (Youzi Nr. 9), există alte două inscripții: „Imprimat de cei numiți Guo din Sichuan" și „Transcriere de un bărbat în vârstă de 84 de ani la data de 12, luna a treia, anul Dingmao". Anul Dingmao din această inscripție se referă la cel de-al patrulea an al perioadei Tianyou (907), Împăratul Ai al Dinastiei Tang (Li Zhu). Versiunea celor numiți Guo aparține Dinastiei Tang. Pe lângă imprimările din Dinastia Tang, Dunhuang deține alte trei aparținând celor Cinci Dinastii: *Reprezentarea lui Avalokitesvara*, *Reprezentarea lui Vaisravana*, produse în perioada Kaiyun din Dinastia Jin târzie, precum și versiunea incompletă a *Prajnaparamita Hrdaya Sutra*, produsă în cel de-al doilea an Qianyou, Dinastia Han târzie. Toate trei sunt contribuții ale Maestrului Cao Yuanzhong.

Placa de lemn reprezentandu-l pe „Sakyamuni așezat" are 15,4 cm lungime și 10,2 cm lățime, cu o grosime de 1 cm, și este singura provenind din Dinastia Tang găsită în Peștera Clasicelor, Grota Mokao, Dunhuang. Ea constituie o dovadă de neînlocuit pentru studiul materialelor de producție, al originii și dezvoltării imprimării prin gravură din China.

Imprimarea colorată

Xilografia cromatografică este considerată a fi o invenție din timpul Dinastiei Ming; însă originea xilografiei colorate este anterioară celei cromatografice. Cele mai vechi xilografii umplute cu culoare sunt patru lucrări în trei categorii găsite în Peștera Clasicelor din Dunhuang. De pildă, EO.11218D., S.P.241 și S.P.231.EO.11218D, *Reprezentarea lui Avalokitesvara*, a fost produsă prin gravare și umplută cu trei culori: roșu, galben și verde. Are o formă dreptunghiulară divizată în două părți: diviziunea 3/5 în partea de sus este reprezentarea lui Avalokitesvara stând în picioare, iar în cealaltă diviziune se găsesc rugăciuni și inscripții. În coloana din dreapta este scris „Produs de Maestrul Cao Yunazhong al Armatei Guiyi". S.P.241, *Reprezentarea lui Avalokitesvara*, este umplută cu trei culori. Secțiunea inscripțiilor arată care este contributorul. A fost gravat de Lei Yanmei în cel de-al patrulea an al perioadei Kaiyun, în timpul Dinastiei Jin (947 d.Chr.). S.P.231, *Sfânta Reprezentare a lui Avalokitesvara*, are cinci culori în compoziție și decorațiuni. Este o lucrare contemporană cu Armata Guiyi din timpul celor Cinci Dinastii. P.14514.5, *Reprezentarea lui Ksitigrabha* din perioada

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Celor Cinci Dinastii, a fost produsă prin imprimare gravată şi este decorată şi umplută cu cinci culori: roşu, galben, albastru, verde şi negru. Xilografiile colorate din Peştera Clasicelor sunt opere mature, cu umplutură de culoare. Xilografiile colorate găsite aici dovedesc emergenţa lor în China în timpul Dinastiei Tang şi în perioada celor Cinci Dinastii. Xilografiile din Dunhuang datează xilografiile cromatice din China cu sute de ani mai devreme decât s-a crezut până la proba contrarie. Aşa cum xilografiile cromatice chinezeşti sunt o sursă directă de inspiraţie pentru *yamato*-e japoneze, care au exercitat o influenţă asupra artei occidentale, putem spune că xilografia chinezească din Antichitate, reprezentată de lucrările din Dunhunag, are o semnificaţie majoră în istoria artei mondiale.

Imprimarea cu elemente mobile, cu semne Xia şi Uigure occidentale

Numeroase documente de origine Xia de vest au fost găsite în Grota Mokao, dintre care există versiuni transcrise şi versiuni imprimate. Versiunile imprimate pot fi clasificate în gravuri şi imprimări cu elemente mobile. *Sutrele Vimalakiri* şi *Zhumizhouyaoyu*, care conţin semne Xia occidentale, realizate prin imprimare mobilă, descoperite în Dunhuang, sunt nu numai cele mai vechi exemple de imprimare prin metoda menţionată, dar şi singurele exemplare. Inscripţiile finale din *Bses-pahi Sprin-Yig*, documentul Xia occidental găsit în regiunea nordică a Grotei Mokao, dovedeşte că o versiune gravată a Scripturilor Buddhiste, reprezentînd cele 3.600 de volume, au fost păstrate în Dunhuang în timpul Dinastiei Yuan. Ele făceau parte din cele 30 de colecţii de Scripturi Buddhiste ale Maestrului Guanzuba. Acest segment incomplet face parte din Scripturile realizate cu semne Xia occidentale şi este singurul din China. Sunt de asemenea cele mai vechi exemple de imprimare prin această procedură din lume. În 1987, *Sutrele Vimalakiri* au fost descoperite în Haimudong, Chanshan, Xinhua, Wuwei şi Gansu. Sutra este compusă din 54 de pagini cu şase rânduri pe fiecare pagină şi 17 semne pe fiecare rând. Fiecare pagină are dimensiunea de 28 x 12 cm. După găsirea documentelor 1224, 1225 şi 1226 în aceeaşi zi, se poate conchide că sutra rămasă nu poate fi anterioară anilor Qianding. Conform inscripţiei Împăratului Ren din Dinastia Xia occidentală, această ediţie a fost produsă în timpul domniei Împăratului Ren. Este caracterizată prin întunecime neuniformă pe faţă şi tuş de o culoare diferită pe verso. Unele ideograme sunt mai înalte decât norma, altele sunt mai groase, iar penetrarea cernelii pe verso este evidentă. Unele ideograme sunt strâmbe, iar altele sunt, din cauza plasării nepotrivite, încețoşate. Aproape toate ideogramele din sutra sunt înclinate, la fel şi rândurile şi coloanele. Spaţierea este, de asemenea, neregulată. Comparând această sutra cu *Sutra Vimalakiri* din oraşul Heishi, colectată de către ruşi, se poate observa aranjamentul, forma şi stilul similare. S-a stabilit, aşadar, că au fost produse prin aceeaşi procedură, cea a imprimării cu elemente mobile.

Această concluzie este susţinută şi de dovezi circumstanţiale. În regiunea uigură, aflată la vest de Xia occidentală, imprimarea prin această metodă a venit după utilizarea ei în Xia de vest. De la întâia descoperire a imprimării cu elemente mobile uigure în peştera 464, Grota Mokao, de către francezul Paul Pelliot, din 1908 până în 1995 au fost găsite în total 1.152 de tipuri de astfel de documente (în aceeaşi peşteră). Putem presupune că acesta este locul în care scripturile buddhiste au fost imprimate între secolele al XII-lea şi al XIII-lea. Scripturile buddhiste găsite în Grota Mokao ar putea fi tipărite, de asemenea, în acest loc. Şi întrucât multe exemple de imprimări realizate cu elemente mobile în semne uigure au fost descoperite în Dunhuang, putem presupune că această regiune este centrul imprimării cu elemente mobile din timpul Dinastiilor Xia occidentală şi Yuan, jucând un rol semnificativ în istoria tiparului.

Cele 48 de exemple de imprimare cu semne uigure produse prin metoda elementelor mobile, găsite în Dunhuang, sunt singurele găsite în cursul săpăturilor arheologice. Toate elementele mobile de lemn cu semne uigure au 1,3 cm lăţime şi 2,1–1,1 cm lungime, cu grosime variată. Dintre ele fac parte substantive, tulpini de verbe, afixe, semne, punctuaţie, cadre şi elemente de legătură.

3. Evoluţia legării şi aşezării în pagină

Descoperirea Peşterii Clasicelor îmbogăţeşte istoria cărţii din China şi este o sursă abundentă de documente folositoare în cercetarea acestui domeniu. Studierea lor ne învaţă despre formele specifice de legare a documentelor şi de aşezare în pagină între secolele al IV-lea şi al X-lea, dar ne permite, de asemenea, să descoperim date pe aceleaşi coordonate pentru „perioada transcrierilor". Principala formă de legare şi aşezare în pagină pentru cărţi realizate în tradiţia Dunhuang este detaliată în cele ce urmează:

Legarea sulurilor

Forma legării este derivată de la sulurile de mătase. După naşterea metodei de transcriere pe cărţi din hârtie, acestea au moştenit metoda de legare a sulurilor de mătase.

Cărţile create în tradiţia Dunhuang se constituie în numeroase obiecte sub formă de suluri. Cercetătorul britanic Stein nota în lucrarea sa *Cei o mie de Buddha: vechi picturi buddhiste din templele-peşteri de la Dunhuang, aflate la frontiera de vest a Chinei*: „Toate traducerile chinezeşti şi cărţile clasice sunt sub formă de sul de 10,5 x 9,5 inci. Sulurile galbene, netede şi delicate sunt acoperite cu ţesătură de mătase. Un mâner de lemn este inserat în sul, uneori decorat cu legături la capete. Dimensiunile hârtiilor variază, aşadar cele ale sulurilor variază. Un sul are între 15 şi 20 de inci lungime. Aceste hârtii sunt conectate sub forma sulului până la capătul textului, aşadar un sul poate deveni foarte lung." Aceasta este cea mai veche descriere a cărţilor de tip sul din Dunhuang.

Dharma Sutra, item nr. 001, exponat din colecţia Muzeului Provincial Gansu, este una dintre cele mai vechi versiuni transcrise ale cărţilor Dunhuang din lume. Printre documentele Dunhuang colectate în Gansu, suluri relativ întregi sunt itemii nr. 328 de la Institutul Dunhuang, nr. 004 de la Biblioteca Provincială Gansu, nr. 003 de la Universitatea Normală de Nord-Vest, nr. 019 de la Muzeul Provincial Gansu şi nr. 041, 044, 049 şi 050 ale Muzeului Municipal Dunhuang. Aceste lucrări clasice transcrise au fie începuturi complete, fie sfârşituri complete, fie începuturi şi sfârşituri complete. În anumite cazuri îşi păstrează baghetele şi decoraţiunile. *Mahaparinirvana Sutra: Volumul al V-lea*, din

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

colecţia Muzeului Municipal Dunhuang, are un început incomplet şi un sfârşit întreg. Sulul are o lungime de 937 cm şi o lăţime de 26,8 cm. *Mahaparinirvana Sutra: volumele 33 şi 34*, administrată de acelaşi muzeu, are un început incomplet, un sfârşit complet şi o inscripţie. Acest sul are o lungime de 884,4 cm şi o lăţime de 26,8 cm. Ambele opere transcrise se găsesc pe hârtie galbenă dură, care pare a proveni din secolul al VII-lea. *Mahaparinirvana Sutra: Volumul al V-lea*, item nr. 041 din colecţia Muzeului Dunhuang, a fost produsă de către Curtea Imperială în timpul Dinastiei Tang timpurii. Judecând după caligrafia desăvârşită şi decoraţiunile sale, putem presupune că are cel mai înalt grad în ierarhia transcrierilor de lucrări clasice din Dunhuang. Putem găsi caracteristici ale antetului, corpului de text şi sfârşitului sulului, în această perioadă în care transcrierea era prevalentă. Numeroase cărţi moştenite, datate între secolele al IV-lea şi al X-lea, găsite în Peştera Clasicelor din Dunhuang, în special cele produse între secolele al IV-lea şi al VIII-lea, când transcrierea pe hârtie era metoda principală de copiere, sunt de mare valoare în cercetarea metodelor de legare şi aşezare în pagină folosite în transcrierile pe hârtie.

Din vol. *The History and Cultural Heritage of Chinese Calligraphy, Printing and Library Work*,
edited by Susan M. Allen, Lin Zuzao,
Cheng Xiaolan and Jan Bos,
De Gruyter Saur, Berlin, 2010,
IFLA Publications 141, pp. 45-70

Traducere şi adaptare de Şerban TOADER
Centrul de Studii Orientale „Mircea Eliade", BMB

Instrumente moderne de informare. Biblioteca 2.0

De la Cluj-Napoca primim în formă electronică documentarul *Instrumente moderne de informare. Biblioteca 2.0*, având ca temă identificarea celor mai moderne mijloace de informare şi regăsire a informaţiilor, menite să evite „criza informaţională". Plecând de la constatarea că, în orice moment, bibliotecarul riscă să privească nedumerit beneficiarul care-i poate cere orice informaţie neconvenţională – fenomen întâlnit, din păcate, în mod frecvent, în orice bibliotecă din lume – autoarea studiului, d-na ing. Stela Popescu, bibliotecară la Grupul Şcolar de Electrotehnică „Edmond Nicolau", propune un sistem informaţional viabil, menit să adapteze *din mers* biblioteca la noile realităţi tehnologice. În acest sens, autoarea pledează pentru adoptarea cataloagelor *on-line*, completate cu baze de informaţii de tip text, secvenţe grafice şi sonore, stocate pe medii electronice.

Impactul acestei dezvoltări tehnologice este estimat de autoare sub forma unei noi relaţii „client/beneficiar", în care cititorul este nevoit să acceseze şi să-şi selecteze singur informaţia, părăsind astfel sistemele tradiţionale, considerate depăşite. Noul „bibliotecar şcolar" este în viziunea autoarei un *asistent* al elevului în procesul de identificare a informaţiei, capabil să-l îndrume în căutarea *on-line* a lucrărilor ştiinţifice fundamentale. Accesul la Internet, dar şi baza de date din catalog, stocată pe CD-Rom şi DVD-uri, permite conectarea *instant* la surse de informaţie diverse, adesea aflate la distanţe apreciabile de beneficiari.

În acest sens, este invocat Catalogul electronic OPAC (Online Public Access Catalogue), capabil să ofere direct şi rapid informaţii multiple: autori, titluri, subiecte, cuvinte-cheie, date de publicare (ISBN sau ISSN), toate conectate la cataloagele tradiţionale. Noile cataloage electronice, oferind şi posibilitatea editării, asigură accesul la informaţie superior consultării directe, la raft.

Proiectul *Biblioteca Digitală* reprezintă transpunerea unei biblioteci tradiţionale pe format digital, astfel încât informaţiile stocate pe suport electronic să fie accesate *instant*. Digitizarea constă în crearea unei copii digitale a fiecărui document, având avantajul accesării rapide şi, totodată, al protejării documentului original. O bibliotecă digitală poate cuprinde cărţi, hărţi, iconografie, inclusiv incunabule, toate accesibile prin reţeaua WEB şi constituind o veritabilă *reţea internaţională*.

În concluzie, biblioteca digitală reprezintă în concepţia autoarei nu doar un catalog unic, global, cât mai ales un instrument de lucru *creativ*, cu ajutorul căruia bibliotecarul şi beneficiarul deopotrivă au acces la informaţie. Este un spaţiu virtual mult mai dinamic decât un blog obişnuit unde informaţia circulă liber, o colecţie expandabilă de pagini Web, un hipertext menit să modifice fundamental conceptul de enciclopedie. Dincolo de dezavantaje, biblioteca digitală confirmă o realitate: „dacă nu apari pe Net, nu exişti", ceea ce constituie în sine un proces revoluţionar în abordarea fenomenului informaţional.

Redacţia „B.B."

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Corespondenţă din Bremen

Două decenii de democraţie – România încotro?

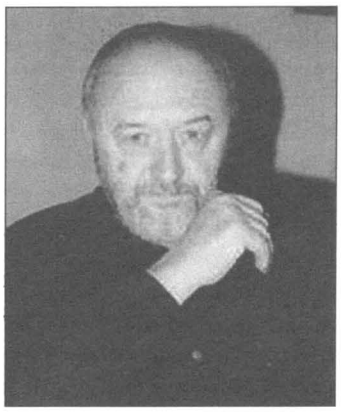

De aproape două decenii, de când Libertatea ne-a bătut la uşă, însângerând pragul multor familii şi umplându-i de bani pe câţiva, gazetele literare şi politice din România au început să publice, iniţial mai timid, apoi sistematic şi apăsat, o serie de „corespondenţe din Bremen", semnate ***Dr. Viorel Roman, consilier academic*** *(în imagine). Curând, însuşi domnul Roman a început să cutreiere redacţiile, dar şi mediile academice, economice şi politice, susţinând prin viu grai, dar şi printr-un discurs de tip nemţesc, riguros şi argumentat, de ce România se îndreaptă spre o cale greşită.*

Născut în comuna Lovrin, judeţul Timiş, la 20 martie 1942, Viorel Roman a absolvit Academia de Studii Economice din Bucureşti în 1965. După un scurt stagiu de economist la ONT Carpaţi, şi apoi de redactor la Radio Timişoara, alege calea exilului, stabilindu-se definitiv în Germania Federală, ţară care îi acordă cetăţenia în 1975. Aici, activează în calitate de consilier, pe viaţă, la Bremen şi, din când în când, trimite corespondenţe la Radio Vocea Americii. După 1990, revine periodic în ţară, fie în calitate de şef de proiect – Tempus UE – privind transferul de fonduri pentru România, fie ca invitat al mai multor universităţi, care i-au oferit inclusiv distincţii academice onorifice (este membru honoris causa *al Universităţii de Nord din Baia Mare). Este cadru didactic asociat la ASE Bucureşti.*

Bibliografia sa (selectivă) cuprinde titluri ca: România în sfera de interese a marilor puteri *(3 volume, ed. I, Offenbach, 1987), reeditată;* România spre Piaţa Comună *(Bucureşti, 1992);* Imperiul, evreii şi românii *(Timişoara, 1994);* Românii la încrucişarea intereselor imperiale *(Bucureşti, 1998);* Capitalism ortodox *(Timişoara, 1999);* De la Revoluţia din România 1989 la Războiul din Iugoslavia *(Bucureşti, 2002).*

Cărţile sale se caracterizează prin analiza obiectivă şi documentată a istoriei recente, cu referire în special la România, văzută în relaţie cu evenimentele politico-economice care au zguduit lumea ultimilor ani. Analizele sale răspund la întrebări de actualitate, oferind multiple perspective de abordare. Fără a evita teme sensibile precum supralicitarea Holocaustului, în relaţie cu despăgubirile de război şi terorismul global, dr. Viorel Roman se apleacă în special asupra situaţiei economice a României din ultimii 20 de ani, oferind nu doar perspective de abordare ştiinţifică, dar mai ales motive de reflecţie.

Văzută de la Bremen, România pare mai degrabă o corabie fără cârmaci pe o mare agitată. Deschidem acum paginile revistei noastre d-lui prof. dr. Viorel Roman, având convingerea că speranţa moare ultima, *iar ţara noastră va trece şi peste aceste încercări, aşa cum s-a mai întâmplat de-a lungul istoriei.*

Reproducem, aşadar, în continuare, două dintre intervenţiile prof. dr. Viorel Roman, cu menţiunea că responsabilitatea textelor, ca şi aparatul bibliografic aparţin, în întregime, autorului. (Redacţia „B.B.")

Unirea sub preşedinţi postrevoluţionari

Prof. dr. Viorel ROMAN

Preşedintele Traian Băsescu a declarat la Iaşi că modelul său e domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Cine-i modelul şi ce urmărea el? După ce Congresul de la Paris i-a eliberat de protectoratul ruso-turc, moldo-valahii au realizat la 24 ianuarie 1859 Unirea Principatelor sub Cuza, apoi el reorientează Principatul de la Istanbul/Moscova spre Roma /Occident. Dar fără succes: ruşi, maghiari, greci, turci, austrieci şi sârbi erau (şi mai sunt încă) în mod firesc împotriva emancipării românilor de sub supravegherea religioasă greco-pravoslavnică.

După detronarea, exilarea lui Cuza, unirea cu Roma este înlocuită de francmasonii liberali cu limba, cultura franceză şi dinastia germană. În ciuda tuturor, Cuza e un erou. Anturajul său, în afară de M. Kogălniceanu, l-a trădat. Ziarul rus „Le Nord", 22 febr. 1864, remarca: „Cuza aspiră nu mai puţin decât la coroana regală a României, subordonarea ritului grecesc celui roman în Principate, convertirea lui însuşi la catolicism, în schimbul sprijinului puterilor catolice pentru urcarea lui la tron."

În acelaşi an, boierul Nicolae Rosetti Roznoveanu îl denunţa la Moscova pe Cuza: „Toţi am fost cuprinşi de cea mai dureroasă nelinişte văzând stăruinţele, deja de patru ani, de a smulge ţării noastre credinţa, care până acum a păzit şi mângâiat pe părinţii noştri; toţi am tremurat, văzând că apărătorii fireşti ai credinţei noastre, oameni care stau în fruntea ţării noastre, se unesc deschis cu aceste sforţări care ne împing prin toate mijloacele la schismă şi erezie, supunându-ne jugului papal.

În acelaşi timp, organele oficiale ale guvernului au început, la orice ocazie, să deştepte în noi ură şi dispreţ faţă de coregionalii noştri din Rusia şi de biserica greacă de la Constantinopol, mama noastră obştească. N-a fost destul că a lipsit de putere pe călugării greci, trebuia să-i şi gonească. Cu toate acestea, generaţia de acum a rămas legată în adâncul inimii sale de vechia lor credinţă ortodoxă, astfel că râvna guvernului nu a putut culege multe jertfe... Dar viitoarea generaţie va fi mai accesibilă pentru iubirea papală. Pentru aceasta au început să scoată din seminariile naţionale limba părinţilor greci şi să o înlocuiască cu studierea limbilor franceză şi latină. Au introdus profesori greci-uniţi. În fruntea Universităţii din Iaşi au pus pe un unit. În şcolile de fete au adus surori de caritate catolice... În oraşele de judeţ, ca în Botoşani, se vede că sunt destul de mulţi simpli preoţi catolici de parohie, au instituit episcopate catolice. A pregătit introducerea calendarului greco-unit. În sfârşit, ca să se dea ultima lovitură, s-a înfiinţat seminarul catolic din Iaşi ca să inunde satele noastre cu propagandişti romano-catolici şi să le predea ca jertfă prozelitismul bisericii papale. Guvernul nostru nu pierde nici-o

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

împrejurare ca să arate o vădită bunăvoință față de episcopul catolic și propagandei lui, pe când în locurile cele mai înalte se discută public despre superstițiile credinței ortodoxe.

Pe lângă aceasta trebuie să Vă spun că guvernul nostru, numai pentru a termina despoticele sale planuri, trebuie să se încredințeze de ajutorul «firește nu fără folos personal» politicei străine, trebuie să-i dea zic o asigurare: această asigurare este dărâmarea religiei noastre naționale și înlocuirea ei cu religia catolică. Nu am nevoie să arăt aci legătura lăuntrică, care unește propaganda catolică din țara noastră cu propaganda pe care o săvârșește în aceiași vreme clerul polon, însuflețit de aceiași politică în ținuturile apusene ale imperiului (rus). Astfel a trebuit să se termine marele plan, care nu a avut alt scop afară de a ataca imperiul rus ortodox în același timp din două părți opuse, creându-i la Vistula și pe Dunăre dușmani de credință și de politică. Augustul împărat, care conduce în prezent soarta imperiului, numai să voiască, și va stropși cu o singură lovitură revoluția și erezia. Eu nu vorbesc despre marile interese politice, care trebuie să împiedice Rusia în lupta contra distrugerii ortodoxiei la Dunăre; numele ei atunci va fi urât, influența ei va fi perdută, influența dușmană însă va fi stăpână lângă porțile ei. Eu chem gânduri nelumești. Eu mă adresez ortodoxiei tuturor fraților noștri din Rusia. Ceea ce ați făcut pentru ținuturile apusene ale imperiului, unde ca și la noi, credința națională a fost o țintă pentru fanatica propagandă a partidului polon, faceți același lucru și pentru noi." (Ștefan Berechet, *Un nou document privitor la reformele bisericești ale lui Al. I. Cuza*, în „Biserica Ortodoxă Română", 1925)

Aici sunt sintetizate prejudecățile ortodoxe legate de Roma, după Unirea din 1859 și Revoluția din 1989: (re)orientarea moldo-valahilor de la Țarul rus și Patriarhul grec spre Europa (azi UE), spre Roma, e trădare; prezența occidentală pe Vistula și Dunăre la polonezi și români (extinderea NATO) este, și din punct de vedere religios, inacceptabilă pentru ortodocși; prezența catolicilor și uniților cu Roma din Ardeal în învățământ; instituțiile de caritate sunt numai un cal troian al prozelitismului occidental; chiar și cultura laică franceză, limba franceză și latina sunt la fel de subversive etc. Acest codex pravoslavnic era propagat în România postrevoluționară sub lozinca: „Nu ne vindem țara!" La Revoluția din 1989, Ion Iliescu, fidel celei de a „treia Rome"/Moscova, ia puterea după lichidarea lui Nicolae și Elena Ceaușescu, adepți ai celei de a „patra Rome"/București. De atunci, toată suflarea românească e pentru Europa/UE și depășirea statutului de sclavi de pe plantația de la periferia Occidentului.

Așa a reapărut spinoasa dilemă politico-religioasă din vremea lui Cuza Vodă: pentru integrarea româno-ortodocșilor în Vest, în lumea catolicilor și protestanților, e necesar un limbaj comun, de dialogul și Unirea cu Roma. În acest scop, Iliescu a fost de mai multe ori la Roma, și când Emil Constantinescu, un subaltern de-al lui pe linie de PCR, era președinte, Ioan Paul al II-lea a vizitat România și a redeschis unicului neam ortodox de origine latină porțile UE. Au venit apoi și conducători laici. România e azi în UE.

Și Preafericitul Patriarh Teoctist a fost de mai multe ori la Roma, s-a îmbrățișat în văzul mulțimii cu Ioan Paul al II-lea și au vorbit de Unire atât la București cât și în Piața Sf. Petru. Bineînțeles că Iliescu nu e Cuza, cum nu e nici Emil Constantinescu, care-l imită în mod penibil. Lipsesc și azi un M. Kogălniceanu și o generație pe măsură.

În Războiul Rece, rușii au lichidat tot ce facilita românilor orientarea spre Vest. Două mii de biserici unite cu Roma au fost trecute la ortodoxia pravoslavnică a Moscovei de Armata Roșie. Mii de preoți și zeci de mii de intelectuali prooccidentali au fost exterminați și exilați. Au fost interzise mii de publicații, autori. A urmat îndobitocirea comunistă, cu larg caracter de masă: „În școlile elementare, de specialitate, dar mai ales din licee și facultăți trebuie să fie înlăturați profesorii de valoare care se bucură de popularitate. Locurile lor trebuie să fie ocupate de oameni numiți de noi, având un nivel de pregătire slab... la facultăți să ajungă cu prioritate sau în mod exclusiv cei ce provin din cele mai joase categorii sociale, cei care nu sunt interesați să se perfecționeze la nivel înalt, ci doar să obțină o diplomă." (*KGB. Istoria secretă a operațiunilor sale externe de la Lenin la Gorbaciov*, București, 1994).

În acest context, nu-i de mirare că Ion Iliescu, pe de o parte, a liniștit norodul drept credincios cu duhul soborniciei și, pe de alta, s-a confruntat și cu vrăjmași cunoscuți deja sub Cuza. Rușii, grecii, maghiarii și sârbii nu sunt pentru emanciparea moldo-valahilor și Unirea lor cu Roma. Nici greco-catolicii, uniții cu Roma, după o generație în catacombe, n-au ajuns la cadența impusă de clarviziunea și dinamismul Romei.

Români care mai pledează pe față pentru obediența rusă și greacă sunt puțini, totuși există urmași ai boierului Roznoveanu, ai KGB-ului. Ei se închină în continuare la Moscova/Constantinopol și văd în Occident tot răul, vrăjmășie și prozelitism. În lipsa alternativei occidentale autentice, reapar paleativele trecutului. Astfel, curentul cultural francez, francmasonii liberali, dinastia cu prințul Duda, colonel al Armatei române, joacă din nou rolul de intermediari între românii ortodocși și Occident.

Sub Iliescu am avut o situație similară cu cea sub Cuza, dar exact pe dos. Dacă Cuza și Kogălniceanu, în taină și fără sprijinul eficient al intermediarilor cu Roma, au fost mari deschizători de drumuri împotriva tuturora, Iliescu și Teoctist, cu toate că au avut sprijinul Papei Ioan Paul al II-lea, al Vestului, inclusiv dorința majorității, nu au fost la înălțimea momentului istoric prilejuit de sfârșitul Războiului Rece. Din contra. Era Iliescu & Teoctist a fost numai una de tranziție.

În 2007 e clar că „toate drumurile duc la Roma", că Papa nu-i pentru convertire. Nici măcar modelul Unirii cu Roma a greco-catolicilor transilvăneni din 1700 nu e actual, iar extinderea UE/NATO nu e împotriva rușilor, care cooperează cu occidentalii pe fronturile Asiei. Cultura apuseană nu respinge valorile creștine orientale. Majoritatea văd că România și Republica Moldova merg într-o direcție greșită. 90% din tineret vor să fugă în Vest. Și dacă Cuza, Ceaușescu, Iliescu, Constantinescu n-au reușit, după Războiul Crimeii și Războiul Rece, să-i scoată pe moldo-valahi de la periferia mizeriei orientale și să-i integreze în UE, urmașul lor, Băsescu, are acum o șansă.

Numai Unirea cu Roma, adică realizarea marelui proiect național inițiat de Cuza, poate salva țara de situația de periferie în bătaia tuturor vânturilor. Bineînțeles că o apropiere între căpitanul de cursă lungă Băsescu și cel mai mare teolog și filozof al timpurilor noastre, Papa Benedict al XVI-lea, nu-i ușoară. Totuși, să ne reamintim de vizita comunistului Ceaușescu, a (neo)comunistului Iliescu la Roma și de Con-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

stantinescu, un obscur activist PCR de la Facultatea de Geologie, care a avut curajul de a iniția venirea Papei Ioan Paul al II-lea la București, în 1999, și mai ales de vizita Papei Benedict al XVI-lea în Turcia, la Patriarhul Bartolomeu I de ziua Sf. Andrei, în 2006.

În ciuda riscului de a fi mazilit de monstruoasa coaliție dintre liberalii francmasoni și sobornicia greco-pravoslavnică, Traian Băsescu vrea să meargă pe urmele lui Cuza, ale înaintașilor lui Ceaușescu, Iliescu, Constantinescu. Devotamentul său pentru Cuza merită toată cinstea. Până acum, Băsescu, prizonier al Alianței, al curentului francmason și cultural occidental, n-a reușit să rupă lanțurile corupției și duplicității moldo-valahe, să-i scoată pe români la liman, din eterna mlaștină a Orientului.

Republica Moldova e încă sub ruși, dar România e membră a UE/NATO, ceea ce e din nou un avans de încredere a occidentalilor față de toți românii, similar cu cel de după Primul Război Mondial. Atunci, în România Mare, încrederea a fost nejustificată. Francmasonii, germanii ș.a. au subminat unirea cu Roma, dar acum românii sub Traian Băsescu pot din nou decide: Moscova/Istanbul sau Roma?

Cu instinctul său politic, care l-a avansat în fruntea țării, Băsescu este conștient că programul politic liberalo-francmason, cultural occidental, inclusiv prințul Duda, sunt praf în ochi. Totul e numai o fațadă, care vrea să ascundă defectele sistemului turco-fanariot, care domnește de cinci secole la București și a făcut ca și România Mare să se prăbușească în numai două decenii. Integrarea în Europa/UE va fi la fel de pasageră dacă se va nesocoti dorința de unire cu Roma a lui Cuza și urmașilor. Președintele Băsescu este pe drumul cel bun, el articulează ce vrea poporul, tineretul român.

Cultura Războiului Rece

Adolf Hitler, în ultimele sale zile, spera în buncărul din Berlin că la întâlnirea dintre rasa superioară anglo-saxonă, democratică, capitalistă, apuseană cu cea inferioară, despotică, asiatică, slavo-bolșevică, lupta va continua. Și spre surprinderea mai ales a anglo-americanilor chiar așa s-a și întâmplat, dar imediat cum vroia Hitler.

Stalinismul, idealurile solidarității, fraternității, egalității erau populare în Europa devastată. Inițiativa în lupta culturală dintre Est și Vest era la început de partea marxist-leniniștilor. Așa că Stalin, ajuns primul la Berlin, a început imediat propaganda comunistă, munca de lămurire a germanilor, italienilor, francezilor, grecilor etc. și din sfera de ocupație anglo-americană. La scurt timp însă președintele SUA, Truman, s-a dezmeticit, începe refacerea țărilor la vest de Cortina de Fier cu Planul Marshall și ripostează slavilor marxiști cu aceeași monedă. Adică, demască sclavia și duplicitatea din Lagărul bolșevic. Banii pentru acest mare proiect cultural secret al CIA au fost luați din Planul Marshall. Și dacă slavii nu aveau nici un scrupul față de dușmanul de clasă, sub patronajul CIA, Radio Europa Liberă, Libertatea, sute de publicații, simpozioane și congrese pledau pentru economia de piață, libertatea și democrația de tip nord-american.

Strategia înfruntării secrete cultural-ideologice a anglo-saxonilor cu rușii, a lumii libere cu lagărul slavilor este analizată de Frances Stonor Saunders în *Who Paid the Piper?: CIA and the Cultural Cold War*, Londra 1999, 540 p. Demascarea comunisto-ortodocșilor a devenit facilă mai ales după înăbușirea revoltei muncitorilor din Berlin, în 1953, Budapesta, 1956, Praga, 1968, iar activitatea ofițerilor CIA a devenit tot mai ușoară. În final, Războiul Rece, sau Al Treilea Război Mondial, după diplomatul sovietic Valentin Falin, s-a încheiat cu victoria vestului. Federația Rusă are câteva procente din puterea economică a Vestului, iar la mesajul eliberator marxist-leninist s-a epuizat chiar Moscova. Cam același lucru s-a întâmplat și în România. KGB-ul a venit cu ofițeri și un grup de kominterniști pregătiți să preia puterea, și cu sprijinul Armatei Roșii, care a rămas în țară în perioada 1944–1958, a exterminat cultura română neconformă cu Moscova. Mihai Ungheanu, cel mai clarvăzător și curajos analist al generației sale, descrie degradarea în *Holocaustul culturii românești, 1944–1989*, Ed. D.B.H., 470 p. Mai mult decât atât, continuarea procesului și după anul 1989.

Dacă CIA se folosea de bani, organizații și actori sub acoperire, KGB-ul la București nu avea nici un motiv de a nu acționa pe față și cu toată brutalitatea, cu morți civile și moartea de la Sighet, cu Echipele de epurare etc. Titlurile capitolelor sunt edificatoare: Execuții rituale; Triumfători sub protecția katiușelor; Extinderea etichetelor prohibitive; Reprimarea exilului; Interzicerea lui Eminescu; Condamnări post-mortem – Titu Maiorescu; Metoda țapilor ispășitori; Inocența vinovaților; Eliminarea indezirabililor; Ocuparea instituțiilor; Inocența comisarilor; Lichidarea lui Mihail Manoilescu; Relansarea modelului execuțiilor rituale; Scenariul maniheic și sacrificiile rituale... Titlul cărții *Holocaustul...* e o preluare de la Stephen Fischer-Galați și este o slăbiciune editorială. Meritorie este reproducerea textelor celor care s-au pus în slujba rușilor și au devenit volens, nolens exterminatori și după '89: Silviu Brucan: *Amănuntele unei capturi senzaționale* (1947); Paul Cornea: *Tendințe în opera de artă* (1947); Leonte Răutu: *Împotriva Cosmopolitismului* (1948); Mihai Roller: *Să învățăm limba lui Lenin și Stalin* (1948); Zigu Ornea: *Caracterul reacționar și diversionist al Semănătorismului* (1961); Radu Florian: *O controversă filozofică*.

La români, o deosebire de trecutul celui de Al Treilea Război Mondial este greu sesizabilă. Totuși, după lectura cărților lui Saunders și Ungheanu avem conștiința depășirii unei epoci istorice. Din păcate, mai mult în Vest. În Est, Armata a 14-a a Rusiei pe Nistru și una mai puțin vizibilă la București reconstruiesc cu aceleași metode și agenți cultura orientală, care deja în forma ei marxist-leninistă sau laică, liber cugetătoare este analizată exhaustiv și competent.

Globalizarea face ca lupta dintre Est și Vest să nu mai fie sinucigașă ca sub Hitler, nici secretă ca în timpul Războiului Rece și al Cortinei de Fier, ci constructivistă. Adică, acum se construiește o situație haotică sau complexă, care duce cu necesitate la rezultatul dorit ca în *Un război civil regizat (Redefinirea revoluției)* de Mihai Ungheanu la Ed. Romcartex, 1997, 471 p. Politicienii moldo-valahi sunt orientați spre modelul slav, pravoslavnic. În schimb, în Transilvania și Banat, cu ajutorul legitimațiilor de maghiari, orientarea începe a fi pe față pro-vestică. Astfel, aici, experiența culturală a Războiului Rece, cu tot arsenalul secret și actorii binecunoscuți, redevine actuală.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Orizonturi

Conceptul de frumos la Socrate, Platon şi Aristotel
(I)

*Dr. Dumitru ISAC**

Cultura antică a avut, incontestabil, un aport mare şi rodnic la progresul istoric al cercetărilor şi creaţiilor în toate domeniile, inclusiv cel estetic. Ideile filosofilor greci de odinioară au influenţat substanţial istoria gândirii estetice universale; multe dintre concepţiile elaborate în acest domeniu de la ei încoace au ţinut seama, în mai mică sau mai mare măsură, de problematica deschisă şi de realizările obţinute de iscoditoarea inteligenţă elină. Departe de noi în timp, gânditorii greci sunt, nu o dată, neaşteptat de aproape de gândirea modernă.

Aceasta nu înseamnă că este de pledat pentru o reactualizare a gândirii antice sau pentru o elogiere prin supraestimare, şi cu atât mai puţin pentru o luare a ei ca model. Antichitatea reprezintă o etapă importantă şi necesară în evoluţia culturii umane; fără ea nu ar fi existat, aşa cum a existat, ceea ce a venit după ea; undele ei se resimt şi în cultura contemporană, dar aceasta nu înseamnă că nu e o etapă *depăşită*, la care ar fi greşit, dacă nu absurd, să gândim o revenire. Cunoscând-o, însă, cât mai aprofundat, ne vom cunoaşte mai bine pe noi, cei de azi, şi chiar, în parte, unele probleme ne vor fi mai limpezi.

Concepţia antică despre frumos şi artă nu a reuşit să se desprindă de ideile filosofice, etice şi politice, ci, dimpotrivă, rămâne o parte integrantă sau o consecinţă directă, în ordine teoretică, a acestora. E tocmai ceea ce am urmărit să demonstrăm cu precădere şi cu ilustrările necesare în această teză, urmărind îndeaproape conceptul de *frumos* în raporturile lui cu principalele categorii componente ale concepţiilor lui Socrate, Platon şi Aristotel, scoţând în concluziile finale aserţiunile care am crezut că se impun cu privire la problema existenţei sau neexistenţei unei estetici în antichitate, precum şi a facturii şi valorii ideilor estetice ale acestor gânditori care s-au ocupat mai cu atenţie şi interes de problema esenţei, definirii, clasificării şi valorificării frumosului.

Pe lângă aceasta, teza noastră şi-a impus a preciza: a) ce anume au gândit cei trei mari filosofi antici prin categoria de *frumos*; b) când şi cum a apărut pentru ei frumosul ca o însuşire specifică a realului (natură, om, moravuri, produse meşteşugăreşti, creaţii artistice etc.); c) ce anume elemente au desluşit ei în componenţa acestui fenomen; d) ce definiţie au căutat să-i dea; e) ce rol i-au atribuit în zona ontică, gnoseologică, naturală, morală, politică etc.; f) ce funcţie au atribuit frumosului în concepţiile lor filosofice; g) ce raport au stabilit între frumos şi artă, între frumos şi alte valori, cum sunt adevărul şi binele; h) care a fost evoluţia acestei categorii la cei trei cunoscuţi filosofi.

Cum toate aceste probleme au fost dezbătute de filosofii la care ne referim, în legătură organică cu ansamblul concepţiei lor, cercetarea noastră nu era posibilă decât din perspectiva strictă a istoriei filosofiei antice. Deci, considerăm teza de faţă ca ţinând deopotrivă de istoria filosofiei ca şi de estetică, mai precis de *istoria ideilor estetice.*

Cercetarea s-a desfăşurat cu respectarea a încă două principii de metodă: a) de a nu intra în penumbra unei estetici implicite, existente în felul plastic al spiritului grec de a concepe lumea, şi care e de fapt un produs al simţului lor estetic, ci a ţine seama exclusiv de reflexia lor asupra frumosului, deci de procesul de teoretizare, singurul care poate justifica un efort propriu-zis ştiinţific sau filosofic şi b) a căuta să sumăm cât mai clar şi precis rezultatele la care marii filosofi greci au ajuns în această problemă, limitele gândirii lor şi a evidenţia – uneori lăsând să se vadă de la sine – contribuţia pe care au adus-o încă de la începuturile esteticii, în elaborarea mai departe a acestei categorii, precum şi unele poziţii teoretice în jurul frumosului şi artei, care denotă vii similarităţi cu preocupări contemporane sau atitudini apropiate, cum este aceea a universalităţii frumosului sau ideea rolului şi responsabilităţii social-politice a artei.

Corespunzător cu cele spuse până aici, teza de faţă a prins următoarea structură:

I. *Frumosul în gândirea socratică*
- a) Preliminarii
- b) Frumosul şi binele
- c) Utilul, criteriul fundamental
- d) Schiţa unei ierarhii; frumosul în artă

II. *Frumosul în filosofia platoniciană*

1) Problematica frumosului în *Hippias Major*
- a) Dezbaterea conceptului
- b) Conceptul sau Ideea de frumos?

2) Dualismul fundamental

3) Ascensiunea dialectică a erosului şi treptele frumosului

4) Frumosul în sfera sensibilului
- a) Frumuseţea cosmică
- b) Frumosul şi binele: *Kalokagathia*

5) Frumosul în artă
- a) Criteriul artistic
- b) Predominanţa altor criterii

6) Structura formală a frumosului

III. *Concepţia aristotelică despre frumos*

1) Similarităţi şi distincţii în raport cu Platon

2) Reabilitarea artei
- a) Normalitatea creaţiei
- b) Specificul şi valoarea cognitivă a imitaţiei
- c) Reabilitarea etică a tragediei
- d) Justificarea plăcerii artistice

3) Frumosul, structura, formele şi relaţiile lui

IV. *Încheiere şi concluzii*

* Istoric al filosofiei antice, medievale şi moderne, istoric şi critic literar, logician, etician, estetician (1914–1984).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

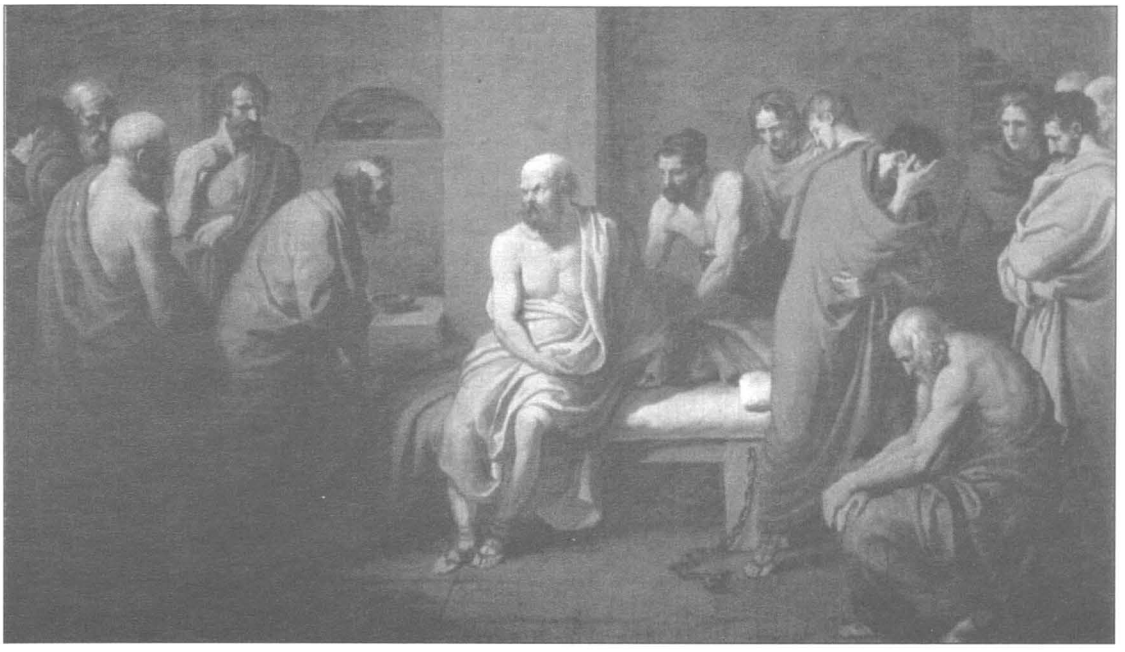

Giuseppe Diotti (1779–1846) – ***Moartea lui Socrate***

Expunerea în rezumat a tezei va urma cât se poate mai îndeaproape planul înfățișat mai sus.

I. Cercetătorii domeniului și-au dat seama îndată că nu totul pornește de la Socrate, că, înainte de el, în cercul poeților și al filosofilor, frumosul devenise un centru de interes. Frumosul era sesizat, delimitat, savurat ca atare; spontan și intuitiv la început, în sfera poeziei, mult mai precis și mai aprofundat apoi, la filosofii presocratici. Se înregistrează vastitatea sferei de prezență a frumosului (natură, om, caractere, acțiuni, psihic, artă) și se efectuează relaționarea lui la alte valori, mai ales la *bine* și *util*, întrevăzându-se *Kalokagathia*, atât de caracteristică axiologiei eline. Tot acum se profilează două domenii ale frumosului, cu tendința de a se ierarhiza: frumosul exterior, fizic, și frumosul interior, spiritual și moral, cu ascendența acestuia din urmă.

O treaptă mai înaltă și o contribuție teoretică de alt nivel aduc unii gânditori presocratici. Pragul „kalografiei" anterioare e depășit; interesul nu mai cade pe a stabili ce anume obiecte, ființe sau fenomene sunt frumoase, ci se vor căuta elementele constitutive ale frumosului însuși, se vor întreprinde incursiuni mai susținute în structura lui.

De un înalt nivel teoretic s-a bucurat tratarea frumosului la marele filosof materialist Democrit. Găsim la el, într-adevăr, enunțate determinațiile formale ale frumosului, așa cum se vor regăsi mai apoi la Platon și Aristotel, cu primul dintre ei Democrit fiind de altfel contemporan timp de câteva decenii. Socrate nu va face, însă, prea mult caz de ele, estetica lui fiind cu precădere una a conținutului.

Gândirea estetică își caută, în acel timp, drumul și se dovedește șovăitoare. Pe de o parte, elementele frumosului sunt integrate în plăsmuirile cosmologice și în reprezentările fenomenelor naturii și umane, iar, pe de altă parte, definirea lui își caută o echivalență etică. S-a iscat aici, după părerea noastră, un antagonism nefericit pentru evoluția gândirii estetice la greci. Frumosul nu e gândit în el însuși, ci văzut mereu, fie odată cu lucrurile, fie odată cu binele. Reprezentarea obiectuală a frumosului ar fi putut duce la o altă devenire a esteticii, mai ales dacă s-ar fi dat atenția cuvenită și frumosului artistic. Dar intervenția eticismului socratic și apoi a idealismului platonician vor fi fost factori tulburători de la o mare linie posibilă de maturizare a unei adevărate estetici antice. Ne gândim la o estetică a frumosului văzut în concret și în încarnarea sa cea mai adecvată: *arta*. Filosofia presocratică (pitagoricienii și eleații) se voia o știință a existentului și avea simțul acut al concretului cosmic; ea putea fi o bună bază de pornire pentru o analiză științifică a frumosului. Socrate refuză, însă, *știința realului* și nu vrea să știe decât de *știința binelui*, iar Platon va evada în inteligibilul Ideilor. Astfel, frumosul va deveni o altă față a Binelui (sau a binelui).

Este sigur că la acest impuls a contribuit și atitudinea de minimalizare a artei prin asimilarea acesteia cu activitatea meșteșugărească, ajunsă fără preț în ochii acestor gânditori; apoi, strădaniile politice ale lui Platon, care condamna inovațiile și pleda, conservator, pentru stabilitatea politică și invariabilitatea moravurilor, văzând în artă o primejdie în acest sens. Problematica frumosului și însăși dezvoltarea esteticii vor suporta și ele influențele puternice ale acestui context filosofico-politic.

Socrate îmbină, într-o concepție interesantă, teza caracterului obiectiv al frumosului cu teza definirii lui finaliste prin *util*, *bun*, *folositor*. Frumosul există în lucruri și fenomene foarte diferite, dar se apreciază ca atare prin raportarea fenomenului la scopul căruia servește. Ca urmare, frumosul poate lua înfățișări diverse, un același obiect fiind bun pentru ceva și nu pentru altceva. De aceea, Socrate cere să precizăm întotdeauna la ce obiect ne referim și în raport cu ce scop. După opinia lui, un același fenomen poate fi frumos dintr-un punct de vedere și urât din altul; a mânca este ceva bun și frumos numai din punct de vedere fiziologic, pentru că, exterior, ca atitudine și gesturi, s-ar putea să nu mai fie ceva frumos. Deci, frumusețea și bunătatea lucrurilor stau într-o anumită perfecțiune intrinsecă a obiectelor sau fenomenelor, care perfecțiune rezultă din armonia cu scopul lor propriu și intim.

Concepția lui Socrate este astfel construită încât nu e de presupus că, invocând utilul ca semn al frumosului, ar fi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

anulat prin aceasta criteriul plăcerii artistice sau ar fi negat frumosul formelor şi culorilor exterioare. Dimpotrivă, criteriul utilității primează şi putem spune că el înglobează pe oricare altul.

Socrate profesează o *relativitate a frumosului*, având în vedere diversitatea posibilă a utilului. Una e frumusețea în alergare, alta în luptă. Lucrurile sunt frumoase şi bune relativ la scopul căruia îi sunt potrivite; rele şi urâte în raport cu scopul pe care ele nu-l pot îndeplini. Frumusețea nu este absolută în sensul perfecțiunii integrale şi sub toate aspectele; adică, un obiect nu poate fi frumos sub toate raporturile, în toate sensurile şi relativ la orice.

Se impune insistent concluzia să nu considerăm utilul şi binele ca exclusive în raport cu alte criterii, ci ca înglobante ale acestora. În acest sens, remarcăm că Socrate admite existența frumosului plastic, pentru că şi un corp cu forme frumoase realizează scopul formelor în general, care e acela de a fermeca privirile prin proporție, culoare etc. Socrate nu confundă, deci, frumosul cu utilul rudimentar, ci, dimpotrivă, ca Platon şi Aristotel, va remarca existența unui frumos al cărui scop e doar plăcerea artistică, şi nu va confunda până la absolută identificare arta cu meseriile. Dar, în primul rând, va intra în considerația lor *frumosul cu finalitate morală* şi *arta cu finalitate socială, educativă, cetățenească*. Ceea ce nu-l oprește pe Socrate să sesizeze şi aspecte senzoriale, specifice contemplării concrete a frumosului: farmecul inexprimabil, delicatețea, indefinibilul său.

Din discuția purtată cu Aristip (v. Xenofon), reies clar mai multe teze socratice cu privire la frumos: a) *frumosul există în lucruri, este obiectiv*; b) *frumosul există în foarte multe ființe şi lucruri şi ia înfățişări diferite după factura şi funcția acestor lucruri*; c) *frumosul e definit şi considerat ca atare numai în limita utilității pe care o servește*; d) *binele şi frumosul se identifică*; e) *astfel privită, frumusețea lucrurilor stă în potrivirea de ansamblu a părților în vederea realizării scopului ce le revine, în folosul omului*.

În aceeaşi problemă, a dublului criteriu de apreciere a frumosului (prin util sau prin plăcut), avem o clară distincție în dialogul platonician *Gorgias*, unde se vorbeşte precis de valabilitatea ambelor criterii. Şi, chiar dacă în acest dialog Platon îşi redă opinia lui prin vorbele lui Socrate, n-am avea dreptul să asertăm că tot aceasta era şi convingerea dascălului şi că Platon se va fi aflat sub influența lui? Criteriile frumosului ar fi, în acest caz, două (*utilul* şi *agreabilul*), care ar garanta, fie separat, fie împreună, frumusețea unui lucru. Că teza era şi socratică, ne-o dovedeşte, poate, Platon însuşi, atunci când o respinge în *Hippias Major*...

Socrate a întreprins şi o schițare ierarhică a modalităților frumosului. Aici, el pleacă de la arta ca *mimesis*, cu rostul de a face să transpară în concretizarea materială frumusețile sufleteşti. Artele pornesc de la corpurile frumoase, urmărind să redea prin reprezentarea armoniei lor frumusețea morală, adică numai ceea ce e bun, nu şi rău, în suflet. *Socrate oferă astfel sâmburele esteticii platoniciene.* Chiar în convorbirea cu Theodota, Socrate se străduieşte s-o convingă că frumusețea formelor nu e suficientă pentru a fermeca şi a seduce, ci mai e nevoie de un conținut sufletesc frumos, de *o înțelepciune*. Frumuseții artistice el îi mai adaugă în cele din urmă o condiție: redarea unui anume ideal întrevăzut în zona binelui moral şi a virtuții, virtutea fiind frumusețea sufletului.

Spre deosebire de sofişti, care profesau inexistența unor criterii general-valabile pentru adevăr, bine şi frumos, Socrate caută să demonstreze tocmai existența lor. În acest sens, îi rămâne marele merit de a fi ridicat gândirea estetică pe o treaptă de generalizare nouă şi mai înaltă, trecând-o de la nivelul întrebării „ce este frumos" la problema „ce este frumosul", şi aceasta nu oarecum empiric-naiv, ci ca o temă de dezbătut prin discuție teoretică. Cu el începe, deci, procesul istoric de teoretizare a domeniului estetic, de desprindere a unei noi preocupări, pe lângă aceea despre adevăr şi bine – procesul de *meditație estetică*.

Academia Română, Filiala Cluj-Napoca,
„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca", Editura Academiei Române, VI, Seria Humanistica, 2008, Extras, pp. 4-22

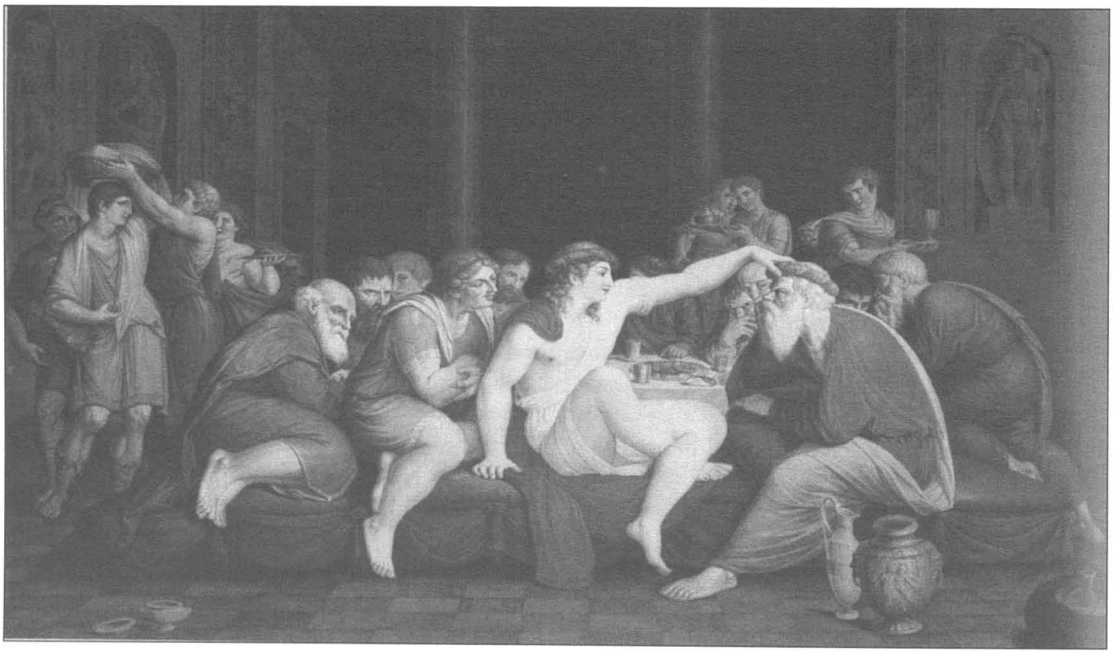

Giambattista Gigola (1769–1841) – *Banchetul lui Platon*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Teatrul antic între „cântecul ţapului" şi „cântecul de procesiune"

Prof. gr. did. I Nicoleta NĂSTASE
Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu", Bucureşti

Motto:
„Cultura este o podoabă pentru cei fericiţi şi un refugiu pentru cei aflaţi în nenorociri."
Democrit

Într-un periplu spiritual prin străvechea Grecie – datorat acelei stări de reflexivitate născută din curiozitatea inteligenţei în expansiune a omului modern – am ajunge, fără îndoială, şi la teatru. Adică la un alt mare palier al culturii universale etern „îndatorat" vechilor greci, a cărui existenţă ilustrează astăzi supremul examen al perenităţii. El este încă o izbândă, printre atâtea alte miraculoase realizări, pe care marii înaintaşi au obţinut-o în acea extraordinară perioadă – numită clasică – a istoriei lor. Prin durata sa, grecii au probat vocaţia permanenţei şi a universalului.

Printre miile de termeni pe care limba greacă i-a lăsat moştenire graiurilor tuturor popoarelor civilizate se numără cuvântul *teatru* (*théatron*), ce desemna şirurile de locuri dispuse în pantă şi circular, rezervate spectatorilor, dar şi *drama* (*acţiune*) prin care ei şi-au definit un întreg gen literar: genul dramatic. Însăşi etimologia acestora dovedeşte că arta dramatică, la fel ca ştiinţele şi filosofia, s-a născut în Grecia.

Dacă în civilizaţii mai vechi, precum cea a Chinei sau Indiei, manifestările populare ce se asemănau cu un spectacol nu au reuşit să devină niciodată mai mult decât simple practici religioase sau mistice, locuitorii Greciei au fost primii care au venit cu o idee nouă. Pornind de la un cult specific – acela al zeului Dionysos –, ei s-au gândit să exteriorizeze idei şi sentimente proprii prin intermediul unei alte persoane şi totodată să potenţeze cuvântul prin faptă (să adauge cuvântului puterea de acţiune).

Naşterea tragediei, şi nu mai puţin a comediei, au fost pregătite de unele aspecte de natură mitologică şi religioasă. În legătura profundă a omului cu natura – existentă dintotdeauna – trebuie căutat acel incipit originar.

De ce însă tocmai zeul Dionysos? Pentru că el era cel mai iubit între divinităţile care simbolizau natura. În cinstea sa, şi nu a altui zeu, atenienii organizau mari serbări, prin care îşi manifestau recunoştinţa şi iubirea.

Povestea naşterii acestui zeu este unul dintre miturile cele mai fermecătoare. Marele Zeus se îndrăgosteşte de fiica regelui Tebei, preafrumoasa Semele – personificarea fecundităţii pământului, sinonimul viţei de vie. Soţia acestuia, Hera, în dorinţa de a se răzbuna, îi sugerează Semelei să-i ceară zeului – care obişnuia să se deghizeze în om – privilegiul de a-l admira în toată spelndoarea sa de zeu tunător, cu trăznetul în mână. Naiva Semele pe dată cade fulgerată, abia reuşind să acopere cu trupul plăpând pe Dionysos, micul ei fiu născut prematur. Etimologia numelui pruncului este elocventă pentru originea sa: *diós* (genitivul lui Zeus) şi *nísos* (fiu), prin urmare fiul lui Zeus. Impresionat, Zeus ia pruncul sub ocrotirea sa, ascunzându-l în propria sa coapsă. La împlinirea celor nouă luni de gestaţie, îl încredinţează nimfelor pentru a-l creşte. Micul Dionysos şi-a petrecut copilăria într-o peşteră, a cărei intrare era acoperită de o viţă sălbatică, fiind îngrijit de driade şi satiri.

Dincolo de toate acestea însă, simbolul mitului ni se pare transparent: Dionysos e zeul vinului, care se face din struguri. Atunci când soarele dogoreşte pământul, ciorchinele se salvează ascunzându-se sub frunzele ocrotitoare ale viţei – Semele. Iar nimfele ce alăptau şi îngrijeau pruncul nu sunt altceva decât norii, care ofereau viţei umiditatea necesară pentru a creşte şi a rodi.

Ajuns la majorat, Dionysos gustă din strugurii ce atârnau la intrarea în peşteră şi se îmbătă. Nimfele şi satirii îl imită. Într-un alai delirant, zeul părăseşte locul copilăriei „încoronat de iederă şi lauri", „traversând pădurile ce răsună la trecerea lui" (Vergilius). În scurt timp cucereşte lumea, oferind bucurie şi consolare oamenilor. El stârneşte însă nemulţumirea şi mânia zeilor care văd repetându-se gestul îndrăzneţ al lui Prometeu, care furase focul din cer şi îl dăruise oamenilor. Acum, aceiaşi oameni le fură şi nectarul, bucurându-se de un alt măreţ dar, rezervat numai divinităţii.

Faţă de zeul acesta plin de vitalitate existau două tipuri de raportare: sentimente de tristeţe (gelozia Herei, tristul sfârşit al Semelei, viaţa de orfan a lui Dionysos, părăsirea lui într-o grotă) exprimate prin lamentaţii, travestiri şi cântece triste, pe de o parte. Pe de altă parte, ei vedeau în acest zeu mai ales personificarea veseliei şi a entuziasmului, a extazului chiar, stări evident provocate de euforia vinului. Vor fi, deci, două forme diferite de exprimare, ce vor conduce la apariţia celor două genuri: tragedia şi comedia.

În primul caz, exprimarea sentimentelor va căuta o formă adecvată, încercând să sugereze cât mai bine întâmplările triste petrecute cândva: un grup de tineri îmbrăcaţi în piei de capră – reprezentându-i pe satiri – dansează în jurul unui altar în aer liber, evocând astfel peripeţiile naşterii lui Dionysos. Un preot sacrifică un ţap – *trágos* (de aici numele tragediei: *tragodía* – „cântecul ţapului") deoarece acest animal poate pricinui cele mai mari daune viţei de vie. În jurul altarului se cântă cântece cu caracter de lamentaţie, întrucât întâmplările sugerate sunt nespus de triste. Ele au un pronunţat caracter epic, ce se va îmbogăţi curând cu elemente lirice: compasiunea inspirată corului de pasiunea lui Dionysos şi mai ales de „suferinţele" naturii ce înfloreşte primăvara şi se stinge în fiecare toamnă.

Apare, astfel, *ditirambul*, ce păstrează până azi caracterul elogios. Cu timpul, cele două părţi ale acestuia – cea epică şi cea lirică – se separă. Cea dintâi – narativă – revine conducătorului corului (exarcul, corifeul); cealaltă – subiectivă, de expresie a sentimentelor – corului. Corul dirtirambic

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

întrunea până la 50 de persoane, iar cel tragic, redus la 15 oameni, devine treptat ecoul concepției despre lume și viață a poetului tragic.

La început, nu exista dialogul, dar apăruse o a doua voce, un element nou, decisiv în evoluția ulterioară a genului: exarcul, neputând fi separat de cor, este înlocuit de *protagonist*, adică de un „*prim actor*". Acesta este introdus pentru prima dată de *Tespis* (către anul 520 a.Chr.), poetul considerat din această cauză creatorul tragediei. Ulterior, prin *Eschil* (524–456 a.Chr.), care adaugă un al doilea actor, și mai apoi prin *Sofocle* (496–406 a.Chr.), care introduce un al treilea și ultim actor, tragedia ajunge la apogeu. Celor două nume se cere adăugat și cel al lui *Euripide* (408–405 a.Chr.), pentru ca triada marilor tragici greci să fie completă.

Cel de-al doilea mod de raportare la Dionysos – ca personificare a veseliei și bucuriei de a trăi – se manifestă în corurile licențioase cântate și mimate la Micile Dionisii – sărbători rustice de toamnă. Fiind timpul anului când se gusta vinul noii recolte, ea reprezenta un bun prilej pentru întreaga suflare de a ieși la câmp și a sărbători un eveniment atât de bine venit. Într-o stare de exaltare, atenienii se urcau în carele pline cu mâncare și băutură și porneau în mijlocul naturii pentru a-l sărbători pe zeul lor iubit. De câte ori carele se întâlneau, oamenii înveseliți de băutură schimbau glume piperate sau se incitau reciproc. Ajunși la altarele fumegânde și bine mirositoare, satirii și bacantele reluau dansul și cântecul.

Acesta din urmă nu mai era un ditiramb, ci un „*cântec de procesiune*" – *kómos* (*procesiune*) și *odé* (*cântec*), adică cântecul unor persoane surescitate de băutură, care se întreceau în a adresa companionilor apostrofări îndrăznețe și chiar insulte. Așa a luat naștere *comedia* (*komodía*), etimologia numelui fiind acum lesne de descifrat. Deosebit de semnificativ a fost rolul comediei chiar în epoca de glorie a tragediei, prin influența profund moralizatoare asupra spectatorului: mijloacele de comunicare cu publicul sunt râsul și gluma, elemente infinit mai directe și eficiente decât lacrimile și disperarea din tragedie. Se cuvine a aminti și aici un nume ilustru, *Aristofan*, indiscutabilul creator al comediei.

Pentru a concluziona, vom face referire la spusele lui *Aristotel*. Acesta, în *Poetica* sa, susține că drama (tragedia și comedia) s-a născut din improvizațiile dramatice – rod al schimbului de replici între un personaj desprins din cor sau independent de acesta și ansamblul corului –, prilejuite de procesiunile în cinstea zeului Dionysos. Cu timpul, se adaugă rând pe rând dialogul, mimica, dansul, costumația – ca elemente indispensabile, pe măsură ce părțile vorbite capată preponderență.

Așa cum fiecare dintre cele două genuri dramatice își are propria traiectorie istorică, și teatrul, ca edificiu în care se dădeau reprezentații, își are istoria sa. La început, tot alaiul lua parte la serbările cu dansuri în cinstea zeului drag. Odată cu apariția corului și a protagoniștilor, s-a impus necesitatea separării lor de restul participanților. Dansul popular evoluase între timp într-o acțiune organizată (*órchesis*), în care se combinau poezia, muzica și dansul, încredințate unor actori dinainte pregătiți. Cu timpul, tot ce se petrecea în jurul altarelor lui Dionysos lua forma unei adevărate reprezentații într-un spațiu propriu. Acesta a fost numit *orchestra* („loc de dans", căci aici evoluau corurile dionisiace în spectacolele tragice tradiționale), de la cuvântul *órchesis*, amintit anterior.

Apoi, în jurul orchestrei au fost ridicate primele gradene, din scânduri, având formă circulară (*théatron*). Pentru ca exarcul să fie mai bine văzut când începea dialogul cu corul, s-a construit un podium, alături de altar.

Odată cu introducerea celor trei actori, și mai apoi a măștilor și a travestiurilor, s-a simțit nevoia dotării orchestrei cu unele decoruri. Au apărut, astfel, în spatele altarului decoruri făcute din piei și țesături, formând un fel de „cort", care în greaca veche se numea *schené* – o încăpere destinată costumării, unde se îmbrăcau corifeii și actorii. Astfel, a apărut la Atena primul teatru din lume făcut din piei și scânduri, la poalele Acropolei. Acesta a funcționat până în anul 499 a.Chr., când, după prăbușirea gradenelor de lemn, ce a produs multe victime, edilii Atenei l-au reconstruit în marmură, de astă dată după un plan arhitectonic bine conceput.

În călătoria noastră imaginară prin lumea teatrului antic, trebuie să dăm atenția cuvenită unui detaliu hotărâtor pentru perenitatea genului: acesta nu a fost doar o izbucnire spontană, o simplă dorință de exteriorizare a sentimentelor prin vorbe întregite de puterea faptei, care apoi s-a cristalizat în forme literare cu o identitate proprie. Încă de timpuriu, teatrul se transformase într-o cerință culturală, puternic resimțită de vechii greci.

Atenienii mergeau la teatru nu numai din dorința de a se distra, dar și de a auzi vorbe înțelepte, de a vedea fapte exemplare sau de a urmări acțiuni virtuoase, care ulterior ar fi putut fi imitate în viață. Ei au perceput intuitiv valoarea educativă a teatrului, iar edilii Atenei s-au grăbit să organizeze mai multe reprezentații teatrale pe an, înțelegând beneficiul acestui act. Selecția operelor se făcea în urma unor concursuri, sponsorizate de cetățenii de vază, ce socoteau aceasta o mare onoare.

Fără îndoială, a trebuit ca acest gen literar să apară în Grecia, pentru că doar acolo se puteau naște ulterior minți luminate, ca cea a tiranului Pisistrate sau a marelui Pericle, care au „jucat" cartea teatrului, deschizând drum eternității lui.

Primul, tiranul Pisistrate, a pus teatrul sub protecția statului, înțelegând că reprezentațiile teatrale ridicau moralul maselor, învățându-le totodată cum să suporte vicisitudinile vieții. Viața urbană a Atenei, frământată de mari tulburări politice și sociale, trebuia în acele vremuri liniștită. Iar introducerea unui cult rustic, care dezlănțuia veselia, durerea, pasiunile refulate, însoțit de momente extatice sau de o mare libertate de vocabular, era cum nu se poate mai nimerită.

Ea se încadra în planurile de perspectivă ale lui Pisistrate, ca susținător consecvent al intereselor țărănimii și meșteșugarilor și dușman neîntrecut al aristocraților. Totodată, putea stinge conflictele între populația rustică și cea urbană, răvășită de interese opuse și de revendicări apăsat formulate. Din vremea aceea, fie timp de pace sau război, atenienii puteau urmări premiere teatrale absolute, compuse din nouă tragedii, trei comedii și trei farse satirice. Din timpul celui de-al doilea, tiranul Pericle, spectacolele devin gratuite. Ce minunat exemplu de spirite vizionare, de „manageri" artistici desăvârșiți găsim în figurile celor doi tirani! Ce mult le datorează întreaga umanitate! Cât de săracă ar fi fost lumea astăzi fără minunata lume a teatrului!

Concursurile organizate la Atena au devenit astfel un real prilej de emulație artistică, atrăgând un număr tot mai mare de poeți dornici să câștige premiul pentru tetralogie – compusă din trei tragedii și o comedie sau farsă. Juriile – trase

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la sorți dintr-o listă de cetățeni de vază stabilită de corifei și edili – erau formate din zece persoane. Din cele peste o mie de opere ce se pare că au fost reprezentate atunci, nu ne-a rămas decât un număr modest, nelipsind însă de aici nume precum Eschil, Sofocle, Euripide, dintre tragici, și Aristofan sau Menandru, dintre comediografi.

Actorii – deveniți trei la număr începând cu dramaturgia lui Sofocle – erau repartizați prin sorți autorilor dramatici, care nu aveau dreptul să-și exprime preferințele. Atât ei cât și corurile erau subvenționați de către stat. Costumele impunătoare, măștile tragice sau comice – cu trăsături convenționale puternic accentuate –, coturnii (încălțămintea actorilor), ce aminteau de linia vestimentară din Asia, aveau rostul nu de a reproduce detalii din realitatea imediată, ci trimiteau la valoarea religioasă și sensurile sacre desprinse din textele reprezentate.

Scurtul nostru periplu spiritual prin Elada – în intenția de a desluși geneza teatrului antic și mărcile lui definitorii – se încheie aici, cu speranța că am trezit cititorului prea grăbit al începutului de mileniu dorința, fie ea și firavă, de a continua singur călătoria în fascinanta lume a antichității elene.

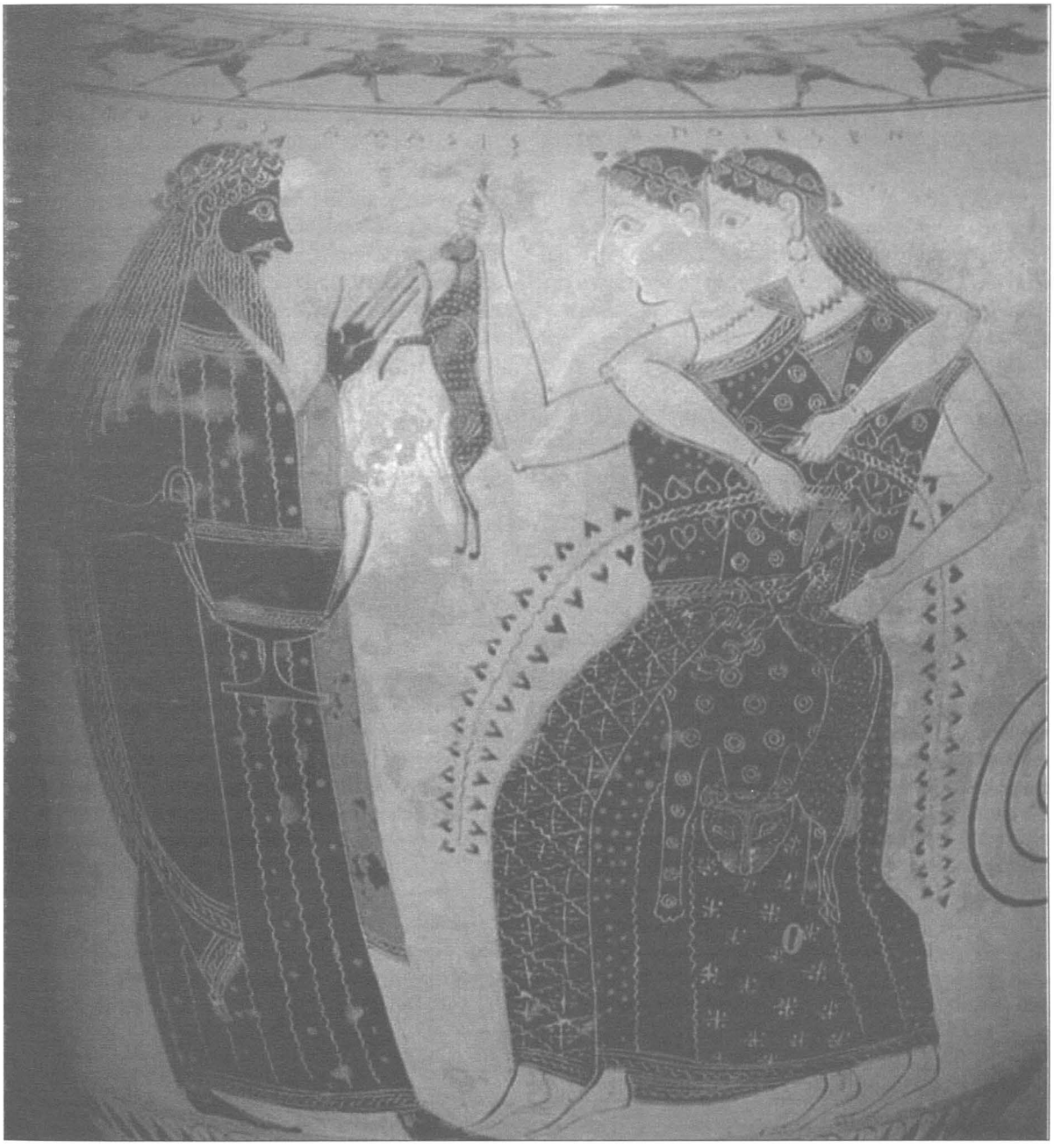

Dionysos și două Menade **(pictură pe o amforă din Atica)**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Coordonate spaţio-temporale ale corporeităţii

Prof. drd. Georgeta CUDRICI
Grupul Şcolar de Arte şi Meserii „Spiru Haret", Baia Mare

Omul arhaic îşi construieşte cadre de referinţă, de raportare la univers, cadre temporale şi spaţiale. *Locul şi timpul în gândirea tradiţională au importanţă doar în măsura în care sunt umplute de un anumit conţinut*, graniţele spaţio-temporale fiind stabilite de atitudinea omului, ca subiect al voinţei şi acţiunii în faţa realităţii. Omul arhaic acţionează şi mai puţin contemplă, manifestând o dorinţă a eului de a construi o lume pe care să o înţeleagă, spre a o domina aproape nelimitat. Această atitudine va face apel la *coordonata mitică a timpului*, ce aparţine *celei de-a patra dimensiuni* propuse de teoria relativităţii; un spaţiu având o dimensiune în plus faţă de spaţiul nostru, unde timpul dă impresia unei treceri. *În conştiinţa mitică*, eul face ca *prezentul, trecutul şi viitorul să intre într-un raport de dependenţă reciprocă*. Apariţia monoteismului inversează oarecum raporturile, viitorul comprimând atât prezentul, cât şi trecutul, omul desemnându-se o fiinţă proiectivă. În concepţia mitică, viaţa e determinată de „întretăieri", acestea divizând şi unitatea Sinelui. „Tempus" s-a născut din ideea de „templum", în greceşte „tempea", semnificând ceva ce se întretaie, concret, două bârne ale unui acoperiş. „Tempus" presupune, deci, o divizare a spaţiului, însă nu sub raport exterior, ci în sensul unei legături ce se poate realiza prin transcendenţă. Cele două concepte, *timpul şi spaţiul*, *„devin în cadrul orizontului uman simple semnale ale unui* **ce** *de revelat*".[1]

Separările spaţio-temporale au de obicei ca scop să stabilească diferenţe între întreaga orientare a Lumii înspre „lumina Răsăritului Soarelui", ce marchează nemurirea, şi „Apusul Soarelui", moartea, Lumea de Jos, întunericul, haosul. Aşadar, nu doar pământul, ci şi spiritul uman e hrănit de Soare, de lumină. Abordarea luminii e legată de existenţa umană, îndeosebi de momentele marcante, la toate popoarele indo-europene, de bogata sa valenţă simbolică urmând a ne ocupa în cadrul cercetărilor propriu-zise de manifestare a culturii noastre populare. *Principiul luminii e simbolizat de lumânare, de flacără, arderea lumânării fiind un corespondent uman*. Prezenţa lumânării în toate riturile de trecere vizează transformarea fiinţei între moarte şi renaştere. În timp ce fitilul simbolizează aţa utilizată în anumite contexte rituale, fiecare nivel de existenţă fiind reprezentat în culturile de tip arhaic de o sferă, al cărei diametru e traversat de o aţă, văzută ca axă a celor doi poli de manifestare – naştere şi renaştere.

„Circuitul hermeneutic parte–tot îşi dezvăluie de abia acum întreaga structură – simbolul constituind un exemplu tipic de totalitate ontologică, de natură să instituie, să se justifice o adevărată hermeneutică a totalităţii",[2] în timp ce *„considerarea mitului în antropologie, ca parte a unui întreg organic de tip etnografic, corespunde în esenţă aceleiaşi perspective hermeneutice*".[3]

Relaţia dintre mit şi simbol este una organică, deoarece degenerarea simbolului atrage după sine o limitare a percepţiei mitului, ca pură ficţiune, mitologia fiind deposedată de valoarea sa metafizică. Simbolul se cere a fi privit ca principală formă prin care omul receptează mesajele venite din invizibil, construind şi reconstruind Lumea, Natura, aşadar Cosmosul, printr-o modelare de profunzime a comportamentului individului, ce va juca în permanenţă un rol în procesul de redescoperire a Celuilalt. *Cultura începuturilor este jucată*, prin intermediul ludicului instaurându-se ordinea, atât la nivel individual, cât mai ales la nivel de colectivitate. Atitudinea ludică a unei acţiuni sacre, masca, deghizarea corespund cu o altă stare de spirit. *Homo ludens*[4] reprezintă esenţa unei culturi, tradusă în capacitatea fiinţei ce poate juca propriul său rol, acela de a se descoperi şi de a deveni. Ritualul, ceremonialul, sărbătoarea nu sunt altceva decât reconstituiri mitice, celebrări şi comemorări, în cadrul cărora, printr-o comunicare directă cu transcendentul, individul se integrează cosmic. Prin intermediul acestora, mitul poate fi remodelat la nivel de comunitate, fără a-i modifica sensul de bază, această posibilitate exprimând „mythemele", variantele existente la nivelul diverselor culturi tradiţionale. „Decăderea" miturilor în tradiţii, datini şi credinţe populare nu anihilează prezenţa miturilor şi nici nu diminuează valorile diferitelor „mitologii", ci ridică alt gen de eforturi, de felul descifrărilor hermeneutice. Este şi situaţia „mitologiei româneşti" convertită într-un corpus folcloric bogat, mitologie a cărei existenţă nu poate fi dovedită dacă o raportăm la un sistem teoretic unitar şi autonom, în detrimentul unei configurări de ansamblu, alcătuită din sinteze parţiale.

Mitologia românească constituie o reflectare în materializări poetice a unei viziuni filosofice specifice asupra lumii şi vieţii, respectiv a conştiinţei existenţei paralele a Lumii de Aici cu cea de Dincolo. Nu întâmplător, una din sintezele asupra mitologiei româneşti, şi anume cea a lui Marcel Olinescu, alegea drept motto sugestivele versuri populare:

Lumea asta nu-i a mea,
Ceialaltă nici aşa.
Lumea asta-i cum o vezi,
Ceialaltă cum o crezi.[5]

Revenind la conceptul de *homo ludens*, menţionăm că în societăţile arhaice reprezintă perfecta *identitate* între rolul în care individul *se joacă* şi cel în care *este jucat*. *„Fiinţa lui homo ludens se subţiază de-a lungul unei istorii care anulează fără încetare schema societăţii arhaice, singurul loc unde cultura ca joc şi spiritul ludic al culturii apăreau în forma lor genuină.*"[6] Societăţile moderne îşi asumă oarecum dreptul de a distribui roluri culturale individuale, dereglând raporturile fireşti de determinare; dacă *homo ludens* reprezenta dreptul de alunecare a unui rol social într-unul cultural, membrul societăţilor industriale nu operează nici o distincţie, fiind rezultat al suprapunerii culturalului cu socialul.

Revenind la relaţia *părţii cu întregul* în înţelegerea conceptului de Fiinţă, la nivelul mentalităţii arhaice,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

observăm că *divizarea organismului în părţi este suprimată în concepţiile tradiţionale. Corpul trebuie să fie întreg atât în viaţă* – absenţa unui element corporal sau al unui simţ fiind catalogată ca stigmat –, *cât şi după moarte*. Unitatea conştiinţei de sine nu e constituită în cadrul ontologiei arhaice doar graţie autonomiei sufletului, separat de corp. Atâta vreme cât omul este prezent în corporalitatea sa concretă, Sinele e cuprins în această existenţă, în acest *întreg constituit din spirit şi corp*.

Aşadar, la nivelul cel mai de jos al ontologiei arhaice, sufletul este o forţă exterioară străină, ce se manifestă în om şi pe care acesta încearcă să o alunge prin practici magice de protecţie; acest stadiu al sufletului corespunde cu „spiritul natural". Treptat, sufletul se desprinde de la prima formă „daimonică" şi urcă o treaptă spirituală, aparţinând individului şi ocrotind persoana acestuia; „sufletele personale", ca spirite protectoare, sunt „larii", alături de „stafii", spirite ale răului; nevoia de protecţie se extinde, când sufletele au intrat în sfera materială, pentru a o elibera de forţa Răului; în acest moment, sfera spiritualului coincide cu cea a Binelui, realizându-se, în fapt, *trecerea de la conştiinţa mitică la necesitatea etică.* Astfel, Sinele individual are nevoie de a se recunoaşte în relaţia cu ceilalţi, sentimentul mitic-religios al comunităţii fiind dezvoltat la nivelul gândirii tradiţionale, prin ideea apartenenţei la un clan, neam sau trib. Până şi în cadrul teoriei mitice despre originea sufletelor, omul arhaic se ştie identic cu strămoşii lui, ale căror suflete n-au murit, ci s-au reîncarnat în nepoţi şi strănepoţi, pentru a se reînnoi perpetuu prin generaţiile ce vin.

Revenind la conceptul de suflet, menţionăm că *metafizica îl înţelege ca pe ceva dat*, considerându-l o substanţă cu proprietăţi ce nu se află sub incidenţa schimbării. În ontologia arhaică asistăm la o atitudine opusă, indivizibilitatea, imaterialitatea şi imortalitatea sufletului desemnând doar momente ce trebuie dobândite treptat, prin procesul reprezentărilor mitice, sfârşind prin a demonstra unitatea şi nemurirea Fiinţei.

Aşadar, moartea este „*simbolul perisabilităţii vieţii dar şi al unui nou început, integrându-se în tematica riturilor de trecere*".[7]

Ideea unei lumi incorporale are în consecinţă convingerea că distrugerea corpului nu o implică şi pe cea a Fiinţei, ale cărei rădacini sunt fixate în cadrul „celeilalte Lumi". Orice organism se înscrie în dialectica Vieţii şi Morţii, ca atare, *Moartea făcând parte integrantă din devenirea existenţei umane individuale. „La mort n'est pas un thème de spéculation, mais une expérience à vivre comme un mystère.*"[8]

Dimensiunea existenţială pe care omul o are în faţa morţii oferă, după cum afirma Martin Heidegger, sensul fiinţei, înspre care, trecând prin metafizica aristotelică şi ontologia tomistă, orientează reflecţia filosofică, ce până atunci nu realizase „diferenţa ontologică" dintre fiinţă şi existenţă, „fiind-ul" realizându-se prin participarea individualului la universal.

Fără a întreprinde o prezentare detaliată a conceptelor de „fiinţă" şi „existenţă" în filosofia românească, nu putem trece cu vederea contribuţiile ce au abordat o serie de aspecte ontologice. Îi vom aminti în acest sens pe cei ce au oferit termenilor de „dat" şi „fire" statut de codificatori ontologici.

Mircea Florian înţelege prin *dat* existenţa în întregul ei, cuprinzând realul şi ne-realul, corpul şi conştiinţa. Această formulare filosofică, „lumea este un dat", nu este străină ontologiei arhaice, căci ea poate fi desprinsă din atitudinea faţă de natură, din miturile cosmogonice ori din conduita faţă de suferinţă. În lucrarea sa *Recesivitatea ca structură a lumii*, apărută postum, în două volume – 1983, 1987, M. Florian va surprinde structura fiinţei prin concepte polare, cum ar fi: unu–multiplu, finit–infinit, materie–formă, relativ–absolut, raţional–iraţional, imanent–transcendent, viaţă–moarte etc.[9]

D.D. Roşca va dezvălui caracterul complex al existenţei, determinată de *raţional şi iraţional*, exprimând posibilitatea fiinţei umane de a da sau nu sens existenţei sale, printr-o proprie raportare axiologică, tradusă prin acţiune şi creaţie valorică. „*Să acceptăm existenţa aşa cum este. Sau mai precis cum este ea pentru noi; s-o acceptăm ca egal de reală sub ambele aspecte ale ei; să nu uităm nici un moment că e inteligibilă dar şi neinteligibilă, că-i rezonabilă dar şi absurdă; cu sens dar şi fără sens.*"[10] Individul societăţilor tradiţionale are capacitatea de a accepta existenţa în întregul ei, „cu bune şi cu rele", însă se angajează neîntrerupt în a ordona existenţa, prin înlăturarea confuziei şi a haosului. Omul habitatelor rurale nu cunoaşte formele nevrozelor citadine moderne, căci nu optează pentru prezenţa absurdului şi a neantului în datele sale de existenţă.

Mircea Vulcănescu elaborează conceptul de existenţă ca având mai multe înţelesuri, dintre ele, cel al aspectului cantitativ „*de la cuprinderea a ceea ce există la câtimea de fiinţă pe care o are tot ce este*", desemnând *firea*, „*mai bogată, plină, statornică, dincolo de prefaceri, tare, veşnică, pururea la fel cu sine*", în comparaţie cu Fiinţa, „*multiplă, slabă, nestatornică, schimbătoare, trecătoare şi ameninţată de nimicire*".[11]

După ce menţionează diversele perspective din care poate fi abordată existenţa, Mircea Vulcănescu se opreşte la viziunea românească ce structurează existenţa în două lumi: lumea „de aici" şi lumea „de dincolo", prima fiind limitată şi trecătoare, a doua fiind veşnică, fără ca între ele să existe rupturi existenţiale, ci numai o poartă de trecere, „o vamă". Graniţa între „prezenţă" şi „neprezenţă" nu afectează esenţa lumii pentru români. Cele două lumi se întrepătrund. „Dincolo" nu înseamnă în afară, ci „altfel". Cei de aici „trec dincolo", în vis. Cei de dincolo mai stăruie pe-aici. Aici şi Dincolo sunt „*două moduri de a fi ale existenţei*",[12] fapt pentru care moartea nu reprezintă, după M. Vulcănescu, trecerea de la fiinţă la nefiinţă, ci o alunecare a lumii acesteia în cea de dincolo, o schimbare de fire, deci un alt palier al existenţei. Între cele două jumătăţi ale existenţei nu există o delimitare, ci o corelare, precum în filosofia populară românească, „*lumea de aici fiind o pregătire a celei de dincolo iar cea de dincolo fiind o prelungire a celei de pe pământ*".[13]

Observăm, aşadar, pe parcursul celor expuse, că *riturile de trecere*, a căror simbolică şi simbolistică vor face studiul altui capitol, sunt percepute ca „*agenţi ontogenici şi revelatori ontologici, ca practici efective şi simbolice – simbolizante de onticizare, care conferă realitate şi semnificaţie în cele mai variate planuri ale experienţei*".[14]

Prin intermediul *riturilor*, aflate într-o permanentă interdependenţă cu *miturile* şi *simbolurile*, se asigură acea *unitate paradigmatică* extrem de complexă a ontologiei arhaice, pe baza căreia se face *Întemeierea:*

„*Fiinţa fiinţează şi se în-fiinţează deopotrivă; curge spre sine şi se atinge, restabilindu-şi eterna şi absenta iden-*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

titate, prin care își va afla temeiul mai adânc. Ființarea este o concomitentă în-ființare. Particula – în sesizează intrarea Ființei într-un orizont ce coincide paradoxal cu Ființa însăși, presupunând atingerea și re-găsirea actualizantă a prezenței. Cuvântul sugerează subtil cele trei aspecte ale Întemeierii – căderea, rămânerea în Ființa originară, inaugurarea noii lumi autonome și, în același timp, desfășurarea, ființarea spre începutul pururi."[15]

Note:

1. Lucian Blaga, *Trilogia cosmologică*, Editura Humanitas, București, 1997, p. 65.

2. Adrian Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980, p. 188.

3. *Ibidem*, p. 180.

4. Johan Huizinga, *Homo ludens*, trad. rom. de H.R. Radian, Editura Humanitas, București, 2002, pp. 56-96.

5. Marcel Olinescu, *Mitologie românească*, cu desene și xilogravuri de autor, Casa Școalelor, București, 1944, p. 7.

6. Gabriel Liiceanu, *Om și simbol*, Editura Humanitas, București, 2005, p. 130.

7. Ivan Evseev, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 1994, p. 119.

8. *Encyclopaedia Universalis*, Corpus 15, Paris, 1989, ed. I, 1968–1975, p. 802.

9. Ion Ianoși, *O istorie a filosofiei românești*, Biblioteca Apostrof, Cluj-Napoca, 1966, p. 134.

10. D.D. Roșca, *Existența tragică. Încercare de sinteză filosofică*, Editura Științifică, București, 1968, p. 177.

11. Mircea Vulcănescu, *Dimensiunea românească a existenței*, Editura Fundației Culturale Române, București, 1991, p. 100.

12. *Ibidem*, p. 108.

13. Ovidiu Papadima, *O viziune românească asupra lumii*, Studiu de folclor, ed. a 2-a, Editura Saeculum, București, 1995, p. 7.

14. Vasile Tonoiu, *Ontologii arhaice în actualitate*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 276.

15. Corneliu Mircea, *Facerea*, Editura Cartea Românească, București, 2001, pp. 191-192.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Gherman Pântea – Primar al Odessei (1941–1944)[1]

(I)

Dr. Ion CONSTANTIN

Dintre fruntaşii basarabeni ai luptei pentru unitatea naţională, Gherman Pântea, 1894–1968 (în imagine), este o figură aparte, întreaga sa viaţă şi activitate caracterizându-se printr-o îmbinare permanentă între mit şi realitate. Explicaţia rezidă chiar din trăsăturile cu totul aparte ale acestui personaj, caracterul său aventuros, deschis spre iniţiative şi acţiuni neconvenţionale, cumva altfel decât ale celorlalţi congeneri şi companioni de luptă ai săi din Basarabia.

Gherman Pântea a fost unul dintre protagoniştii de seamă ai Unirii Basarabiei cu România, la 1918, avocat şi personaj politic de marcă în perioada României Mari, care a îndeplinit între altele funcţia de primar al Chişinăului, în mai multe rânduri şi, lucru extrem de important, primar general al oraşului Odessa într-una dintre cele mai controversate perioade din istoria României (1941–1944), respectiv cea a războiului împotriva Uniunii Sovietice, pentru dezrobirea Basarabiei şi a Nordului Bucovinei. Comportarea sa în timpul acelor evenimente merită o atenţie aparte, el fiind cel care a încercat să salveze populaţia evreiască a acestui oraş, folosind toate mijloacele pe care le avea la îndemână, jonglând foarte abil între militarii germani şi partizanii sovietici, fiind o autoritate civilă care a renăscut Odessa din ruine şi, în timp de război, i-a dat o viaţă mai înfloritoare decât putea să-şi imagineze acest oraş portuar.[2]

România a intrat în cel de Al Doilea Război Mondial pe 22 iunie 1941 alături de Germania pentru eliberarea Basarabiei şi Nordului Bucovinei, anexate de URSS cu un an în urmă. La jumătatea lunii august, armatele româno-germane ajunseseră deja la Bug şi eliminaseră rezistenţa sovietică, cu excepţia oraşului Odessa, cel mai mare port la Marea Neagră şi locul pe unde se aprovizionau trupele sovietice din sudul URSS. La intrarea României în război, Gherman Pântea a fost mobilizat la Armata a 4-a, unde a devenit consilier juridic al comandantului, generalul Nicolae Ciupercă, luându-se în considerare capacitatea sa de a rezolva mai uşor diferite probleme în legătură cu Basarabia, dat fiind că era originar din partea locului şi familiarizat cu realităţile din această regiune.

Aflându-se încă la Huşi, în data de 14 iulie 1941, cu două zile înainte de ocuparea Chişinăului, Pântea a fost chemat de generalul Ciupercă, şeful său, care „pe un ton foarte solemn, îmi redă o listă, pe care erau scrise la maşină vreo 100 de nume. Generalul adaugă imediat că această listă este trimisă lui de la Cabinetul militar al mareşalului Antonescu şi urmează ca, la intrarea în Chişinău, persoanele enumerate să fie împuşcate fără judecată, fiind considerate indezirabile pentru neamul românesc. Generalul, dându-şi seama, probabil, de gravitatea faptului, m-a rugat să controlez şi eu lista, ca nu cumva să se fi strecurat pe acolo «vreun bun român», care să cadă victimă represaliilor nejustificate. Am cetit lista şi m-am îngrozit, văzând cine trebuie să fie împuşcaţi fără judecată. O parte din persoanele de pe listă erau, într-adevăr, elemente progresiste (cu vederi revoluţionare de stânga – n.n.) şi înainte de anul 1940, dar nimeni nu se gândea nu numai să le împuşte, dar nici să le facă procese pentru cerinţele lor politice, iar marea majoritate erau diferiţi funcţionari, de la diferite instituţii, precum primăria Chişinău, administraţia financiară, direcţia silvică, şi marea majoritate, lucrători de la uzinele electrice din Chişinău, care, într-adevăr, prin concepţia lor erau totdeauna de stânga, dar de aici şi până la împuşcarea fără judecată era cu neputinţă pentru o ţară civilizată. Am intrat în Chişinău la 17 iulie dimineaţa, împreună cu generalul Ciupercă şi generalul Pălăngeanu, şeful lui de stat major. Cum casa mea din Chişinău am găsit-o intactă, am rugat pe ambii generali prima noapte să poposească la mine. Fata din casă, care făcuse serviciul la birourile Radiodifuziunii sub regimul sovietic, instalate în casa mea, în lipsa mea, a improvizat o masă modestă pentru musafirii sosiţi în Chişinău. Pe la orele 10 seara, vine foarte agitat la mine acasă colonelul Eugen Dumitrescu, care ţinea legătura cu Comandamentul german, şi cere generalului Ciupercă lista cu proscrişii, pentru ca germanii să-i execute în acea noapte. Românii făcuseră liste, iar germanii urmau să-i împuşte pe indezirabili. Această listă era alcătuită de directorul de siguranţă Maimuca, pe baza informaţiilor primite de la diferiţi indivizi suspecţi veniţi din Chişinău la Bucureşti ca refugiaţi. Când am auzit acest lucru, m-a pătruns groaza şi revolta şi am hotărât, cu toate riscurile, să salvez de la măcel oameni absolut nevinovaţi. Generalul Ciupercă mi-a cerut lista. Eu m-am sculat în picioare şi în faţa generalilor şi colonelului Dumitrescu am spus aproximativ următoarele: «Domnilor generali, de dimineaţă şi până acum eu am căutat să adun informaţii despre persoanele care urmează să fie *împuşcate fără judecată* (subl. în text – n.n.) şi am ajuns la convingerea fermă că majoritatea celor de pe listă nu au absolut nici o vină. Ca basarabean, vă rog, vă implor, nu omorâţi oameni nevinovaţi, nu repetaţi greşelile generalului Broşteanu, care, intrând în Chişinău la 13 ianuarie 1918 cu trupele române, a executat după denunţurile unor ticăloşi o serie de oameni nevinovaţi, iar acest fapt ne-a făcut foarte mult rău mai târziu, în sferele internaţionale, căci ruşii spuneau că unirea Basarabiei s-a făcut sub teroarea armatei române şi a jandarmilor români. Aceasta v-o spun ca fruntaş basarabean, iar ca consi-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lier juridic al armatei, vă fac un referat scris, pe răspunderea mea, în care vă arăt, în mod precis şi categoric, că lista este făcută de oameni de rea-credinţă, care nu urmăresc decât răzbunări meschine; dar ca să nu rămână nici un dubiu asupra vinovăţiei persoanelor vizate, propun prin referat ca lista cu cei vizaţi să fie imediat trimisă la Curtea Marţială spre urgentă cercetare»"[3]. „Generalii – arată Pântea, în continuare – impresionaţi de pledoaria mea, acceptă formula, eu scriu referatul, Ciupercă pune rezoluţie: «Se aprobă» şi, a doua zi, eu am predat lista persoanelor vizate colonelului Pohoată, preşedintele Curţii Marţiale, care, cercetând discret, prin organele sale, activitatea celor vizaţi sub ocupaţia rusească, a găsit vinovaţi numai pe doi, şi anume pe Drugan Alexei, fost secretar general al primăriei Chişinău, condamnat la un an închisoare, şi un muncitor de la uzina electrică din Chişinău, al cărui nume îmi scapă, la 6 luni închisoare, iar restul de 98 au rămas sănătoşi şi voioşi, găsiţi nevinovaţi. Am şi astăzi o adâncă mulţumire sufletească: că prin inspiraţia pe care am avut-o în acel moment hotărâtor, am scăpat de la moarte sigură atâtea suflete nevinovate. Mulţi dintre acei care erau pe lista de indezirabili ce urma să fie *executaţi fără judecată* (subl. în text – n.n.) sunt astăzi în ţară, şi anume: Gheorghe Stere, fost procuror general al Republicii şi preşedintele Tribunalului Suprem, Mâţă Alexandru, fost deputat şi Decanul Institutului de Planificare, inginerul Veceslav Podoabă, avocatul Drugan Alexei şi mulţi alţii. Unul dintre ei nu numai că nu mi-a făcut bine, când a ajuns mare, dar mi-a făcut rău. Nu am nici o supărare: fiecare om cu conduita lui şi cu conştiinţa lui. M-am abătut puţin de la subiectul meu, dar am crezut că nu pot ocoli o faptă, care putea să ducă la o crimă cu consecinţe extrem de grave după evenimentele care au urmat."[4]

În timp ce se afla în Bucureşti, la 5 august 1941, Gherman Pântea a fost anunţat de ministrul Aviaţiei Jienescu că, din ordinul mareşalului Antonescu, i se va pune la dispoziţie un avion, în dimineaţa zilei de 6 august, pentru ca la orele 9 dimineaţa să se prezinte în audienţă la mareşal în vagonul său din gara Chişinău, fiind chemat în mod expres de şeful statului. Sosit la timp, Pântea este introdus de colonelul Elefterescu, aghiotantul mareşalului, în vagonul de lucru al mareşalului. Modul cum a decurs întrevederea este relatat de Pântea însuşi, în mai multe declaraţii date Securităţii. Rezultă că până atunci nu-l cunoscuse şi nu-l văzuse vreodată pe Ion Antonescu. Potrivit uneia dintre declaraţii, la baza susţinerii sale s-ar fi aflat liderul PNŢ, Ion Mihalache, care era atunci mobilizat la Marele Cartier General, „lucru care m-a surprins, căci am fost adversar politic cu Mihalache, el fiind ţărănist, iar eu liberal..."[5] Cu privire la impresia despre Ion Antonescu, Pântea declara că: „Mi s-a părut foarte sever. Erau de faţă la audienţa mea generalul Nicolae Ciupercă, comandantul Armatei a IV-a, şi generalul Voiculescu, guvernatorul Basarabiei. Mareşalul Antonescu mi-a spus următoarele: «Domnule Pântea, probabil şi dumneata ai auzit, ca mulţi alţii, că eu numesc demnitari în posturi de răspundere cu forţa, împotriva voinţei lor. Acest lucru nu este adevărat: este o infamie. Te-am invitat să te rog să primeşti funcţia de guvernator al Transnistriei căci, ca basarabean, cunoşti limba rusă şi vei putea vorbi cu populaţia în limba ei maternă. Am adunat informaţii despre dumneata, ele sunt foarte bune. Ai fost cel mai bun primar al Chişinăului, ai o suficientă pregătire administrativă şi politică. Deci, eşti cel mai indicat din toate punctele de vedere de a ocupa demnitatea de guvernator al Transnistriei, dar te rog gândeşte-te dacă primeşti sau nu această demnitate». Am întrebat atunci pe mareşal de ce el, în Basarabia şi Bucovina, unde majoritatea populaţiei este românească, a numit guvernatori militari, iar în Transnistria, unde majoritatea populaţiei este ucraineană, vrea să numească guvernator civil. Mareşalul, care nu suferea contraziceri, s-a formalizat şi mi-a spus că el constată cu regret, că eu nu vreau să-mi iau răspunderea guvernământului Transnistriei. Şi ca atare m-a numit primar al oraşului Odessa, unde este sigur că voi face treabă bună, dată fiind experienţa şi pregătirea mea administrativă. «De altmintrelea, a adăugat mareşalul, vei fi numai cu titlul primar general, căci, de fapt, vei fi guvernatorul oraşului şi al portului Odessa, căci nemţii nu admit ca Odessa să facă parte din guvernământul Transnistriei, ei pretind că au interese atât în oraş, cât şi în port şi doresc a lua parte activă la administrarea Odessei, dar conducerea vom avea-o noi, românii, aşa că dumneata vei lucra direct cu mine»".[6] Dându-şi seama că va fi mai util la Odessa decât la Comandamentul militar al Armatei a 4-a, unde era mobilizat, Pântea a spus mareşalului că primeşte această însărcinare şi este convins că va fi de folos şi ţării şi populaţiei de la Odessa.

La 8 august 1941, a început asediul asupra Odessei, iar luptele s-au dovedit crâncene şi grele, România făcând sacrificii umane şi de tehnică militară imense. Confruntarea armată s-a terminat cu o victorie românească plătită însă foarte scump: circa 70.000 de militari români au căzut, morţi şi răniţi. Acest preţ scump plătit la asediul Odessei se explică prin două greşeli săvârşite de mareşalul Antonescu: prima a fost subestimarea apărării sovietice a oraşului, iar a doua a fost orgoliul de a refuza orice ajutor german. Odessa a căzut abia pe 18 octombrie 1941, după două luni de rezistenţă, în condiţiile în care conducerea Armatei Roşii a hotărât o retragere strategică, temându-se că germanii vor ocupa Sevastopolul, iar trupele din Odessa vor rămâne izolate, aşa cum vom vedea mai departe.

Note:

1. Prezentul articol este un fragment adaptat dintr-un volum dedicat vieţii şi activităţii lui Gherman Pântea, care urmează să apară la Editura Biblioteca Bucureştilor în ciclul *Făuritorii unităţii naţionale – Seria Basarabia.*

2. Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, Vol. 7, Editura Museum, Chişinău, 2007, p. 67.

3. A.N.I.C., Fond Gherman Pântea (1646), dosar 6, f. 9-11; Iurie Colesnic, *Basarabia necunoscută*, Vol. 7, p 71.

4. *Ibidem,* f. 11-12; Iurie Colesnic, *op. cit.*, p. 72. Menţionăm că această declaraţie a fost dată la 6 august 1957, iar cel la care se referă Gherman Pântea că i-a „făcut rău... când a ajuns mare" este Alexandru Mâţă.

5. Cristian Troncotă, *loc. cit.*, p. 46.

6. A.N.I.C., Fond Gherman Pântea (1646), dosar 6, f. 13-14; Iurie Colesnic, *op. cit.*, pp. 72-73.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Am primit, vă semnalăm

Patru decenii de istorie secretă a României – de la Serviciile de informaţii/contrainformaţii la Securitate

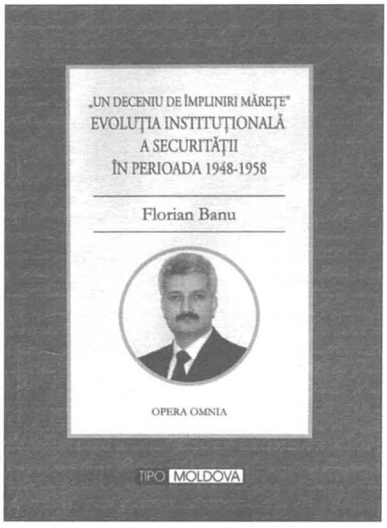

Recent (pe 15 iunie a.c.), la Fundaţia Titulescu a avut loc lansarea a două volume fundamentale pentru cunoaşterea istoriei Serviciilor de informaţii/contrainformaţii din România, ambele acoperind patru decenii de istorie secretă a României, respectiv 1918–1948. Lucrările aparţin a doi istorici relativ tineri, Alin Spânu (*Istoria Serviciilor de informaţii/contrainformaţii româneşti în perioada 1919–1945*, Casa Editorială Demiurg, Iaşi, 2010) şi Florian Banu (*„Un deceniu de împliniri măreţe". Evoluţia instituţională a Securităţii în perioada 1948–1958*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2010), şi au ca prefaţator pe cunoscutul istoric şi cercetător al arhivelor româneşti şi străine, dr. Gh. Buzatu.

Fundamentate pe un imens volum de documente autentice, de arhivă, ambele volume completează o informaţie lacunară, adesea subiectivă, despre structurile informative enumerate, constituind nu doar o metodă originală, elevată şi pertinentă de abordare a fenomenului istoric ce l-a reprezentat istoria Serviciilor de spionaj/contraspionaj românesc, cât mai ales o depărtare de la linia politizată a istoriografiei post-nouăzeciste, influenţată de apelativul, adesea fals, de „poliţie politică" aplicat oricărei forme de interpretare a fenomenului.

Încadrând demersul celor doi istorici într-un curent istoricist mai larg, menit să deschidă noi perspective de interpretare asupra afacerilor „murdare" sau „controversate" dintre CIA şi KGB, sau să ofere alibiuri onorabile unor „gentlemani" din mediile ştiinţifice sau diplomatice (cum ar fi *Confesiunile unui ambasador sovietic la Washington în timpul Războiului Rece* de Anatoly Dobrynin), cărţile d-lor Alin Spânu şi Florian Banu se dovedesc, pentru cine este interesat în deconspirarea unor secrete diplomatico-militare veritabile, „chei" de pătrundere a unor adevăruri incomode despre lideri şi colaboratori ce au pus la cale acţiuni subterane, cu efecte publice incomensurabile. În acest fel, alăturându-se unor lucrări „clasice" ale genului, despre CIA, Mossad, Intelligence Service sau KGB, cărţile menţionate se remarcă prin exactitate, rigoare şi corectitudine în analiza şi interpretarea fenomenului.

De altfel, toţi istoricii prezenţi la lansare, de la Gh. Buzatu la Florin Constantiniu, Viorica Moisiuc sau Ion Calafeteanu, au caracterizat demersul celor doi cercetători drept o istorie exactă, corectă şi obiectivă a spionajului/contraspionajului românesc, cu menţiunea că arhivele „îşi aşteaptă cercetătorii pentru a scrie istoria, iar nu pentru a inventa cazuri" (acad. Florin Constantiniu).

La o lectură liberă, ambele volume reprezintă un veritabil „muzeu" al ororilor. Personaje istorice mai puţin frecventate, lideri de servicii secrete din Siguranţa Statului şi de la Securitate, fiecare având, la rândul lui, o biografie de invidiat, populează paginile cărţilor, ocupând adesea nu doar un rol public, dar şi arvunindu-şi posteritatea. De altfel, în egală măsură cu faptele şi evenimentele consemnate cu rigoarea istoricului, îşi fac loc în cele două cărţi notele de subsol, care configurează, cu un „cinism" sec, destinul în eternitate al majorităţii protagoniştilor menţionaţi. Cu precizarea că puţini şefi de servicii secrete, mai vechi sau mai recenţi, au murit de moarte bună, în „patul lor", cum s-ar spune, ambii istorici cercetează cu minuţiozitate fiecare detaliu, oferind despre ei nu doar informaţii de interes colectiv, dar şi de destin privat.

Analiza istorică este adesea prea săracă pentru a judeca faptele. Istoricul are la dispoziţie documente, mărturii, acte şi consemnări oficiale, dar are acces şi la istoria privată, cea care face deliciul cititorului modern. Meritul ambelor cărţi, ce reprezintă fiecare în sine *vârfuri* ale istoriografiei contemporane, este acela de a îmbina „plăcutul cu utilul", respectiv de a oferi un temeinic suport ştiinţific pentru o analiză cu valoare de generalizare: cu cât o istorie ne explică mai puţin, cu atât ea ne învaţă mai mult.

Marian NENCESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Petre Pandrea şi „Cartea unică"

Amintiri şi exegeze şi *Pravila de la Craiova* într-o ediţie „de autor" (Editura Vremea, 2010)

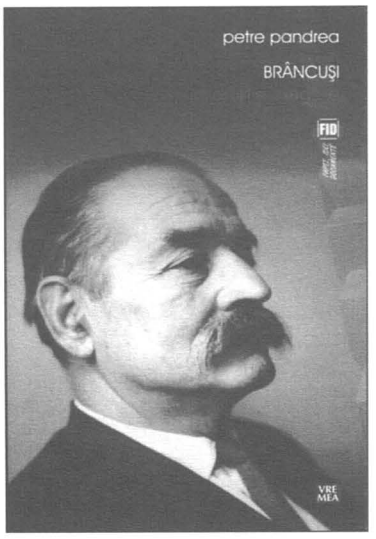

În 1943, Petre Pandrea îi mărturisea prietenului său Barbu Brezianu intenţia de a elabora o „monografie Brâncuşi", pornind de la propriile contacte cu sculptorul şi bazată pe informaţia acumulată în calitate de student „privilegiat" în marile capitale europene din epoca interbelică. Această „carte unică", constituită în mare măsură din episoade cu caracter confesiv, dar şi din experienţe care meritau să fie consemnate şi transmise ca atare posterităţii, s-a coagulat iniţial într-o serie de articole publicate în revista craioveană „Meridian", iar apoi în paginile redactate după 1964, anul ieşirii lui Petre Pandrea din închisoare. Textul astfel constituit, purtând titlul de *Brâncuşi. Amintiri şi exegeze*, a văzut lumina tiparului prima dată în 1967 la Editura Meridiane, într-o formă „forfecată de cenzură", după cum afirmă editorul Marin Diaconu. În loc să-i producă o reală bucurie, publicarea cărţii

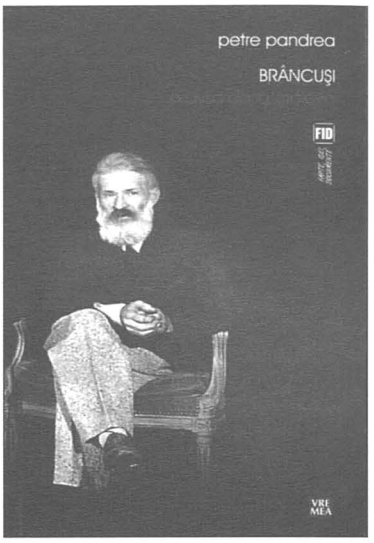

l-a întristat pe Petre Pandrea (decedat la 8 iulie 1968). Cartea, într-o formă presupus agreată de autor, a fost reeditată în 2000, la Editura Fundaţiei „Constantin Brâncuşi", în colecţia „Brâncuşiana – 9". Menţiunea autorului este în acest sens revelatoare. Petre Pandrea i-ar fi înmânat lui Marin Mihalache manuscrisul însoţit de următoarele cuvinte: „Las cu limbă de moarte să nu se tipărească nimic din manuscrisele mele inedite." (*op. cit.*, p. 8). Cu toate acestea, criticul de artă Marin Mihalache a girat ediţia din 2000, oferind cărţii „un destin oltenesc, tipic prin excepţii".

Zece ani mai târziu, Editura Vremea, prin autoritatea fiicei scriitorului, d-na Nadia Marcu-Pandrea, reeditează cartea utilizând *probabil* manuscrisul original şi excluzând deliberat pasajele cenzurate sau „desfigurate" de Marin Mihalache (după opinia prefaţatorului cărţii, dl Ştefan Dimitriu), oferind şi o „dezlegare" a demersului său, anume o *scrisoare-împuternicire* a lui Petre Pandrea către Barbu Brezianu, datată 19 aprilie 1967, în care acesta se plângea că „cenzorii de la Meridiane au tăiat în carne vie" manuscrisul de 1.200 de pagini. Concluzia lui Petre Pandrea este limpede: „Nu vreau spaime, nu vreau reverenţe, ci comprehensiunea artei mele de monografist de tip eseistic." (*op. cit.*, p. 8)

Cele două cărţi apărute la Editura Vremea reproduc, aşadar, primele două părţi ale monografiei, proiectată sub formă de *trilogie* şi pe care Petre Pandrea însuşi o stabilise în următoarea componenţă: 1. Estetica (*Amintiri şi exegeze*, publicată parţial la Editura Meridiane în 1967); 2. Etica, filosofia şi biologia (subintitulată şi *Pravila de la Craiova*, carte prevăzută a fi editată în 1968 şi care nu a mai apărut din motivele enunţate); 3. Sociologia (subintitulată *Spaime şi reverenţe*, niciodată reeditată).

Aşadar, din manuscrisul menţionat de Pandrea, d-na Nadia Marcu-Pandrea publică primele două volume, urmând ca pe viitor să avem şi trilogia completă. În ceea ce priveşte conţinutul lucrării, constatăm că primul volum (*Amintiri şi exegeze*) cuprinde o prezentare a lui Brâncuşi în ambientul său cotidian, respectiv atelierul din Paris, frecventat de artişti, admiratoare şi filistini, precum şi „câteva probleme teoretice" ce vizează relaţia lui Brâncuşi cu Michelangelo, dar şi cu Joyce. Al doilea volum (*Pravila de la Craiova*) prezintă „izvoarele" operei brâncuşiene, respectiv mediul istoric şi social din care acesta provine, precum şi „limba" lui Brâncuşi, noţiune prin care Pandrea înţelege limbajul plastic rafinat şi simplificat utilizat de sculptor. În anexă sunt incluse şi două epistole, de la şi către V. G. Paleolog, prieten parizian al artistului, convertit în „ţăran" oltean autentic.

Cât priveşte esenţa demersului eseistic al lui Petre Pandrea, reţinem ideea că Brâncuşi, departe de a fi artist primitiv, natural, pitoresc şi comercial, cum lasă să se înţeleagă chiar şi unii dintre exegeţii săi (între care Ionel Jianu şi Carola Giedion-Welcker), a fost, dimpotrivă, un creator profund, având drept stea călăuzitoare rădăcinile „pandureşti", aflat mereu în căutarea unui filon tradiţional unic. De altfel, fapt ce l-ar fi entuziasmat, desigur, pe C. Noica, Brâncuşi a introdus în limbajul universal termenul de „măiastră" cu referire la *pasărea-suflet*, prezent în mai toate marile mitologii ale lumii.

CRONICAR

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Terra Magazin“,
nr. 5 şi 6-7-8/2010

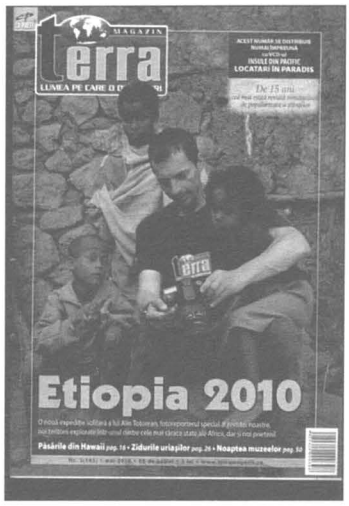

Recent, la Târgul Educației, am luat contact cu una dintre cele mai dinamice edituri din peisajul publicistic românesc, CD Press (director fondator, Costin Diaconescu). Specializată în publicarea de carte cu tematică de geografie turistică şi economică, editura oferă lunar publicului tânăr un magazin ilustrat unic în România, intitulat „Terra Magazin“, fiecare apariție fiind însoțită şi de un CD tematic. Răsfoind două dintre cele mai recente apariții (nr. 5 şi 6-7-8/2010) ale revistei, am constatat, dincolo de prezentarea grafică absolut spectaculoasă, fiecare articol fiind însoțit de un set de ilustrații *full color* ce amintesc de varianta autohtonă a „National Geographic“, şi efortul de adaptare a conținutului la specificul românesc. Astfel, o secțiune semnificativă din cuprins este rezervată activității de promovare şi susținere a geografiei în mediul şcolar. Referirile la „geografia în şcoală“, activitățile didactice model, inclusiv călătoriile documentare, excursiile şcolare sau cluburile tematice sunt frecvent susținute şi promovate.

Din nr. 5/2010 reținem articolul profesorului dr. Tudorița Codreanu de la Liceul „Jean Monet“ din Bucureşti, intitulat „«Avatar», Pandora = Terra“, din care citãm: „Peisajul [din film – n.a.] pare cu totul extraterestru dacă nu ar semăna cu platoul din Parcul Canaima din Venezuela. Din marginea acestui platou suspendat porneşte cea mai înaltă cascadă din lume, Angel (979 m). Platourile din jungla venezueleană au fost explorate de aviatorul britanic Sir Walter Raleigh, care le-a survolat la începutul secolului al XX-lea, dându-le denumirea de *table top mountains*, adică munți cu vârful plat, peisaj ce a constituit sursa de inspirație pentru mulți autori moderni, inclusiv pentru Sir Conan Doyle, autorul cărții *Lumea pierdută*.“

Invitându-vă să citiți şi să colecționați „Terra Magazin“ răspundem unei devize a Societății de Geografie din România, al cărei scop este nu doar de a concepe descrieri geografice exacte, cât de interpretare realistă a fenomenelor. (*CRONICAR*)

Sursele ilustrațiilor: p. 11: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, L/O, Editura Univers Enciclopedic, Buc., 2005, p. 332; p. 14: Redacția „B.B.“; p. 16: William Watson, *L'Art de l'ancienne Chine*, Éditions d'art Lucien Mazenod, Paris, 1979; p. 19: http://roncea.ro/2010/03/08/opinii-prof-viorel-roman-fantoma-marxismului-bantuie-din-nou-lumea/; pp. 23-24: *Atlasul Greciei Antice*, sub îngrijirea lui Martino Menghi, traducere de Narcisa Buzlea, consultant ştiințific Radu David, Editura Aquila '93, Buc., 2004, pp. 70, 148; p. 27: K. Papaioannou, *L'Art Grec*, Éditions d'art Lucien Mazenod, Paris, 1972; p. 31: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gherman_P%C3%A2ntea_(1894-1968).jpg; p. 38: *România, pământ al icoanei*, idee şi concepție de Getta Mărculescu şi Petre Baron, autor text Petre Baron, redactor şi traducător Gabriela Burt-Buruiană, Editura Royal Company, Buc., 2003, p. 21; coperta II: I. Rizescu, *H. Tiktin: Omul şi opera*, Editura Ştiințifică, Buc., 1971; coperta III: http://www.intelepciune.ro/poze/Maica_Tereza.jpg; coperta IV: http://www.4arte.ro/wp-content/uploads/lupascu2.jpg

Sursele citatelor: coperta II: I. Rizescu, *H. Tiktin: Omul şi opera*, pp. 10-11; coperta III: Franca Zambonini, *Tereza de Calcutta – creionul lui Dumnezeu*, traducere de Cristina Grigore, Editura Pauline, Buc., 2003, p. 198; coperta IV: Ştefan Lupaşcu, *Experiența microfizică şi gîndirea umană*, traducere, studiu introductiv şi note de Vasile Tonoiu, postfață de Basarab Nicolescu, Editura Ştiințifică, Buc., 1992, p. 6.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

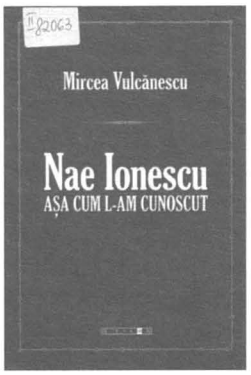

Mircea VULCĂNESCU, ***Nae Ionescu: așa cum l-am cunoscut***
Ediția a III-a, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2009, 175 p.

Nae Ionescu n-a fost un filosof de catedră şi viața şi învățătura lui nu trebuiesc privite didactic, ci ca eforturi ale unui om viu. Ca om viu va trebui să surprindem secretul atitudinii lui în existență, care să ni-l restituie întreg, dincolo de toate metamorfozele lui aparente. Dacă ne situăm pe acest plan, desluşim că, de-a lungul întregii lui vieți, stă parcă o perpetuă ispită de cunoaştere, atitudine pe care unul din discipolii lui a numit-o tăcere descriptivă şi pe care eu aş denumi-o, dintr-un alt unghi: tentația luciferică, *iscodirea posibilului închis în lucruri, adică împingerea lucrurilor la extrema lor limită de rezistență, trecerea lor de la ceea ce sunt la ce pot fi, ori nu pot ca să nu fie. Ispită de logician, desigur, dar de logician la pânda vieții!*

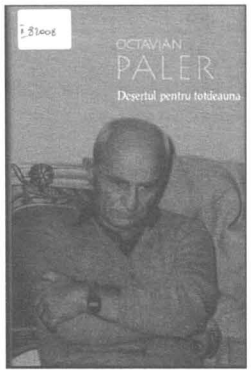

Octavian PALER, ***Deşertul pentru totdeauna***
Prefață de Dan C. Mihăilescu, ediția a II-a, Editura Polirom, Iaşi, 2009, 272 p.

Mă întreb, totuşi, de nu cumva amintirile ajung să fie o capcană. Mai devreme sau mai târziu, am sfârşi prin a obosi să descoperim mereu că nu mai suntem ce-am fost. N-am mai fi nici măcar în situația unei hiene care se hrăneşte din resturi. În consecință, cred că voi renunța la recapitulări. Nu pot găsi în ele decât cauze, explicații. Or, eu aş avea nevoie de altceva. Într-un deşert, probabil, nu te uiți în urmă. Ce să vezi? Vântul ți-a şters, deja, urmele. Privirea caută, stăruitor, orizontul, în față, unde, pe nisipul fierbinte, tremură o nălucire care te poate stimula să speri. Un pustiu nu e niciodată fals. El minte doar pentru a te încuraja să mergi mai departe, ceea ce face din amăgire ceva vital.

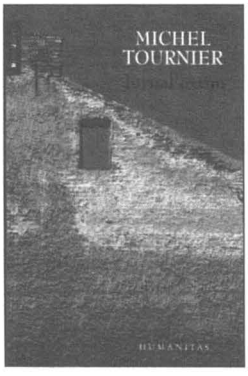

Michel TOURNIER, ***Jurnal extim***
Traducere din franceză de Radu Sergiu Ruba, Editura Humanitas, Bucureşti, 2009, 168 p.

Nimeni nu e mai puțin calificat să judece o operă decât propriul ei autor. Este evident că valoarea unei opere – oricare ar fi ea – se situează undeva între zero şi infinit. Ei bine, nu acolo o vede autorul ei, ci când la nivelul zero, când la nivelul infinit.

Să pretinzi tot adevărul înseamnă să dai dovadă de o trufie infinită. Înseamnă, în realitate, să te crezi Dumnezeu. Pentru că înseamnă să presupui că eşti capabil să suporți întregul adevăr fără a eşua, fără a reacționa în chip dezordonat, nedrept, ba chiar criminal ori sinucigaş. Ceea ce depăşeşte facultățile umane. Dar cum ai putea avea înțelepciunea de a spune: „Nu-mi dați decât cantitatea şi calitatea de adevăr pe care le merit"?

Anotimpuri de teatru / Puşa Roth în dialog cu Lucia Mureşan
Biografie artistică şi postfață de Costin Tuchilă
Editura Ars Longa, Iaşi, 2009, 146 p. + 55 f. il.

Aş fi vrut să fi găsit „cuvintele potrivite" care să-mi traducă gândurile. De ce acum? De ce despre rostire într-un timp al imaginii?

Pentru că eu mai cred în forța cuvântului, mai cred în gândul ce se gândeşte în cuvinte şi... se rosteşte sau... se tace... dar se exprimă.

Mai cred în comunicare, în dialogul dintre oameni în secolul acesta al internetului. Mai cred în emoția pe care cuvintele rostite o transmit celor ce le ascultă. Mai cred în muzica şi ritmul inimii ce se traduce în sunetele limbii române. Ştiu că „limba română este... şi patria mea..." şi mai ştiu că avem o singură Patrie – restul sunt țări. Mai cred că suntem nişte ființe înzestrate cu darul, cu harul dumnezeiesc al vorbirii... (Lucia Mureşan)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nicolae MANOLESCU, *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă*
Editura Paralela 45, Pitești, 2009, 424 p.

Și, totuși, de ce scriu? Gama răspunsurilor se întinde în general de la: nu știu să fac altceva și până la: ca să exorcizez demonii care mă bântuie. În ce mă privește, cel dintâi mi se pare nu doar mai la îndemână, dar și destul de aproape de adevăr. Chiar dacă știu să fac și alte, destule, lucruri. Ce e drept, niciunul dintre ele nu mi-ar fi adus celebritatea, mai mică sau mai mare, de care mă bucur. Așa că ar fi mai firesc să spun că impulsul de a scrie mi-a venit de la conștiința faptului că nicio altă preocupare n-ar fi făcut din mine o personalitate publică de oarecare reputație. Dar nu-mi amintesc să fi fost preocupat de reputația mea când am început să public ceea ce scriam. Vanitatea n-avea ce căuta încă. Poate doar mai târziu. Cât despre demoni, nu m-au bântuit niciodată. Probabil fiindcă le-am pus totdeauna la îndoială existența. N-au avut nici ei pretenții de la mine. Și, totuși, de ce scriu?

Vladimir NABOKOV, *Vorbește, memorie: o autobiografie rescrisă*
Traducere din limba engleză și note de Sanda Aronescu, Editura Polirom, Iași, 2008, 320 p.

Privind înapoi spre acei ani de exil, mă văd pe mine și alte mii de ruși ducând o existență bizară, dar nicidecum neplăcută, cu lipsuri materiale și bogăție intelectuală, printre străini absolut nesemnificativi, germani și francezi fantomatici în ale căror mari orașe mai mult sau mai puțin iluzorii noi, emigranții, se întâmpla să locuim. Acești indigeni erau pentru ochiul minții la fel de plați și de transparenți ca figurinele croite din celofan și, deși ne foloseam de invențiile lor, îi aplaudam pe clovnii lor, culegeam prunele și merele căzute la marginea drumurilor lor, nu exista între ei și noi o comunicare reală, acea relație umană bogată atât de răspândită printre noi. Uneori părea că îi ignorăm, așa cum un invadator arogant și foarte prost ignoră o masă de băștinași fără formă și fără chip; dar din când în când, foarte des de fapt, lumea fantomatică în care ne etalam senini suferința manifesta un fel de convulsie oribilă ca să ne arate cine era robul imaterial și cine era adevăratul stăpân.

Lidia STĂNILOAE, *Memoriile unui fugar*
Editura Humanitas, București, 2009, 332 p.

Omul, de la făptura complexă, cu o gândire rafinată și mergând în adâncime, a eșuat devenind un automat de fabricat bani și afaceri rentabile, din perspectiva cărora apreciază întreaga realitate, o ființă schematizată la forme de personaj de comicsuri, pentru care universul se restrânge la spațiul minimal care-l înconjoară și care, crede el, îi oferă suficient oxigen pentru a respira. Dacă această tendință a fost propagată și exultată căpătând forme halucinant dictatoriale în Occidentul secolului XX, care se străduia astfel să pună în evidență superioritatea formelor capitaliste asupra celor numite în mod eronat socialiste (de fapt nu aveau nimic comun cu dreptatea socială și cu egalitatea între oameni pe care o propagă, cel puțin teoretic, socialismul), ea a pălit mult în ultima vreme, pentru că, vai, s-a constatat că nu a adus prea mult „fericirii" umane.

Haruki MURAKAMI, *Autoportretul scriitorului ca alergător de cursă lungă*
Traducere din limba japoneză de Iuliana Oprina, Editura Polirom, Iași, 2009, 240 p.

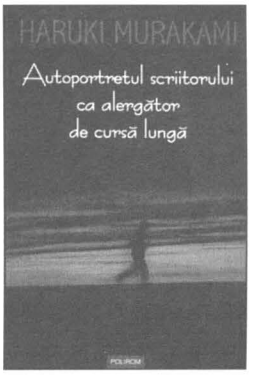

Îmi ridic privirea către cer. Se întrezărește acolo vreun crâmpei de bunătate? Nu. Se văd doar norii impasibili care plutesc deasupra Pacificului. Iar ei nu îmi spun nimic. Norii sunt mereu tăcuți. Nici n-ar trebui să mă uit la cer. Către înăuntrul meu ar trebui să-mi îndrept privirea. Mă uit în mine. E ca și cum m-aș uita în adâncurile unei fântâni. Se vede oare bunătate? Nu. Tot ce se vede acolo e firea mea. Natura mea așa cum e, individualistă, căpoasă, necooperantă, adesea egoistă, dar care se îndoiește de sine și încearcă să vadă partea amuzantă a lucrurilor – sau ceva de genul acesta – atunci când se întâmplă ceva rău. Am cărat-o în cârcă pe drumul acesta lung, ca pe o desagă veche. Nu am cărat-o de plăcere. La ce are în ea, e și prea grea și nici nu arată prea grozav. Mai e și peticită pe la colțuri. Altceva n-am avut și am fost nevoit să o iau pe-asta cu mine. Dar, ce pot să zic, m-am atașat de ea. Evident.

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Comunicarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

CALENDARUL LUNILOR
Sfânta Maria şi Schimbarea la faţă

Marian NENCESCU

Între 1 şi 15 august, vechii bucureşteni ţineau post. Nu se făceau nunţi şi petreceri şi nu se mânca de „frupt". În fapt, postul Sântămăriei era chiar mai aspru decât cel al Crăciunului, deosebirea fiind că abundenţa de hrană vegetală, specifică verii, îl făcea mai suportabil. Credinţa generală era că, prin bunătatea şi minunile ei, Maica Domnului va mijloci în ceruri pentru apărarea celor năpăstuiţi de soartă, dar şi pentru cei „adormiţi" (adică morţi). În postul Sântămăriei în toate casele de creştini ardea necontenit o candelă, iar femeile obişnuiau să se roage Maicii Domnului pentru naşteri uşoare, căsătoria fetelor şi, în general, pentru spor şi prosperitate în cămin. În cinstea Fecioarei, fetele nemăritate căutau o plantă cu proprietăţi magice, numită „năvalnic", cu care făceau „de dragoste" în speranţa că le va aduce „năvală" de peţitori în casă. De altfel, după Sântămăria Mare (15 august, popular Adormirea Maicii Domnului) începea sezonul de nunţi, astfel încât se puteau constata „de facto" efectele vrăjilor. Descântecul de măritiş avea şi un refren comun: *Cuvintele de la mine, leacul de la Maica Domnului*, semn că speranţa în voinţa divină era mai puternică decât leacul în sine.

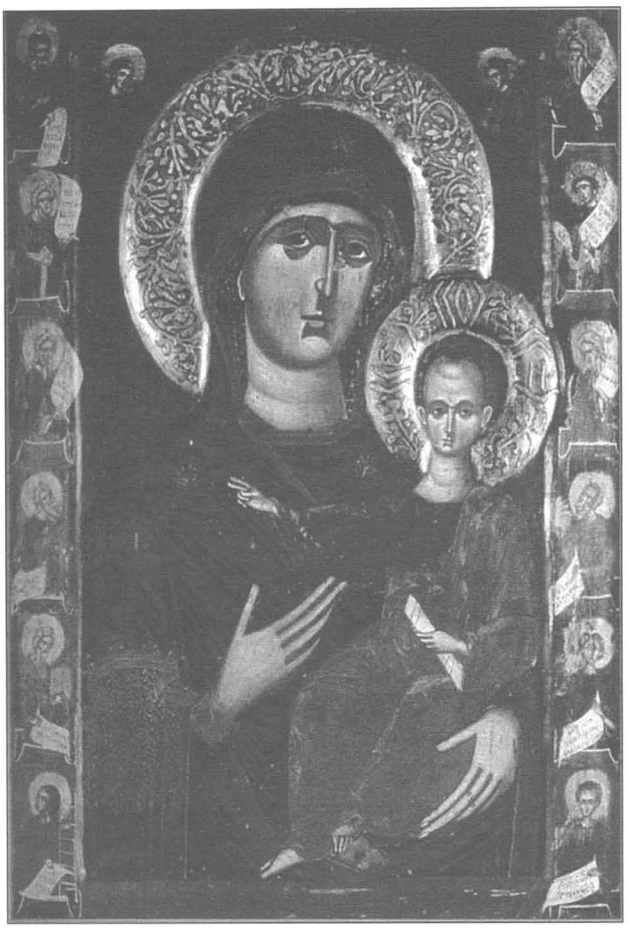

Maica Domnului cu Pruncul
(Secolul al XVI-lea)

Mai trebuie amintit că de Sântămărie nu se aniversau onomastici. Cei ce purtau patronimele Marin, Maria sau derivatele lor sărbătoreau fie pe 22 iulie, de ziua Sfintei Maria Magdalena, fie, de cele mai multe ori, de Sântămăria Mică (8 septembrie, Naşterea Maicii Domnului). Pe timpul postului, femeile obişnuiau să ducă la biserică daruri sub formă de ofrande pentru morţi (pomeni), în special fructe, struguri, alimente considerate a fi substitute ale „nafurei". Cea mai importantă dată a acestei perioade era ziua de 6 august, când se serba Schimbarea la faţă (popular *Probojenia*, din limba slavonă, „schimbare", „transformare", „prefacere"). În această zi era dezlegare de post şi se făceau pomeni pentru morţi. Pornind de la un izvor biblic („În ziua aceea faţa Domnului Isus Hristos a strălucit ca soarele, iar veşmintele sale s-au făcut albe ca lumina!" – Matei, 17, 2), poporul a transferat schimbarea asupra întregii naturi: „După *Schimbarea la faţă* frunzele copacilor se *probăjenesc* (se îngălbenesc), apele se răcesc, iar şerpii, şopârlele şi alte *jigănii* intră în pământ."

Etnologii văd în cultul Fecioarei Maria o trimitere către o divinitate precreştină, eventual o străveche Zeiţă-Mamă, care apare sub o ipostază tânără, de Sânziene, matură de Sfânta Maria şi eventual bătrână precum baba Dochia. De altfel, toate elementele ce însoţesc cultul Fecioarei Maria conduc spre o tradiţie de tip „agrar". Astfel, în dimineaţa de Sântămărie femeile mergeau la cimitir, tămâiau morţii şi ofereau daruri sub formă de colivă, colaci, faguri de miere, fructe. Toate acestea indică speranţa reînvierii. La rândul lor, ciobanii obişnuiau ca de Sântămărie să schimbe pălăria cu căciula, semn că se apropie iarna, rostind totodată: „Drăguţă Sfântă Mărie, nu lăsa iarna să vie!"

În studiile consacrate cultului pământului, Simion Florea Marian, Tudor Pamfile sau Elena Niculiţă-Voronca asociază folclorul Maicii Domnului cu imaginea şi atributele Pământului-Mamă, divinitate omniprezentă în spaţiul autohton. Aşa se explică, poate, şi persistenţa cultului Fecioarei Maria drept un substitut al naturii omniprezente.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

august 2010

♦ 1 august 1835. 175 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Pop de Băseşti**, om politic, preşedintele Partidului Naţional Român din Transilvania între 1902–1918 (1 aug. 1835 – 23 febr. 1919)

♦ 1 august 1865. 145 de ani de la apariţia, la Bucureşti, a revistei **„Tipograful român“**

♦ 1 august 1905. 105 ani de la naşterea istoricului, bibliografului **Barbu Theodorescu** (1 aug. 1905 – 28 ian. 1979)

♦ 1 august 1915. 95 de ani de la naşterea poetului, dramaturgului şi traducătorului **Gellu Naum** (1 aug. 1915 – 29 sept. 2001)

♦ 3 august 1865. 145 de ani de la naşterea lui **Iancu Cavaler de Flondor**, om politic din Bucovina (3 aug. 1865 – 19 oct. 1924)

♦ 3 august 1895. 115 ani de la moartea botanistului **Dimitrie Brândză**, întemeietorul Grădinii Botanice din Bucureşti (10 oct. 1846 – 3 aug. 1895)

♦ 3 august 1905. 105 ani de la naşterea regizorului de teatru **Moni Ghelerter** (3 aug. 1905 – 4 nov. 1979)

♦ 4 august 1875. 135 de ani de la moartea scriitorului danez **Hans Christian Andersen** (2 apr. 1805 – 4 aug. 1875)

♦ 5 august 1850. 160 de ani de la naşterea scriitorului francez **Guy de Maupassant** (5 aug. 1850 – 6 iul. 1893)

♦ 5 august 1930. 80 de ani de la naşterea astronautului american **Neil A. Armstrong**

♦ 6 august 1935. 75 de ani de la moartea geografului **George Vâlsan** (22 ian. 1885 – 6 aug. 1935)

♦ 6 august 1955. 55 de ani de la moartea mitropolitului **Nicolae Bălan** (27 apr. 1882 – 6 aug. 1955)

♦ 8 august 1905. 105 ani de la naşterea lui **André Jolivet**, compozitor şi dirijor francez (8 aug. 1905 – 20 dec. 1974)

♦ 9 august 1850. 160 de ani de la naşterea lingvistului **Hariton Tiktin** (9 aug. 1850 – 13 mart. 1936)

♦ 9 august 1880. 130 de ani de la naşterea istoricului **Ioan Lupaş** (9 aug. 1880 – 3 iul. 1967)

♦ 9 august 1975. 35 de ani de la moartea compozitorului şi pianistului rus **Dmitri Şostakovici** (25 sept. 1906 – 9 aug. 1975)

♦ 10 august 1875. 135 de ani de la naşterea istoricului **Constantin Giurescu** (10 aug. 1875 – 28 oct. 1919)

♦ 10 august 1910. 100 de ani de la naşterea poetului **Vladimir Cavarnali** (10 aug. 1910 – 20 iul. 1966)

♦ 11 august 1900. 110 ani de la naşterea filosofului **Ştefan Lupaşcu** (11 aug. 1900 – 7 oct. 1988)

♦ 11 august 1930. 80 de ani de la naşterea dramaturgului **Teodor Mazilu** (11 aug. 1930 – 18 oct. 1980)

♦ 12 august 1865. 145 de ani de la naşterea regelui **Ferdinand I al României** (12 aug. 1865 – 20 iul. 1927)

♦ 12 august 1955. 55 de ani de la moartea prozatorului german **Thomas Mann**, Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1929 (6 iun. 1875 – 12 aug. 1955)

♦ 12 august 1955. 55 de ani de la moartea lui **James Batcheller Sumner**, biochimist american, Premiul Nobel pentru Chimie pe anul 1946 (19 nov. 1887 – 12 aug. 1955)

♦ 13 august 1910. 100 de ani de la moartea primei infirmiere moderne, **Florence Nightingale** (12 mai 1820 – 13 aug. 1910)

♦ 16 august 1645. 365 de ani de la naşterea lui **Jean de La Bruyère**, eseist şi moralist francez (16 aug. 1645 – 10 mai 1696)

♦ 16 august 1880. 130 de ani de la naşterea lui **Constantin Antoniade**, filosof, scriitor, istoric, diplomat (16 aug. 1880 – 19 iul. 1954)

♦ 16 august 1900. 110 ani de la moartea scriitorului portughez **José Maria de Eça de Queiroz** (25 nov. 1845 – 16 aug. 1900)

♦ 16 august 1920. 90 de ani de la naşterea criticului literar, poetului şi publicistului **Virgil Ierunca** (16 aug. 1920 – 28 sept. 2006)

♦ 16 august 1920. 90 de ani de la naşterea compozitorului **Gelu Solomonescu** (16 aug. 1920 – 15 ian. 1984)

♦ 17 august 1900. 110 ani de la moartea folcloristului, istoricului literar **G. Dem. Teodorescu** (25 aug. 1849 – 17 aug. 1900)

♦ 17 august 1925. 85 de ani de la moartea scriitorului **Ioan Slavici** (18 ian. 1848 – 17 aug. 1925)

♦ 17 august 1930. 80 de ani de la naşterea artistului plastic **Marcel Chirnoagă** (17 aug. 1930 – 23 apr. 2008)

♦ 17 august 1955. 55 de ani de la moartea pictorului francez **Fernand Léger** (4 febr. 1881 – 17 aug. 1955)

♦ 18 august 1850. 160 de ani de la moartea scriitorului francez **Honoré de Balzac** (20 mai 1799 – 18 aug. 1850)

♦ 19 august 1935. 75 de ani de la naşterea scriitorului **Dumitru Radu Popescu**

♦ 20 august 1920. 90 de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar **Zoe Dumitrescu-Buşulenga** (20 aug. 1920 – 5 mai 2006)

♦ 21 august 1925. 85 de ani de la naşterea actorului **Toma Caragiu** (21 aug. 1925 – 4 mart. 1977)

♦ 22 august 1850. 160 de ani de la moartea poetului austriac **Nikolaus Lenau** (13 aug. 1802 – 22 aug. 1850)

♦ 22 august 1890. 120 ani de la moartea poetului **Vasile Alecsandri** (14 iun. 1818 – 22 aug. 1890)

♦ 22 august 1985. 25 de ani de la moartea actorului **Octavian Cotescu** (14 febr. 1931 – 22 aug. 1985)

♦ 24 august 1820. 190 de ani de la moartea scriitorului **Ion Budai-Deleanu** (6 ian. 1760 – 24 aug. 1820)

♦ 24 august 1885. 125 de ani de la naşterea lui **Bokusui Wakayama**, poet japonez (24 aug. 1885 – 17 sept. 1928)

♦ 25 august 1900. 110 ani de la moartea filosofului german **Friedrich Nietzsche** (15 oct. 1844 – 25 aug. 1900)

♦ 26 august 1510. 500 de ani de la apariţia ***Octoihului slavon***, a doua carte imprimată de ieromonahul şi tipograful Macarie la Târgovişte

♦ 26 august 1880. 130 de ani de la naşterea poetului francez **Guillaume Apollinaire** (26 aug. 1880 – 9 nov. 1918)

♦ 26 august 1885. 125 de ani de la naşterea scriitorului francez **Jules Romains** (26 aug. 1885 – 14 aug. 1972)

♦ 26 august 1910. 100 de ani de la moartea lui **William James**, filosof, psiholog american (11 ian. 1842 – 26 aug. 1910)

♦ 26 august 1950. 60 de ani de la naşterea actorului şi regizorului **Mihai Mălaimare**

♦ 26 august 1955. 55 de ani de la naşterea poetului, eseistului şi publicistului **Emil Hurezeanu**

♦ 27 august 1635. 375 de ani de la moartea poetului şi dramaturgului spaniol **Lope de Vega** (25 nov. 1562 – 27 aug. 1635)

♦ 27 august 1770. 240 de ani de la naşterea filosofului german **Georg Wilhelm Friedrich Hegel** (27 aug. 1770 – 14 nov. 1831)

♦ 27 august 1910. 100 de ani de la naşterea călugăriţei catolice **Maica Tereza** (27 aug. 1910 – 5 sept. 1997)

♦ 27 august 1930. 80 de ani de la naşterea criticului şi istoricului literar **Zigu Ornea** (27 aug. 1930 – 14 nov. 2001)

♦ 27 august 1950. 60 de ani de la moartea scriitorului, criticului literar, traducătorului italian **Cesare Pavese** (9 sept. 1908 – 27 aug. 1950)

♦ 27 august 1970. 40 de ani de la moartea actorului **Ştefan Ciubotăraşu** (21 mart. 1910 – 27 aug. 1970)

♦ 29 august 1780. 230 de ani de la naşterea pictorului francez **Jean-Auguste-Dominique Ingres** (29 aug. 1780 – 14 ian. 1867)

♦ 30 august 1910. 100 de ani de la naşterea istoricului literar **Augustin Z.N. Pop** (30 aug. 1910 – 1 apr. 1988)

♦ 30 august 1935. 75 de ani de la moartea scriitorului francez **Henri Barbusse** (17 mai 1873 – 30 aug. 1935)

♦ 30 august 1940. 70 de ani de la semnarea **Dictatului de la Viena**

♦ 30 august 1950. 60 de ani de la moartea istoricului **Alexandru I. Lapedatu**, director al Arhivelor Naţionale (14 sept. 1876 – 30 aug. 1950)

♦ 31 august 1945. 65 de ani de la naşterea lui **Traian Brad**, filolog, bibliotecar, publicist (31 aug. 1945 – 8 iun. 2002)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Emil RACOVIŢĂ – The 1900 Belgian Antarctic Expedition 2
Simion CÂLŢIA – Hygienic and Sanitary Regulations of Bread Production and Sales in 1900 Bucharest 3
Bucharest Metropolitan Library – Old Books 9
History of the Book – Tritonic – A Publishing House of Our Time 10
In memoriam Mircea Micu 11
Contemporary Autographs – George Tei – Poetry with Perfume of Romance 12
The 2nd Book, Press and Music Parlour in Sinaia 14
Yi XUMEI, Lu XIUWEN – The Calligraphy and Printing Cultural Heritage of Gansu (II) 15
Modern Information Tools. Library 2.0 18
Correspondence from Bremen – *Viorel ROMAN* 19
Dumitru ISAC – The Concept of Beautiful to Socrates, Plato and Aristotle (I) 22
Nicoleta NĂSTASE – Ancient Theatre between "Goat Song" and "Procession Song" 25
Georgeta CUDRICI – The Relation between Body and Spirit in Understanding the Concept of Human Being 28
Ion CONSTANTIN – Gherman Pântea – Mayor of Odessa (1941–1944) (I) 31
Marian NENCESCU – Four Decades of Romania's Secret History – from the Information and Counter-Information Services to the Securitate 33
Petre Pandrea and the "Unique Book" 34
Reviews – "Terra Magazin" 35
Bucharest Metropolitan Library – New Books 36
Marian NENCESCU – Calendar of Months – Saint Mary and the Transfiguration 38
Cultural Calendar – August 2010 39

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1
ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25
BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06
Redacţia: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130
E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU
Director artistic: Mircea DUMITRESCU
Redacţia: Ion HOREA (redactor-şef onorific), Georgeta FILITTI, Iulia MACARIE (secretar de redacţie), Marian NENCESCU (redactor-şef), Florin PREDA, Gabriela TOMA, Radu VLĂDUŢ

CUPON

ABONAMENT LA BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....
Prenumele .....
Adresa .....
Cod..... Telefon.....
Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.
Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.
Anexez chitanţa de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.
nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociaţia noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociaţiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicaţie care vă oferă ultimele noutăţi din comunitatea internaţională a bibliotecilor.

Administraţia noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Preţul unui număr este de 12 RON. Preţul unui abonament anual (12 numere) este de 144 RON. Primul an de apariţie: 1998.

Tipărit la Tipografia COPERTEX **ISSN 1454-0487**

Redacţia revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opţiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MAICA TEREZA

1910–1997

100 de ani de la naştere

Noi preferăm să urmăm curentul, ea a mers împotriva curentului. Noi încercăm să trăim bine, ne umplem casa de obiecte inutile, nu renunțăm la nici o comoditate şi plăcere, la mâncărurile bune şi la hainele frumoase, la vacanțe şi weekend-uri, la căldura din timpul iernii, la răcoarea din timpul verii. Ea a trăit lipsindu-se de tot, obsedată de prezența săracilor în lume. Noi evităm să vorbim despre moarte, boli şi nenorociri, amăgindu-ne că, dacă le ignorăm, nu mai există. Ea a trăit alături de moarte, de boli, de necazurile zilnice. Noi căutăm siguranță, stabilitate, protecție. Ea s-a expus oricărui risc. Noi disprețuim viața care nu este completă, în plinătatea tinereții, în putere, în sănătate. Ea a învățat că fiecare viață este sacră, dar e mai sacră aceea a copiilor nenăscuți, a celor lipsiți de apărare, a bătrânilor abandonați, a celor singuri.

Franca ZAMBONINI
„Tereza de Calcutta – creionul lui Dumnezeu“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ŞTEFAN LUPAŞCU

1900–1988

110 ani de la naştere

Preocupat să instituie cadrul conceptual cel mai adecvat unei colaborări explicite şi directe între filosofie şi ştiinţă, Lupaşcu îşi solidarizează efortul cu acea familie de spirite – nu prea numeroasă în Occidentul primei jumătăţi a secolului – care repudiază în egală măsură principalii factori de blocare a acestei colaborări: de partea filosofilor, pretenţia de a elabora sisteme „definitive şi autoritare", străine, în particular, experienţei ştiinţifice pe nedrept marginalizată, dacă nu chiar* a priori *exclusă ca nesemnificativă din punct de vedere filosofic; de partea savanţilor, obstinaţia de a se cantona în graniţele „pozitivităţii pure", păzită cu severitate împotriva intruziunii oricărui „străin", ca şi împotriva oricărei evadări pe terenul nesigur al disprețuitei speculaţii. Prin contrast, Lupaşcu ne propune imaginea unei filosofii de încercare. O filosofie-prolog, nu epilog. O filosofie animată de voinţa deschiderii la experienţa ştiinţifică în ce are ea original şi exemplar pentru gîndirea umană, capabilă să o valorizeze şi clarifice prin ridicare la concept; o filosofie animată de voinţa automodelării pe măsura şi în scopul atingerii acestui deziderat.

Acad. Vasile TONOIU
Din „Studiul introductiv" la
Ştefan Lupaşcu – „Experienţa microfizică şi gîndirea umană"

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro